

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

NATURALIT

**CIMAKAVO VALSTYBINIO BOTANINIO-ZOOLOGINIO
DRAUSTINIO RIBŲ PLANAS
ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ**

Finansuojama iš Europos Sąjungos LIFE programos integruotojo projekto „Natura 2000 tinklo valdymo optimizavimas Lietuvoje“
(LIFE IP PAF-NATURALIT), Nr. LIFE16 IPE/LT/016.

Gamtos paveldo fondas
Vilnius, 2026

**NAGRINĖJAMA
TERITORIJA**

Cimakavo valstybinis ornitologinis draustinis, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbi teritorija „Cimokinė“ (LTDRU0005), dalis buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus atitinkančios vietovės „Cimokinė II“ (LTDRU0011) ir su jomis besiribojančios teritorijos (dalys Kermušijos, Vijuniūnų, Vijūninės ir Timakavo miškų)

**PLANAVIMO
ORGANIZATORIUS**

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

**PLANAVIMO
PAGRINDAS**

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. sausio 7 d. nutarimas Nr. 4 „Dėl Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribų plano pakeitimo rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2026 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. V-26 „Dėl Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribų plano pakeitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“

**PLANAVIMO LYGMUO
IR RŪŠIS**

Savivaldybės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu

**PLANAVIMO
DOKUMENTAS**

Cimakavo valstybinio botaninio-zoologinio draustinio ribų planas

CIMAKAVO VALSTYBINIO BOTANINIO-ZOOLOGINIO DRAUSTINIO RIBŲ PLANAS. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ			
UŽSAKOVAS		VYKDYTOJAS	
 VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS		 GAMTOS PAVELDO FONDAS A. Vivulskio g. 41-113, 03114 Vilnius Tel. +370 5272 1918, el. p. info@gpf.lt	
2026 m. kovo 27 d. sutartis Nr. F4-30 „Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribų plano pakeitimo parengimo paslaugos“		Pareigos	Data
		Direktorius	G. Raščius
		Projekto vadovas	M. Pileckas (TPV 0043)
		Vykdytojai:	D. Baronas, Z. Gulbinas, G. Motiejūnas, G. Raščius, A. Stoškus
		2026-09-25	

Planavimo vadovas

Marijus Pileckas, atestato Nr. TPV 0043

Ekspertai:

Dainius Baronas – miškai

dr. Zenonas Gulbinas – planavimo procedūros

Giedrius Motiejūnas – kartografija ir GIS, žemėnauda ir žemėvalda

Marijus Pileckas – kartografija ir GIS

Gediminas Raščius – geografinė apžvalga, kraštovaizdis

Argaudas Stoškus – biologinė įvairovė, ekologija

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Išsakytas požiūris ir nuomonės nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ir Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomosios agentūros (CINEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei paramą teikianti institucija nėra už juos atsakingos.

TURINYS

SANTRUMPOS	5
ĮVADAS	6
1. Gamtosauginis statusas.....	7
2. Geografinė padėtis ir ribos	10
3. Geografinė apžvalga	13
4. Ekogeologinės sąlygos	19
5. Gyvoji gamta	20
5.1. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės	20
5.2. Reprezentatyvūs plotai ir kartinės miško buveinės	25
5.3. Saugomos rūšys	27
5.3.1. Saugomos grybų rūšys.....	27
5.3.2. Saugomos augalų rūšys	30
5.3.3. Saugomos gyvūnų rūšys	34
6. Kraštovaizdis	40
7. Žemėnauda ir žemėvalda	43
8. Socialinė ir ekonominė apžvalga	46
9. Miškų naudojimas	48
10. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai.....	60
11. Probleminės situacijos ir arealai.....	62
LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI	63
PRIEDAI	65
1 priedas. Nagrinėjamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1890 m.....	65
2 priedas. Nagrinėjamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1947 m.....	66
3 priedas. Nagrinėjamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1982 m.....	67
4 priedas. Nagrinėjamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1996 m.....	68

SANTRUMPOS

BAST	– buveinių apsaugai svarbi teritorija
BD	– 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (Buveinių direktyva)
BIGIS	– Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių erdvinių duomenų rinkinys, 2015 m.
BĮDB	– Biologinės įvairovės duomenų bazė
DNPČVGR	– Dzūkijos nacionalinis parkas ir Čepkelių valstybinis gamtinis rezervatas
EB	– Europos Bendrija
FSC	– darnaus miškų valdymo standartas (angl. <i>Forest Stewardship Council</i>)
GRPK	– Georeferencinio pagrindo kadastras
KMB	– kartinė miško buveinė
NP	– nacionalinis parkas
NTR	– Nekilnojamojo turto registras
NŽT	– Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PD	– 2009 m. lapkričio 30 d. – Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (Paukščių direktyva)
PKMB	– potenciali kartinė miško buveinė
SRIS	– Saugomų rūšių informacinė sistema
TPD	– teritorijų planavimo dokumentas
UAB	– uždaroji akcinė bendrovė
UETK	– Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras
VĮ	– valstybės įmonė
VMU	– Valstybinių miškų urėdija
VSTT	– Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

IVADAS

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos užsakymu rengiamas savivaldybės lygmens specialusis teritorijų planavimo dokumentas – Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribų plano pakeitimas.

Planavimo pagrindas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. sausio 7 d. nutarimas Nr. 4 „Dėl Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribų plano pakeitimo rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2026 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. V-26 „Dėl Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribų plano pakeitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Planavimo tikslai:

1) siekiant išsaugoti vertingas ekosistemas, saugomas gyvūnų, augalų ir grybų rūšis, Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines, rūšis ir jų buveines, išplėsti Cimakavo valstybinį ornitologinį draustinį apimant Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritoriją „Cimokinė II“, dalį Kermušijos, Vijuniūnų, Vijūninės, Timakavo miškų ir nustatyti naujas draustinio ribas;

2) pakeisti Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio rūšį į valstybinį botaninį-zoologinį draustinį;

3) įvertinti, ar būtina mažinti neigiamą veiklos poveikį Cimakavo valstybiniam ornitologiniam draustiniui ir prireikus nustatyti šio draustinio buferinės apsaugos zonos ribas.

Su ribų plano rengimo darbų programa galima susipažinti Planavimo organizatoriaus internetinėje svetainėje (<https://vstt.lrv.lt/>) ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje (TPDRIS, pasiekama per Teritorijų planavimo ir statybos vartus www.planuojatau.lt), TPD Nr. S-RJ-00-26-277.

Nagrinėjama (planuojama) teritorija apima Cimakavo valstybinį ornitologinį draustinį, BAST „Cimokinė“ (LTDRU0005), dalį BAST atrankos kriterijus atitinkančios vietovės „Cimokinė II“ (LTDRU0011) (toliau – Vietovė) ir su jomis besiribojančias teritorijas (dalį Kermušijos, Vijuniūnų, Vijūninės ir Timakavo miškų), esančias pietinėje Lietuvos dalyje, Dainavos girioje, Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybių teritorijose. Nagrinėjama teritorija yra šalia Lietuvos–Baltarusijos valstybinės sienos, jos pietinė dalis patenka į valstybės sienos apsaugos zoną. Nagrinėjamoje teritorijoje vyrauja valstybinės reikšmės miškai, joje nėra registrinių ar valstybės saugomų kultūros paveldo objektų, valstybės ar savivaldybių saugomų gamtos paveldo objektų, detaliai išžvalgytų naudingųjų iškasenų telkinių ir požeminio vandens vandenviečių.

1. Gamtosauginis statusas

Cimakavo valstybinis ornitologinis draustinis (toliau – Draustinis) įtrauktas į Valstybinių ornitologinių draustinių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1486 „Dėl naujų draustinių įsteigimo ir draustinių sąrašų patvirtinimo“. Pagal Aplinkos ministerijos užsakymu 1998 m. parengtus draustinių planus nustatytas Draustinio plotas 359,9 ha [1]. Draustinio plotas pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastrą yra 366,7 ha [2].

Zoologinių draustinių grupėje, įkurtoje gyvūnų rūšims, jų bendrijoms ir biotopams saugoti, skiriamos teriologinių (žinduolių), ornitologinių (paukščių), herpetologinių (roplių ir varliagyvių), ichtiologinių (žuvų) ir entomologinių (vabzdžių) draustinių rūšys. Ornitologiniai draustiniai turi senas tradicijas. Pirmieji jų steigti dar 1960 ar 1974 m. dabar patenka į stambesnių kompleksinių saugomų teritorijų (valstybinių parkų ar biosferos rezervatų) ribas [3]. Draustinis tarp valstybinių ornitologinių draustinių pagal plotą yra kiek didesnis už vidutinį (10 valstybinių ornitologinių draustinių ploto vidurkis siekia 290 ha).

Keičiant Draustinio statusą iš ornitologinio į botaninio-zoologinio jis atsidurtų gausesnėje botaninių-zoologinių draustinių šeimoje. Šie draustiniai skirti augalų ir gyvūnų rūšims bei jų bendrijoms saugoti. Tai vieni didžiausių Lietuvos draustinių, dažnai viršijančių tūkstančio hektarų plotą [3].

Į nagrinėjamą teritoriją taip pat patenka Latežerio miško pušies genetinis draustinis, užimantis 18,5 ha. Lietuvoje valstybiniai genetiniai draustiniai įsteigti 2014 m. įvairių rūšių miško medžių vertingiausioms populiacijoms išsaugoti jų natūraliose augavietėse. Iš 112 draustinių daugiausia (48) yra skirti paprastosios pušies populiacijų apsaugai [3].

Draustinio pagrindu suformuota BAST „Cimokinė“ (kodas LTDRU0005), kurios plotas yra toks pat kaip Draustinio, t. y. 366,7 ha. Buveinių apsaugai svarbių teritorijų sąrašė, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1-317 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2021 m. rugsėjo 7 d. įsakymo Nr. D1-518 redakcija), nustatyti BAST „Cimokinė“ apsaugos tikslai:

- bendras buveinės „7230¹, Šarmingos žemapelkės“ apsaugos tikslo plotas yra 12 ha, kuriame reikia išsaugoti gerą buveinės būklę;

- bendras buveinės „9010, Vakarų taiga“ apsaugos tikslo plotas yra 37 ha, kuriame reikia išsaugoti gerą būklę ne mažesniame kaip 11 ha plote, atkurti gerą būklę ne mažesniame kaip 24 ha plote ir pasiekti buveinės susiformavimą ne mažesniame kaip 2 ha plote;

- bendras buveinės „9080, Pelkėti lapuočių miškai“ apsaugos tikslo plotas yra 43 ha, kuriame reikia išsaugoti gerą būklę ne mažesniame kaip 37 ha plote ir atkurti gerą būklę ne mažesniame kaip 6 ha plote;

- bendras buveinės „91D0, Pelkiniai miškai“ apsaugos tikslo plotas yra 50 ha, kuriame reikia išsaugoti gerą būklę ne mažesniame kaip 35 ha plote ir atkurti gerą būklę ne mažesniame kaip 15 ha plote;

- bendras buveinės „91E0, Aliuviniai miškai“ apsaugos tikslo plotas yra 120 ha, kuriame reikia išsaugoti gerą būklę ne mažesniame kaip 100 ha plote ir atkurti gerą būklę ne mažesniame kaip 20 ha plote;

¹ Keturių simbolių derinys (pavyzdžiui, 1110) nurodo buveinės tipo kodą, kuris atitinka Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ kodą Europos Sąjungos buveinių interpretavimo vadove (EUR 15/2, 1999).

– bendras buveinės „91T0, Kerpiniai pušynai“ apsaugos tikslo plotas yra 3 ha, kuriame reikia atkurti gerą buveinės būklę.

Vietovė „Cimokinė II“ (kodas LTDRU0011) sudaryta iš 7 atskirų segmentų. Jos bendras plotas 1 244,1 ha, iš jų 3 segmentai (965,1 ha) patenka į nagrinėjamą teritoriją. Vertybės, dėl kurių atrinkta Vietovė: 9010 Vakarų taiga, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0 Aliuviniai miškai.

Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 25 d. nutarimo Nr. 614 redakcija) „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, reglamentuoja buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ir būtinų jų apsaugos priemonių nustatymą, taip pat EB svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių, kurių apsaugai nustatytos buveinių ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos, blogėjimo ir rūšių reikšmingo trikdymo prevenciją. Šių nuostatų 1 priede pateikiamas Bendrųjų buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos ir tvarkymo reikalavimų aprašas (toliau – Aprašas), kuriame nustatyti reikalavimai atskirų buveinių apsaugai ir tvarkymui. Toliau pateikiamos Aprašo nuostatos aktualios BAST „Cimokinė“ ir (ar) Vietovei „Cimokinė II“.

Pagal Aprašą 7230 Šarmingų žemapelkių buveinėse:

- negali būti keičiamas hidrologinis režimas su pelke susijusiose teritorijose ir vandens telkiniuose, išskyrus saugomų teritorijų planavimo dokumentuose numatytas priemones;
- į susijusius su pelke vandens telkinius negali būti nuleidžiami nutekamieji ar drenažo vandenys;
- skatinama šienauti saugomų teritorijų planavimo dokumentuose nustatytu intensyvumu.

Pagal Aprašą 9010 *Vakarų taigos, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 *Pelkinių miškų, 91E0 *Aliuvinių miškų, 91T0 Kerpinių pušynų buveinėse:

- negali būti ardoma miško paklotė, žolių, samanų, kerpių ar krūmokšnių danga, išskyrus saugomų teritorijų planavimo dokumentuose numatytus atvejus (reikalavimas netaikomas, jeigu miško paklotės suardymo neįmanoma išvengti vykdant leistiną medienos ruošą);
- 9010 *Vakarų taigos buveinėse negali būti šalinama buveinėse susidaranti negyva mediena, vykdomi miško kirtimai, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant sukurti įvairiaamžį, būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną;
- 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 *Pelkinių miškų, 91E0 *Aliuvinių miškų, 91T0 Kerpinių pušynų buveinėse negali būti vykdomi miško kirtimai, išskyrus atrankinius kirtimus, specialiuosius kirtimus, siekiant formuoti ir palaikyti būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė;
- 9010 *Vakarų taigos ir 91T0 Kerpinių pušynų buveinėse negali būti sodinamas miškas išdegusiose arba gaisrų pažeistose vietose, mechanškai ruošiamas kirtaviečių ir gaisraviečių dirvožemis;
- negali būti eksploatuojamos naudingosios iškasenos;
- negali būti keičiamas hidrologinis režimas, išskyrus saugomų teritorijų planavimo dokumentuose numatytas priemones;

- negali būti tręšiama;
- skatinama nenaudoti pesticidų, taip pat skatinamos priemonės, skirtos būdingai medynų rūšinei sudėčiai ir medynų vertikaliajai struktūrai palaikyti.

Pagal Aprašą vėjalandžių šilagėlių buveinėse:

- negali būti įveisiamas miškas esamose retmėse, miško aikštėse, žemyniniuose smėlynuose, išskyrus saugomų teritorijų planavimo dokumentuose numatytas priemones;
- skatinama įgyvendinti saugomų teritorijų planavimo dokumentuose numatytas priemones, skirtas būdingai gretimų medynų rūšinei sudėčiai ir vertikaliajai struktūrai palaikyti.

Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255. Šis tvarkos aprašas taikomas nustatant, kokį poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms gali daryti būsimų planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas.

Veiklą Draustinyje reglamentuoja Saugomų teritorijų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Aplinkos apsaugos, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių, Laukinės gyvūnijos, Laukinių augalų ir grybų, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Miškų, Teritorijų planavimo, Statybos bei kiti įstatymai.

Pakeitus Draustinio statusą iš ornitologinio į botaninio-zoologinio jam galiotų Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 79 straipsnis „Specialiosios žemės naudojimo sąlygos botaniniuose-zoologiniuose draustiniuose“ (2026-05-01 redakcija), kuriame draudžiama:

- 1) apsodinti mišku miško laukymes ir aikštes;

- 2) tręšti, naudoti augalų apsaugos produktus, išskyrus jų naudojimą dirbamojoje žemėje, urbanizuotose teritorijose, taip pat augalų apsaugos produktų naudojimo invaziniams augalams naikinti atvejus, numatytus aplinkos ministro nustatyta tvarka patvirtintuose invazinių rūšių populiacijų gausos reguliavimo veiksmų planuose ar saugomų teritorijų planavimo dokumentuose, taip pat išskyrus augalų apsaugos produktų naudojimą, kai nustatomas užkrėtimas kenksmingaisiais organizmais arba aplinkos ministro nustatyta tvarka masinis miško kenkėjų išplitimas;

- 3) vykdyti verslinę žvejybą;

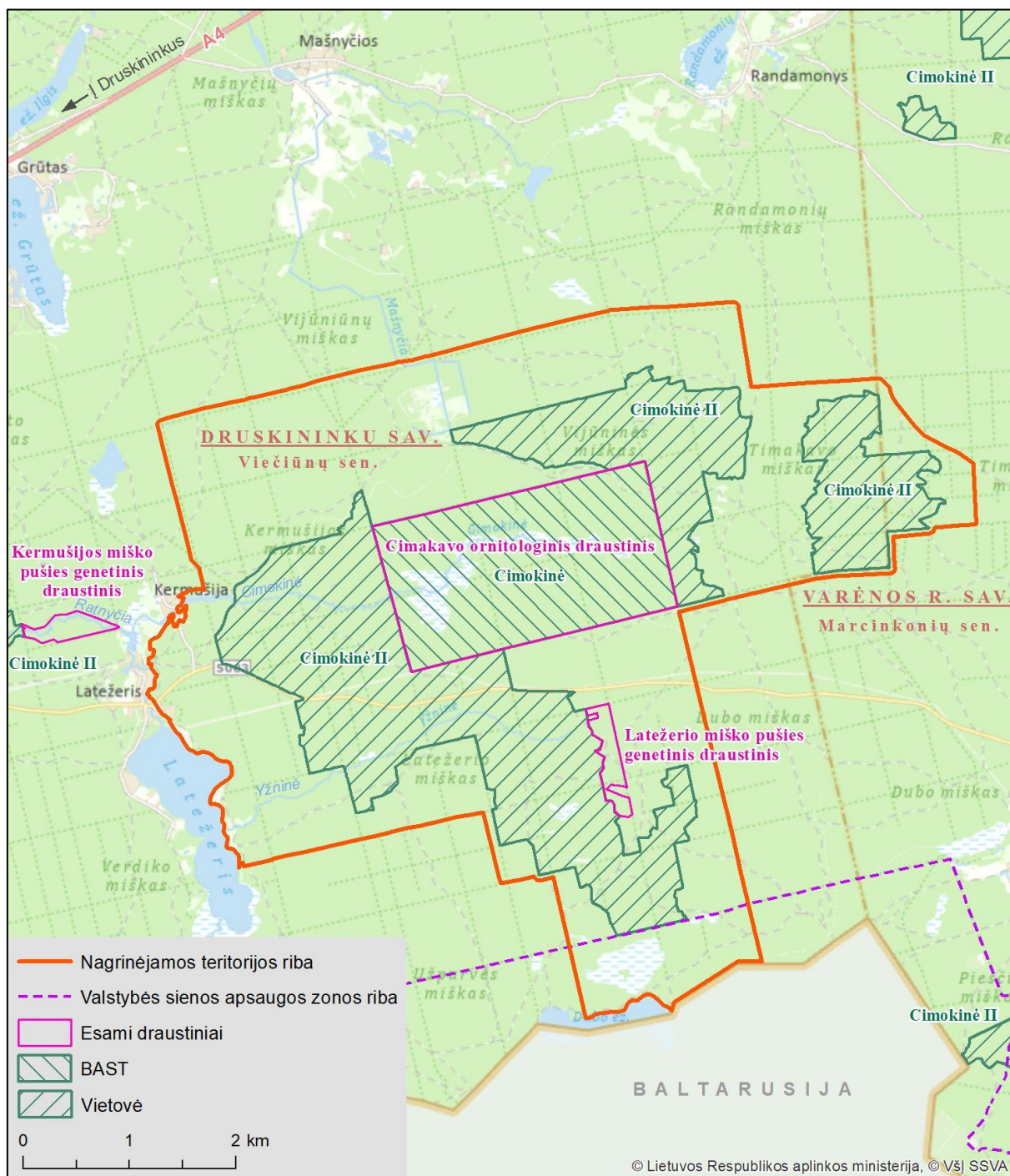
- 4) įrengti šėryklas kanopiniams žvėrimis negavus už botaninio-zoologinio draustinio apsaugą atsakingos institucijos pritarimo.

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad didžiuma veiklos apribojimų tiek ornitologiniuose, tiek ir botaniniuose-zoologiniuose draustiniuose (kaip ir kituose draustiniuose) yra nustatyta Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 69 straipsniu „Specialiosios žemės naudojimo sąlygos gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose“.

Saugomų gamtos ar kultūros paveldo objektų nagrinėjamoje teritorijoje nėra [4], [5]. Tačiau yra teritorijų, nurodytų Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, kurioms taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos: paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos, pelkės ir šaltiniai, elektros tinklų apsaugos zonos, žemės gelmių išteklių telkiniai, miško žemė ir kt.

2. Geografinė padėtis ir ribos

Nagrinėjama teritorija apima Draustinį ir su juo besiribojančias teritorijas pietinėje Lietuvos dalyje, Dainavos girioje (1 pav.). Bendras teritorijos plotas 2 956,4 ha, iš jų Cimakavo ornitologinis draustinis ir BAST „Cimokinė“ užima 366,7 ha, Vietovės „Cimokinė II“ trys segmentai – 965,1 ha, Latežerio miško pušies genetinis draustinis – 18,5 ha. Suminis saugomų ir „Natura 2000“ tinklo teritorijų plotas sudaro 1 350,3 ha, arba 45,7 % nagrinėjamos teritorijos.

1 pav. Nagrinėjamos teritorijos, valstybės sienos apsaugos zonos, valstybinių draustinių, BAST ir Vietovės ribos.

Nagrinėjama teritorija gana kompaktiška, su keliais rytų ir pietų (pastarasis ypač išreikštas) krypties kyšuliais. Teritorija daug kur ribojama miško kvartalų linijų, vakaruose – Latežerio ežero, pietuose – Dubo ežero ir Lietuvos–Baltarusijos valstybinės sienos. Pietuose į nagrinėjamą teritoriją patenka valstybės sienos apsaugos zona ir pasienio juosta.

Administraciniu požiūriu nagrinėjama teritorija yra Alytaus apskrityje, Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybėse. Į nagrinėjamą teritoriją patenka Viečiūnų ir Marcinkonių seniūnijų dalys (1 lentelė). Nagrinėjama teritorija apima Kermušijos, Vijuniūnų, Vijūninės, Timakavo miškus. Prie miškų masyvo iš vakarų šliejasi Kermušijos ir Latežerio kaimo sodybos ir laukai, rytuose įsiterpia buv. Timakavo kaimavietė.

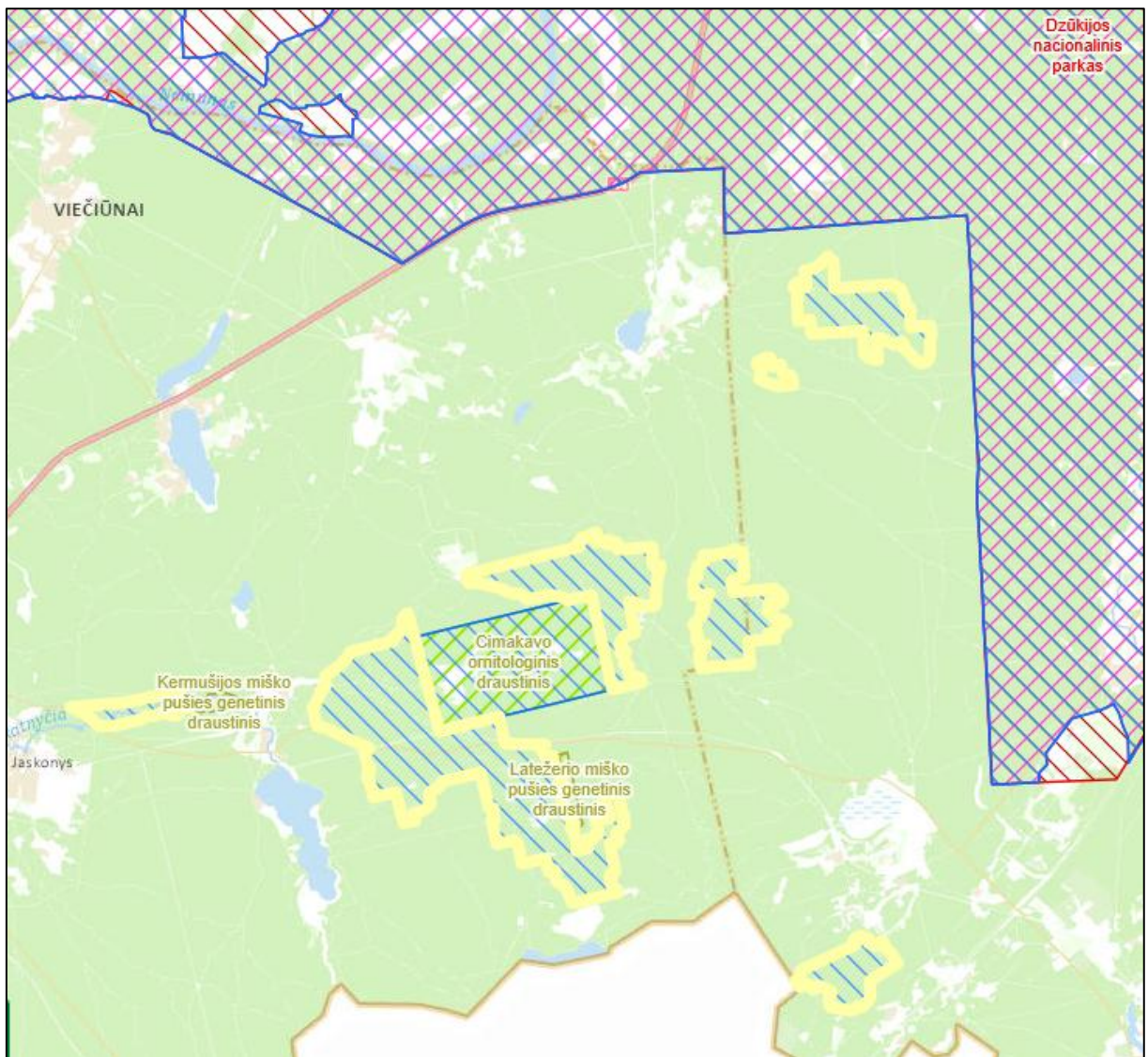
1 lentelė. Nagrinėjama teritorija pagal administracinį suskirstymą.

Apskritis	Savivaldybė	Seniūnija	Plotas, ha	Proc.
Alytaus	Druskininkų	Viečiūnų	2 868,8	97
	Varėnos rajono	Marcinkonių	87,6	3

Nagrinėjamą teritoriją iš vakarų į rytus kerta rajoninis kelias Nr. 5003 Varėna–Marcinkonys–Druskininkai. Atstumai² iki savivaldybių administracinių centrų: Druskininkai – 10,6 km, Varėna – 48,4 km, Alytus – 62,5 km. Atstumas iki Vilniaus – 132 km.

Cimakavo valstybinio ornitologinio draustinio ribos sudaro stačiakampį, apimantį šešis miško kvartalus. Draustinio ribos persidengia su BAST „Cimokinė“. Prie draustinio šiaurės rytuose ir pietvakariuose prisišlieja Vietovės „Cimokinė II“ segmentai. Draustiniui artimi kiti draustiniai yra Latežerio miško pušies genetinis draustinis už 0,7 km pietuose ir Kermušijos miško pušies genetinis draustinis už 2,5 km vakaruose. Nagrinėjamą teritoriją iš rytų ir šiaurės 2,6–3,9 km atstumu juosia Dzūkijos NP (2 pav.).

² Greičiausi atstumai iki miestų ir miestelių paskaičiuoti nuo Latežerio k. naudojant www.maps.lt maršrutų apskaičiavimo įrankį.

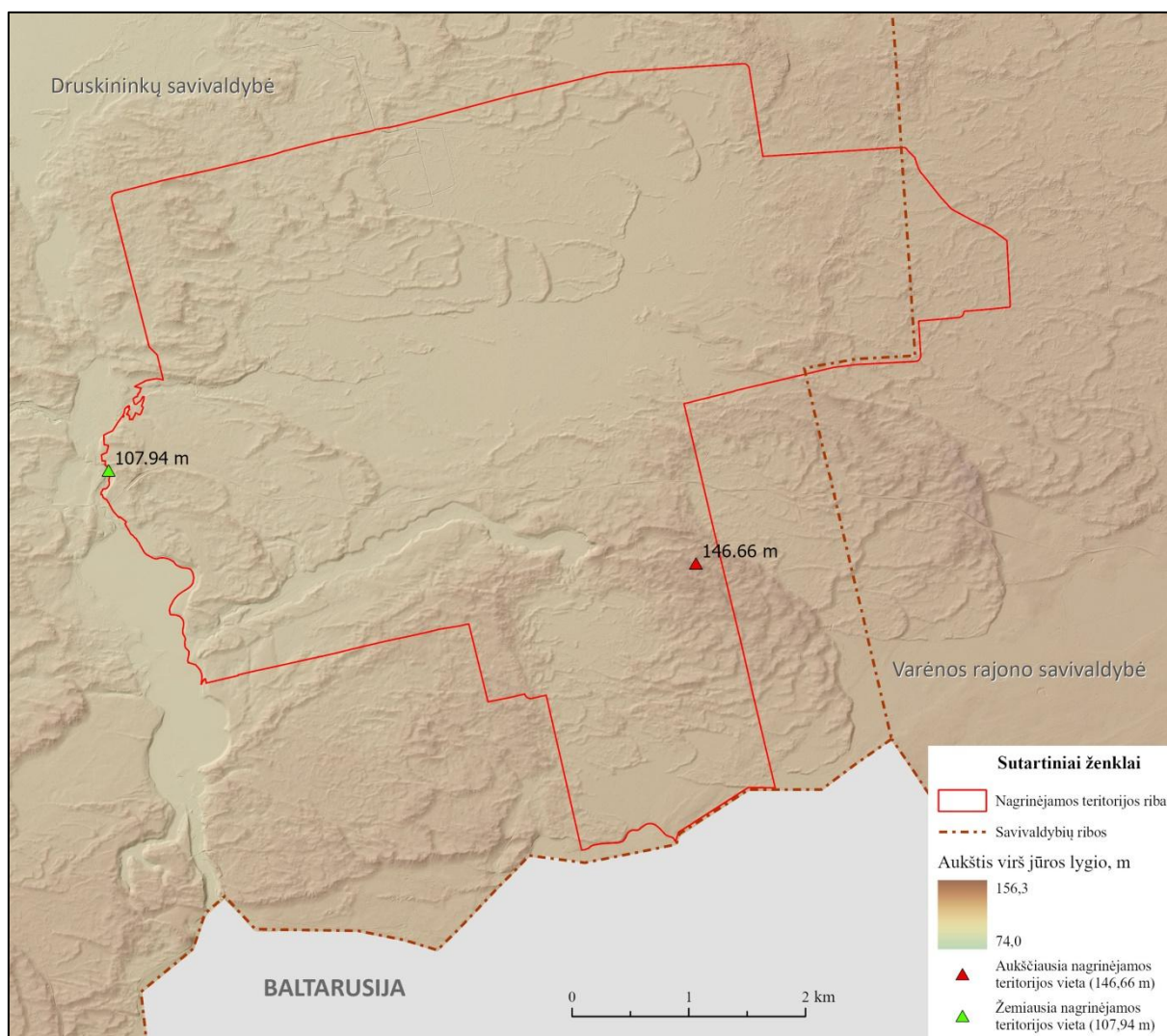

2 pav. Cimakavo valstybinis ornitologinis draustinis ir Vietovė „Cimokinė II“ (Vietovės ribas žymi geltonas kontūras) [2].

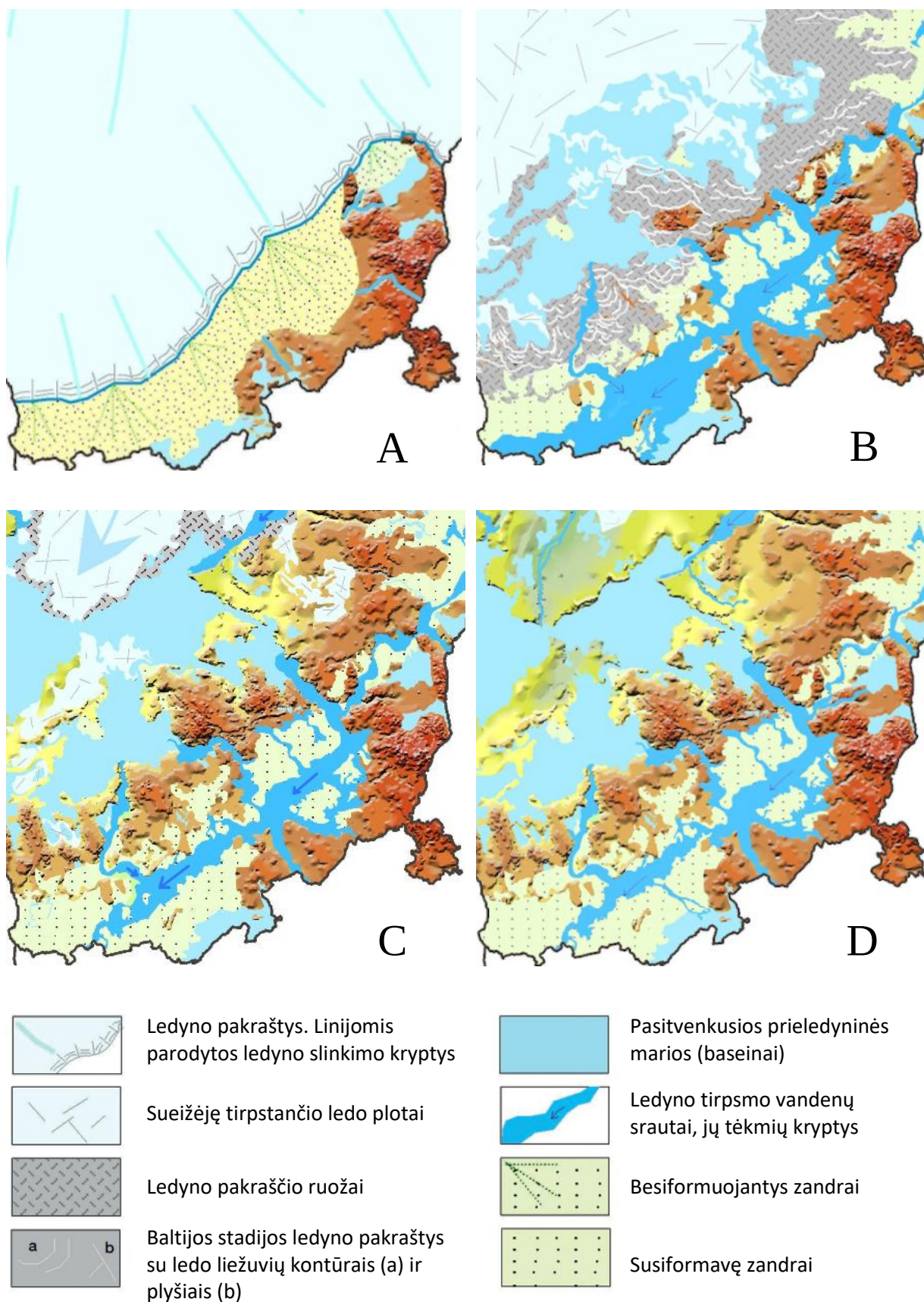
3. Geografinė apžvalga

Nagrinėjamos teritorijos pagrindinius orografinius bruožus suformavo paskutinis ledynas prieš 16–18 tūkst. metų. Palei Merkį–Merkinę–Liškiavą driekiasi Nemuno apledėjimo maksimali riba. Nuledėjimo metu vyko intensyvūs ledo tirpsmo procesai, plūdo gausūs fluvio-glacialiniai srautai, suformavę persipynusias išplautinių slėnių ir erozinių dubaklonių sistemas bei smėlingas aukštutines fluvio-glacialines terasas (4 pav.) Dėl būdingos smėlingų-žvyringų nuosėdų dangos didelį vaidmenį tiek ledynmečio, tiek holoceno metu šioje zonoje turėjo eolinės akumuliacijos ir reljefo performavimo procesai, palikę stambius žemyninių kopų masyvus [6].

Nagrinėjama teritorija yra šilais apaugusių kopų ir pelkynų derinys – ji apima Cimakavo (Beržynų) ir smulkesnes pelkes, supamas Randamonių (šiaurėje) ir Dubo (pietuose) kopynų. Teritoriją vakarų kryptimi kerta Cimokinės ir Yžninės upės, iš vakarų pusės riboja Latežerio, iš pietų – Dubo ežeras. Bendras reljefo peraukštėjimas nagrinėjamoje teritorijoje siekia beveik 39 metrus. Aukščiausiai reljefas pakyla iki 146,7 m virš jūros lygio Dubo kopyne, o nusileidžia iki 107,9 m v. j. l. žymos Ratnyčios slėnyje nagrinėjamos teritorijos vakaruose (3 pav.). Nagrinėjamoje teritorijoje kopos iškyla 15–20 metrų virš aplinkinio paviršiaus. Aiškiai išreikštą kelių metrų gylį ir iki 200 m pločio slėnį turi Yžninės upė.

3 pav. Cimakavo apylinkių reljefas. Nacionalinė žemės tarnyba, Lidar_DR_LT skaitmeniniai erdviniai lazerinio skenavimo taškų duomenys (2019–2020 m.).

4 pav. Pietryčių smėlingosios lygumos genezė. Situacija A prieš maždaug 18 tūkst. metų. Situacija B prieš maždaug 14,5–14 tūkst. metų. Situacija C prieš maždaug 14–13,5 tūkst. metų. Situacija D prieš maždaug 13,5–13,3 tūkst. metų. Lietuvos nuledėjimo schemas (pagal R. Guobytę, 2015 m.) iškarpos [7].

Paskutiniojo apledėjimo metu teritoriją dengė Merkio žemupio–Katros ledyninė plaštaka. Ledui tirpstant plaštakinės dubumos buvo apklotos dugninės morenos sluoksniu, kurį vėliau užklojo smėlingos limnoglacialinės nuosėdos, nes ledyno išgulėtose dubumose tvenkėsi ledo tirpsmo vandenys, sudarydami prieledyninius baseinus. Nuslūgus vandenims, atsivėrusiuose smėlinguose plotuose, esant sausam ir vėjuotam klimatui, smėlius lengvai nešiojo ir pustė vėjai – pradėjo formotis žemyninės kopos [8]. Stiprūs to meto vėjai senslėnyje sudarė daugybę žemyninių kopų, kurios susigrupavo į kelis masyvus. Tie žemyninių kopų masyvai būdingi Pietryčių smėlingajai lygumai (4 pav., 5 pav.). Visi jie tūno ant žemesnės terasinės lygumos – distalinio zandro priekiniame ruože, savo rytiniais pakraščiais atsirėmę į aukštesnę terasinę lygumą, kurioje kopų labai nedaug [9].

Dzūkijos kopų masyvas yra išsidėstęs ant buvusios ledyno tirpsmo vandenų upės vidurinės terasos ir jos ribose bei kaimynystėje buvusių prieledyninių baseinų vietose. Jų pagrindas susidarė apatinio driaso³ laikotarpiu. Taigi dalis kopų jau pradėjo formotis maždaug prieš 15 750 metų⁴. Ten, kur buvo laisvas nuo ledyno tirpsmo vandenų smėlingas paviršius, siautėjo vėjai. Pietvakarinė Dzūkijos kopyno dalis (Latežerio, Dubo, Randamonių apylinkės) dar veikusiai buvo neišdžiūvusi, tad ir smėlis negalėjo būti pustomas [10].

Prieš 11 800–11 200 metų ėmė nykti daugiametis įšalas atsivėrė Latežerio dubaklonis. Nutrūko ryšys tarp Latežerio ir Dubo kopų sklypų. Dubo kopos neteko maitinimo smėliu šaltinio. Šiuo atšilimo laikotarpiu, gausesnė augalija pradeda sutvirtinti Dzūkijos masyvo kopas įvairiose jų raidos stadijose. Kitur dėl gruntinio vandens lygio pažemėjimo, kylant žemės plutai, kopos tebesiformuoja [10].

Prieš 10 750 metų pažemėjusi oro temperatūra ir klimato pasausėjimas atnauja smėlio pustymą ten, kur nėra įsitvirtinusios augalijos. Ji turėjo būti nuskurdusi iki miškatundrinės ar miškastepinės, nes gruntiniai vandenys vėl pažemėjo. Latežerio, Dubo kopų sklypų vakarinėse dalyse vėjas ardo kopas, palikdamas tik didesnes, ardymui nepasiduodančias [10].

Vėliau, maždaug prieš 9 300–10 300 metų vėl prasideda klimato šiltėjimo ir drėgnėjimo periodas. Vidutinė liepos temperatūra pakyla iki 14–15 °C. Dėl drėgnesnio klimato pakyla gruntinis vanduo. Žemesnėse vietose esančios kopos (Dubo sklypuose) vietomis užtvindomos ir tampa smėlio salelėmis. Plinta pušynai. Susidaro dirvožemiai. Tik vėlesniu, borealio laikotarpiu, kai vėl atvėsta ir pasausėja klimatas, vėjas išjudina supustytas kopas. Tai patvirtina kai kur ant gretimų pelkių užslinkusios kopos [10].

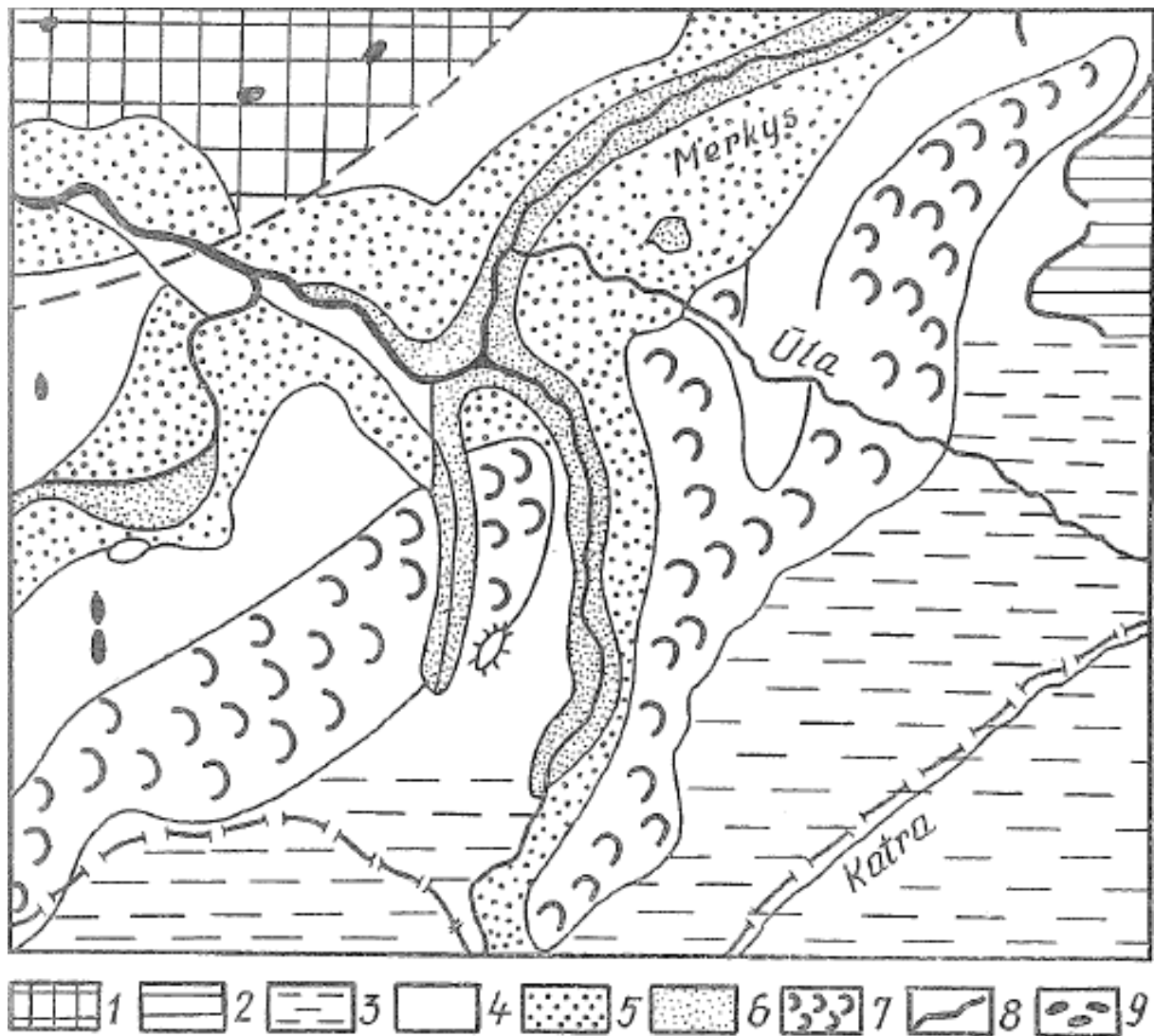
Atlančio laikotarpio pradžioje (prieš 8 000 metų) žemės pluta kai kur intensyviai kilo. Gruntinio vandens lygis pažemėjo, bet išplitę miškai nebeleido perpustyti smėlio. Dar sausesniu subborealio laikotarpiu vietomis smėlis vėl perpustomas. Vėlesnio, subatlantinio, laikotarpio vietiniai kopų perpustymai susiję su žmogaus veikla [10].

Dzūkijos kopos – tai didžiausias Lietuvoje senųjų žemyninių kopų masyvas. Kopos nusidriekusios plačiu ruožu kairėje Merkio baseino pusėje (5 pav.). Pietrytinė jų dalis pereina į Katros, o pietvakarinė – į Ratnyčios baseinus. Dzūkijos pietvakariniame kopyne, kuriam priklauso nagrinėjama teritorija, būta erdvesnio pustomo smėlio lauko, todėl kopos galėjo toliau pasistūmėti. Reljefo nelygumai bei miškatundrinės augalijos santalkos stabdė kopų

³ Apatinis (ankstyvasis) drietas – vėlyvojo ledynmečio periodas, pasižymėjęs šaltu ir sausu klimatu. Šiuo laikotarpiu, maždaug prieš 15–14 tūkst. metų, traukiantis ledynams, Lietuvos teritorijoje pradėjo formotis pirmosios poledynmečio ekosistemos.

⁴ Reikia pastebėti, kad čia ir toliau šiame skyriuje cituojami metai autorės paskaičiuoti prieš 50 metų.

judėjimą. Latežerio, Dubo apylinkėse kopos susitelkė į retas, bet galingas kompleksines grupes [10].

5 pav. Dzūkijos senųjų žemyninių kopų masivo geomorfologinė situacija (pagal A. Basalyką): 1 – paskutiniojo apledėjimo palikti moreniniai dariniai, 2 – priešpaskutiniojo apledėjimo srities reljefas, 3 – aukštesnioji zandrinė terasinė lyguma, 4 – žemesnioji zandrinė terasinė lyguma, 5 – senslėnio dugno terasa, 6 – naujieji slėniai, 7 – žemyninės kopos, 8 – Lietuvos-Baltarusijos aukštumų briauna, 9 ežerai [10].

Dubo kopynas ribojasi su Randamonių apylinkių kopynu. Vakaruose jo ribą galima nubrėžti Kusenkos upeliu, įtekančiu į Latežerį. Toliau kopos sustoja ties ežero pakrantėmis ir Cimakavo pelke. Dubo kopų sklype keli 2,5–3 km ilgio itin stambūs kopagūbriai, nutįsę beveik per visą sklypo plotį. Kopos viena nuo kitos nutolusios per 1,5 km. Tarpkopinės lygumėlės užpelkėjusios, prigrūstos smulkių smėlio kauburų. Stambiųjų kopagūbrių frontinė dalis silpnai išgaubta į rytus arba šiaurės rytus, gana stačiai (15–19° kampu) leidžiasi į tarpkopinę lygumą. Priešvėjiniai šlaitai labai ilgi, pamažu (kartais pakopomis) žemėjantys. Jie suraižyti defliaciniu raguvų, įdubų, o kai kur užgožti antrinių eolinių mikroformų. Kopagūbrių galų keteros lygios, kepališkos, o stuomens srity labai komplikotos, plačios, vėjo suardytos arba pakartotinai perpustytos [10].

Randomonių kopyne pūpso atokiai vienas nuo kito išsimėtę kopagūbriai ir smėlio kaubrai. Juos skiria mažai arba visai nesupustyto smėlio plotai. Kopų skersinis profilis visada asimetriškas: statesnis šlaitas – užuovėjinis, o lėkštasis – priešvėjinis [10].

Tarpkopiniuose pažemėjimuose susidarė įvairaus tipo pelkynų plotai. Nagrinėjamoje teritorijoje yra du parengtinai išžvalgyti durpių telkiniai: Beržynai (95,2 ha) ir Randamonys IV (82,6 ha). Beržynų pelkė patenka į dabartinį Draustinį, o Randamonų IV pelkę dengia Vietovės „Cimokinė II“ segmentas.

Randomonių IV durpių telkinys Nr. 147 yra netaisyklingos formos. Durpių telkinys preliminariai tirtas Inžinerinių tyrinėjimų instituto 1976 m. Nustatytas bendras telkinio plotas 78 ha, pramoninis 60 ha. Durpių klando vidutinis storis 1,19 m, didžiausias – 3 m. Durpių ištekliai 0,715 mln. m³, durpės 100 % žemapelkinės. Pelkės guolį dengia smėlis, po durpėmis 10 ha plote slūgso 0,3–0,7 m sapropelio sluoksnis [11].

Beržynų durpių telkinys Nr. 177 yra netaisyklingos formos su vidaus sausmėmis, kurios užima 14 ha. Durpių telkinys preliminariai tirtas Inžinerinių tyrinėjimų instituto 1977 m. Nustatytas bendras telkinio plotas 121 ha, pramoninis 64 ha. Durpių klando vidutinis storis 1,14 m, didžiausias – 3,2 m. Durpių ištekliai 0,73 mln. m³, durpės 100 % žemapelkinės. Pelkės guolį dengia smėlis, po durpėmis vietomis slūgso iki 0,2 m sapropelio sluoksnis [11].

Pagal Lietuvos klimatinį rajonavimą nagrinėjama teritorija priklauso Lietuvos Pietryčių aukštumos klimatinio rajono Dzūkų parajoniui [12]. Artimiausia meteorologinė stotis, kurioje renkami ilgalaikiai meteorologiniai duomenys yra Varėnoje. Pagal šios stoties duomenis 1929–2006 m. laikotarpiu vidutinis metinis kritulių kiekis buvo tarp 650–700 mm [13]. 1975–2020 m. vidutinių metinių kritulių kiekio vidurkis buvo 686 mm [14]. Apie du trečdalius metinio kritulių kiekio teko vegetacijos periodui. Jo metu vidutiniškai iškrito 453 mm, o šaltuoju – 233 mm kritulių. Maždaug nuo XX amžiaus 8-ojo dešimtmečio šiltojo laikotarpio, ypač vasaros, kritulių kiekis mažėja, o šaltojo laikotarpio – didėja. 1945–1975 metų vasaros kritulių norma buvo 246 mm [15], 1975–2020 m. ji sumažėjo iki 236 mm [14].

Varėnos meteorologinės stoties duomenimis (nuo 1929 m.), vidutinė metinė oro temperatūra buvo 6,3 °C, šalčiausio mėnesio (sausio) –5,1 °C, o šilčiausio mėnesio (liepa) 17,5 °C. Vidutinė metinė oro temperatūra kito nuo 3,9 °C (1941) iki 8,0 °C (1989 ir 2000 m.). Jos mediana buvo 6,5 °C. Vidutinė metinė oro temperatūra paskutiniaisiais dešimtmečiais buvo aukštesnė ir nė karto nenukrito iki 5 °C. Šis vidutinės metinės temperatūros augimas daugiausia susijęs su šalto laikotarpio oro temperatūros kilimu (0,9 °C). Tuo tarpu šiltojo laikotarpio oro temperatūros klimatinė norma kilo mažiau.

Regionui, kuriame yra analizuojama teritorija, būdingas metinis vandens išgaravimas siekia 450–500 mm [16]. Didžioji likusio kritulių vandens dalis (~200 mm) tenka nuotėkiui. Smėliniai gruntai sudaro sąlygas greitai paviršinio vandens infiltracijai ir vandens pertekliaus pašalinimui. Tik apie 25 % vandens nuteka per pavasarinį potvynį. Šio regiono upės gana vandeningos vasarą ir šaltuoju metų laikotarpiu, kada upių nuotėkį padidina gruntinio vandens pritekėjimas. Požeminis nuotėkis yra vienas didžiausių Lietuvoje – apie 5 l/s km² (>50 % metinio upių nuotėkio).

Nagrinėjamos teritorijos vandentakos (2 lentelė) priklauso Nemuno baseinui, Nemuno mažųjų intakų pabaseiniui. Nagrinėjama teritorija yra į rytus nuo Latežerio ežero Ratnyčios baseine šalia kopų masių, kuriuose surenkamas kritulių vanduo iš dalies išsikrauna teritorijoje per Cimokinės ir Yžninės upelius. Žiemos–pavasario laikotarpiu dalis vandens

priteka paviršiumi į tarpkopinius pažemėjimus ir sukelia pelkėjimo procesus. Labai nedidelė šiaurinė teritorijos dalis (tik upelio sureguliuotos ištakos) priklauso Mašnyčios baseinui.

2 lentelė. Nagrinėjamos teritorijos upės, įrašytos į Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastrą.

UETK Nr. [17]	Upės vardas [17]	Įteka į	Ilgis, km [17]	Baseino plotas, km ² [16]
10010390	Ratnyčia ⁵	Nemunas	14,39	171,5
10010391	Cimokinė	Ratnyčia	6,66	13,2
10010393	Yžninė	Latežeris	4,30	8,7
10010460	Mašnyčia	Nemunas	12,84	24,0

Cimokinės upelis netoli nuo savo žiočių patvenktas ir Kermušijos kaime padarytas tvenkinys. Nagrinėjamoje teritorijoje ežerų nėra, tačiau ji ribojasi su dviem natūraliais ežerais: Latežeriu vakaruose ir Dubo ežeru pietuose. Latežerio (UETK Nr. 10030310) plotas 85,4 ha, kranto linijos ilgis 5,7 km, Dubo ežero (UETK Nr. 10031814) plotas 17,3 ha⁶, kranto linijos ilgis 2,8 km [17]. Abu ežerai priklauso Ratnyčios baseinui.

Pagal Lietuvos pedologinį rajonavimą nagrinėjama teritorija patenka į Pietryčių smėlingųjų žemumų srities Varėnos-Druskininkų rajoną, kuriam būdingi paprastieji nepasotintieji smėlžemiai (pagal dirvožemio dangos genetinę tipologiją – jauriniai šilaininiai seklieji dirvožemiai). Šie smėlio dirvožemiai pasižymi itin mažu našumu (iki 27 balų), todėl mažai naudojami žemės ūkyje ir daugiausia būna apaugę šilais [12]. Pelkėtuose plotuose taip pat paplitę seklieji ir gilieji žemapelkės durpžemiai bei smėliniai puveningieji šlynžemiai [18].

⁵ 86,6 km² Ratnyčios baseino yra Baltarusijoje.

⁶ Dubo ežero dalis yra Baltarusijoje. Bendras ežero plotas 35 ha.

4. Ekogeologinės sąlygos

Remiantis Žemės gelmių registro žemėlapiais, nagrinėjamoje teritorijoje nėra detalai išžvalgytų naudingųjų iškasenų telkinių ir požeminio vandens vandenviečių. Vakarinis nagrinėjamos teritorijos pakraštys ties Latežerio ir Kermušijos kaimais patenka į Druskininkų III vandenvietės apsaugos zonos 3A ir 3B juostas.

Į nagrinėjamą teritoriją patenka du parengtiniai išžvalgyti durpių telkiniai: Beržynai (telkinio kodas 581, 95,2 ha, visas telkinys yra Cimakavo ornitologiniame draustinyje ir valstybinės reikšmės miškuose) ir Randamonys IV (telkinio kodas 579, 82,5 ha, visas telkinys yra valstybinės reikšmės miškuose, nedidelė dalis patenka į Cimakavo ornitologinį draustinį). Abiejuose telkiniuose vyrauja žemapelkinio tipo durpės.

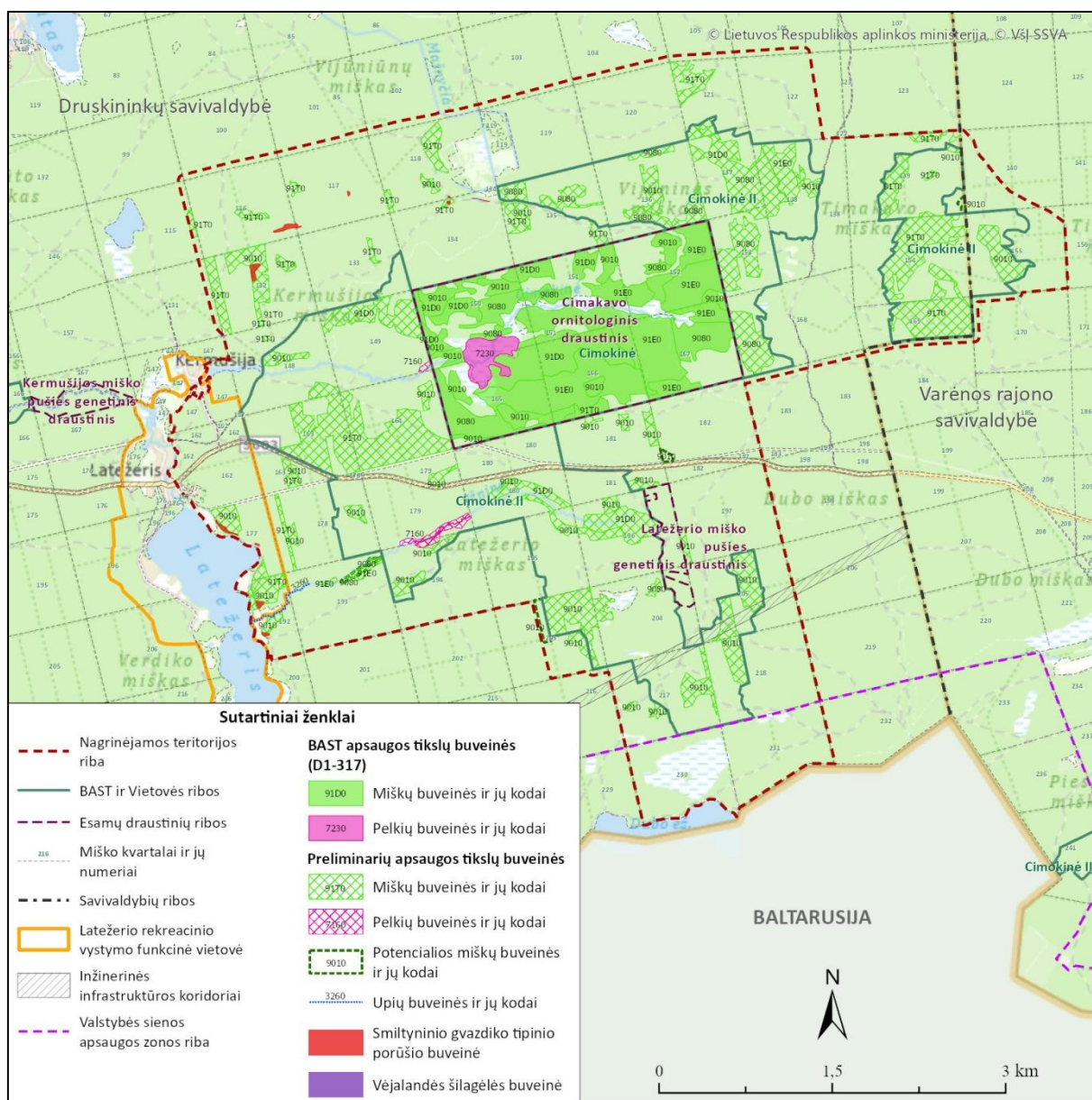
Valstybinės geologijos informacinės sistemos (GEOLIS) žemėlapių duomenims, nagrinėjamoje teritorijoje nėra geotopų, pažeistų teritorijų, potencialių taršos židinių, pavojų keliančių geologinių reiškinių ir procesų. Iš šiaurės į pietus, per Kermušiją ir Latežerį, driekiasi neotektoniškai aktyvi zona. Nagrinėjamoje teritorijoje yra nemažai pelkių (vyrauja žemapelkės), kuriose vyksta pelkėdara.

5. Gyvoji gamta

5.1. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės

EB svarbos natūralios buveinės buvo inventorizuotos ir kartografuotos 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimas, palankios apsaugos būklės kriterijų nustatymas ir monitoringo sistemos sukūrimas“. Buveinių plotas buvo tikslinamas išskiriant BAST steigimo kriterijus atitinkančias vietas ir steigiant BAST. Vietovės preliminarinius apsaugos tikslus 2025 m. parengė DNPČVGR direkcija. Už BAST ir Vietovės ribų buveinės buvo inventorizuotos 2026 m. vykdant projektą LIFE IP PAF-NATURALIT.

Naujausiais duomenimis nagrinėjamoje teritorijoje inventorizuotos 8 tipų EB svarbos natūralios buveinės, kurios sudaro 677,1 ha plotą. Didžiąją šio ploto dalį (660,2 ha, 98 %) sudaro miškų buveinės. Likusią dalį sudaro pelkių (16,9 ha) ir vandenų (775 m upelio ruožas) buveinės. 41 % inventorizuotų buveinių ploto tenka BAST „Cimokinė“ (3 lentelė, 6 pav.).

6 pav. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės nagrinėjamoje teritorijoje.

3 lentelė. EB svarbos natūralių buveinių tipų pasiskirstymas nagrinėjamoje teritorijoje.

Buveinės kodas ir pavadinimas	Nagrinėjamoje teritorijoje	BAST (apsaugos tiksluose)		Numatomoje išplėsti Vietovėje (preliminariuose apsaugos tiksluose)	
	Plotas, ha	Plotas, ha	Buveinių dalis, %	Plotas, ha	Buveinių dalis, %
3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis	0,2**	–	0	0,2**	100
7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės	4,3	–	0	4,3	100
7230 Šarmingos žemapelkės	12,6	12,6	100	–	0
9010 *Vakarų taiga	170,3	38,1	22	132,2	78
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	119,0	44,3	37	74,7	63
91D0 *Pelkiniai miškai	85,4	51,4	60	34,0	40
91E0 *Aliuviniai miškai	136,5	126,0	92	10,4	8
91T0 Kerpiniai pušynai	149,1	3,2	2	145,9	98
Iš viso	677,1	275,6	41	401,6	59

* – prioritetiniai buveinių tipai;

** – buveinės plotas apskaičiuotas padauginus upelio ruožo ilgį (755 m) iš vidutinio pločio (2 m) nustatyto pagal reljefo duomenis.

Pagal turimus duomenis, beveik pusės (49 %) teritorijoje išskirtų EB svarbos natūralių buveinių ploto būklė yra gera. BAST „Cimokinė“ geros būklės buveinių dalis (72 %) yra daugiau kaip du kartus didesnė nei esančių už BAST ribų (34 %). Tarp skirtingų tipų buveinių būklės skirtumai taip pat yra reikšmingi. Didžiausia geros būklės buveinių dalis nustatyta 3260 Upių sraunumų su kurklių bendrijomis, 7230 Šarmingų žemapelkių, 91D0 *Pelkinių miškų ir 91E0 *Aliuvinių miškų, mažiausia – 7160 Nekalkingų šaltinių ir šaltiniuotų pelkių, 91T0 Kerpinų pušynų ir 9010 *Vakarų taigos plotuose (4 lentelė). Potencialios 9010 *Vakarų taigos ir 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų buveinės sudaro apie 1 % bendro buveinių ploto.

Vandens buveinės

3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis. Šio tipo buveinės formuojasi natūraliose srauniose upių atkarpose, akmenuotame, gargždingame ir žvyringame grunte. Buveinėse paprastai gausu augalų, kurie prisitaikę augti srovėje.

Geros būklės buveinė yra nustatyta Yžninės upelio žemutinėje dalyje 755 m ruože. Atsižvelgiant į mažą upelio plotį, buveinės išlikimui svarbu, kad pakrančių medynas pilnai nesusivertų ir pakaktų vandens augaliją pasiekiančios saulės šviesos.

Pelkių buveinės

7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės. Buveinės formuojasi nekalkingų arba mažai kalkingų, rūgščių arba neutralios reakcijos šaltinių vėsais vandens įtakoję. Pelkėjimo procesui palankios neigiamos reljefo formos ir nelaidžių dirvožemių sluoksniai. Šaltinio versmė, vandens tėkmės vieta ir šaltinio vandens maitinama žemapelkė labai skiriasi fizionomiškai, tačiau sudaro vieną buveinę. Buveinėse aplink versmę ir vandens tėkmės vietoje gausiai auga lapsamanės ir kerpsamanės su žiediniais augalais. Miško šaltinių ištakose šalia palyginti aukštų miglinių ir viksvolinių šeimų atstovų pažeme driekiasi žemaūgiai žoliniai augalai.

Šio tipo buveinės trys plotai (4,3 ha) yra išskirti Cimokinės ir Yžninės upelių pakrantėse Vietovėje „Cimokinė II“. Visų buveinių būklė yra patenkinama.

7230 Šarmingos žemapelkės. Tai buveinės su smulkiųjų viksvų ir žaliųjų samanų bendrijomis, susiformavusiomis įmirkusiose dirvose nuolat maitinamose gruntinių ir paviršinių bazių turtingų, dažniausiai kalkingų, vandenų. Dažniausiai užima nedidelius plotus paežerių, upių slėnių ir šlaitų pelkėse, sudaro kompleksus su kitomis šlapių pievų ar pelkių buveinėmis. Buveinių išlikimui svarbus ekstensyvus naudojimas – šienavimas, ganymas.

Šio tipo buveinės plotas sudaro 12,6 ha ir yra išsidėstęs nagrinėjamos teritorijos centrinėje dalyje BAST „Cimokinė“. Buveinės būklė laikoma gera. Lietuvos sąlygomis šarmingos žemapelkės dažniausiai būdavo naudojamos šienavimui ar gyvulių ganymai ir jų palaikymui yra svarbus tokio ekstensyvaus naudojimo užtikrinimas. Nagrinėjamoje teritorijoje esanti buveinė nebuvo naudojama bent jau paskutinius kelis dešimtmečius. Buveinė ir jos būklė yra palaikoma natūralaus hidrologinio režimo.

4 lentelė. EB svarbos natūralių buveinių būklės įvertinimas (pagal VSTT duomenis).

Buveinės kodas ir pavadinimas	Nagrinėjamoje teritorijoje		BAST (apsaugos tiksluose)		Numatomoje išplėsti Vietovėje (preliminariuose apsaugos tiksluose)	
	Plotas, ha	Geros būklės buveinių dalis, %	Plotas, ha	Geros būklės buveinių dalis, %	Plotas, ha	Geros būklės buveinių dalis, %
3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis	0,2**	100			0,2**	100
7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės	4,3	0	–	–	4,3	0
7230 Šarmingos žemapelkės	12,6	100	12,6	100	–	–
9010 *Vakarų taiga	170,3	41	38,1	30	132,2	44
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	119,0	62	44,3	86	74,7	48
91D0 *Pelkiniai miškai	85,4	79	51,4	68	34,0	94
91E0 *Aliuviniai miškai	136,5	76	126,0	81	10,4	11
91T0 Kerpiniai pušynai	149,1	7	3,2	0	145,9	7
Iš viso	677,1	50	275,6	72	401,6	34

* – prioritetiniai buveinių tipai;

** – buveinės plotas apskaičiuotas padauginus upelio ruožo ilgį (755 m) iš vidutinio pločio (2 m) nustatyto pagal reljefo duomenis.

Miškų buveinės

Nagrinėjamoje teritorijoje išskirtos 5 tipų EB svarbos natūralios miško buveinės sudaro 98 % visų EB svarbos natūralių buveinių ploto ir 22 % visos nagrinėjamos teritorijos.

9010 *Vakarų taiga. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria maisto medžiagų nedaug turinčiuose sausuose ir vidutinio drėgnumo jauriniuose smėlio dirvožemiuose. Sausesniuose ir mažiau trąšiuose dirvožemiuose vyrauja pušų medynai, o trąšesniuose ir drėgnesniuose – eglynai. Buveinė išsiskiria negausia žoline augalija ir tankia, dažniausiai beveik ištisine samanų danga. Natūraliose, ypač sausesnėse, buveinėse gaisrai yra svarbus veiksnys.

Vakarų taigos buveinės yra gana tolygiai išsidėsčiusios nagrinėjamoje teritorijoje ir sudaro 170,3 ha plotą. 22 % buveinių patenka į BAST. Dominuoja pušynų potipio buveinės.

Dauguma jų nedidelio ploto (vid. plotas ~3,5 ha). Didesnio ploto buveinės išskirtos pietinėje teritorijos dalyje, iš jų trys, kurių bendras plotas 27 ha, ribojasi su Lietuvos Respublikos bendrajame plane numatyta geležinkelio linija. 12,6 ha vakarų taigos buveinių patenka į Druskininkų sav. bendrajame plane numatytą rekreacinio vystymo funkcinę vietovę prie Latežerio ežero.

Valstybinės reikšmės miškuose, reprezentatyviuose plotuose, KMB / PKMB yra atitinkamai 99, 45 ir 21 % buveinių ploto (5 lentelė). 65 % šio tipo buveinių yra IV, 1 % – III, 7 % – IIB ir 27 % – IIA gr. miškuose (6 lentelė).

9080 *Pelkėti lapuočių miškai. Šio tipo miškai auga perteklinio drėgnumo dirvožemiuose. Pavasarį buveinė užliejama kasmetinių polaidžio vandenų, o vasarą gruntinio vandens lygis yra sulig žemės paviršiumi ar virš jo. Pelkėti lapuočių miškai susiformuoja durpingose lokaliuose reljefo žemumose, palei ežerus, upes, apypelkius. Medynai vienaardžiai arba dviardžiai, medžiai dažniausiai auga ant įvairaus aukščio kupstų. Ant šių kupstų taip pat įsikuria buveinei būdingi žoliniai augalai bei samanos, o drėgnuose arba užlietuose tarpkupsčiuose dažnai auga aukštosios viksvos.

Šio tipo buveinės nagrinėjamoje teritorijoje užima 119 ha. Reikšminga jų dalis (37 %) yra saugoma BAST. Valstybinės reikšmės miškuose, reprezentatyviuose plotuose ir KMB / PKMB yra atitinkamai 100, 51 ir 17 % buveinių ploto (5 lentelė). Šio tipo buveinių 62 % yra IV gr. ir 38 % – IIA gr. miškuose (6 lentelė).

91D0 *Pelkiniai miškai. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria maisto medžiagų neturtinguose, drėgnuose ir šlapiuose, rūgščiuose durpiniuose dirvožemiuose, kurių gruntinio vandens lygis nuolat aukštas. Buveinė apima aukštapelkinius raistus, apypelkio miškų kompleksus. Buveinės struktūra priklauso nuo augavietės sąlygų – oligotrofinėse augavietėse medžių ardą formuoja pušys ir beržai, o mezotrofinėse – eglės, pasitaiko beržų ir juodalksnių. Krūmų, krūmokšnių ir žolių ardai visuose pelkiniuose miškuose vidutinio tankumo arba tankūs. Samanų danga gerai išvystyta, dažniausiai ištisinė, joje paprastai dominuoja kiminai. Ryškus mikroljefo kupstuotumas.

Šio tipo buveinės nagrinėjamoje teritorijoje užima 85,4 ha. Didžioji jų dalis (60 %) yra BAST. Valstybinės reikšmės miškuose, reprezentatyviuose plotuose ir KMB / PKMB yra atitinkamai 100, 87 ir 32 % buveinių ploto (5 lentelė). Šio tipo buveinių 21 % yra IV gr. ir 79 % – IIA gr. miškuose (6 lentelė).

91E0 *Aliuviniai miškai. Tipiškos buveinės įsikuria upių slėniuose, kurie užliejami kasmetinių pavasario potvynių, tačiau nėra nuolat užmirkę. Dirvožemiai labai trąšūs, laidūs, geros aeracijos. Drėgnesnėse, nuolat užliejamose vietose, medynėse vyrauja gluosniai, o sausesnėse vietose kiti įvairių rūšių lapuočiai medžiai. Žolių arde vyrauja plačialapių miškams būdingos rūšys, tačiau gausu nitrofilinių augalų. Samanų danga paprastai negausi, ryškesnė drėgnesnėse vietose.

Šio tipo buveinės nagrinėjamoje teritorijoje užima 136,5 ha. Didžioji jų dalis (92 %) yra BAST. Valstybinės reikšmės miškuose, reprezentatyviuose plotuose ir KMB / PKMB yra atitinkamai 100, 99 ir 57 % buveinių ploto (5 lentelė). Šio tipo buveinių 6 % ir 94 % – IIA gr. miškuose (6 lentelė). Šie skaičiai leidžia teigti, kad aliuvinių miškų buveinės jau dabar yra neblogai apsaugotos nuo neigiamo kirtimų poveikio.

91T0 Kerpiniai pušynai. Buveinės susiformuoja smėlinguose zandruose, žemyninėse kopose ypač sausose ir nederlingose augavietėse, kurių dirvožemiai stipriai pajaurėję, rūgščios reakcijos. Dėl nepalankių sąlygų kerpiniuose pušynuose pušys yra žemos, lėtai augančios, pasitaiko beržų. Vyrauja arba yra gausi kerpių danga, sudaranti mozaiką su

samanomis, pasitaikančiais atviros paklotės ar net smėlio intarpais. Natūraliose buveinėse gaisrai yra svarbus ir dažnas veiksnys.

Kerpinių pušynų buveinės nagrinėjamoje teritorijoje užima 149,1 ha. Tik nedidelė jų dalis (2 %) yra BAST. Valstybinės reikšmės miškuose, reprezentatyviuose plotuose ir KMB / PKMB yra atitinkamai 100, 3 ir 0 % buveinių ploto (5 lentelė). Beveik visas šio tipo buveinių plotas – 97 % yra IV gr. miškuose. IIA ir IIB gr. miškuose atitinkamai yra 2 % ir 1 % kerpinių pušynų (6 lentelė). IIB grupei priskirti miškai patenka į Druskininkų sav. bendrajame plane numatytą rekreacinio vystymo funkcinę vietovę prie Latežerio ežero. Visumoje labai menkas šio tipo buveinių plotas yra apsaugotas nuo neigiamo miško kirtimų poveikio.

5 lentelė. EB svarbos natūralių miškų buveinių plotai valstybinės reikšmės miškuose, reprezentatyviuose plotuose ir KMB / PKMB.

Buveinės tipas	Nagrinėjamoje teritorijoje, ha	Valst. reikšmės miškuose		Reprezentatyv. plotuose, ha		KMB ir PKMB, ha	
		ha	%	ha	%	ha	%
9010 *Vakarų taiga	170,3	168,5	99	63,2	45	30,0	21
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	119,0	119,0	100	60,1	51	20,2	17
91D0 *Pelkiniai miškai	85,4	85,4	100	74,3	87	27,4	32
91E0 *Aliuviniai miškai	136,5	136,5	100	135,4	99	78,0	57
91T0 Kerpiniai pušynai	149,1	149,1	100	4,2	3	0,0	0
Iš viso	627,3	626,0	100	337,3	54	155,6	25

6 lentelė. EB svarbos natūralių miškų buveinių plotas ir santykinė dalis (%) skirtingoms miško grupėms priskirtuose miškuose.

Buveinės tipas	Miškų grupėms priskirtas buveinių plotas							
	IIA		IIB		III		IV	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
9010 *Vakarų taiga	45,4	27	11,2	7	1,3	1	112,2	65
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	44,9	38	0,0	0	0,0	0	73,3	62
91D0 *Pelkiniai miškai	67,2	79	0,0	0	0,0	0	17,6	21
91E0 *Aliuviniai miškai	127,6	94	0,0	0	0,0	0	8,8	6
91T0 Kerpiniai pušynai	3,2	2	0,9	1	0,0	0	144,8	97
Iš viso	288,4	44	12,1	1,8	1,3	0,2	356,7	54

Absoliuti dauguma išskirtų natūralių miško buveinių yra valstybinėje žemėje, kas sudaro palankias prielaidas jų apsaugai. Reikšminga dalis 91D0 *Pelkinių miškų ir 91E0 *Aliuvinių miškų taip pat yra priskirta IIA gr. miškams ir įtraukta į reprezentatyvius miško plotus, kas užtikrina buveinių apsaugą nuo sunaikinimo ar neigiamo kirtimų poveikio. Jų priežiūra turėtų būti vykdoma pagal parengtas miško buveinių tvarkymo rekomendacijas [19], [20]. 9010 *Vakarų taigos, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų ir ypač 91T0 Kerpinių pušynų buveinių plotas IIA gr. miškuose ir įtrauktas į reprezentatyvius miško plotus yra reikšmingai mažesnis, todėl didelė buveinių dalis nėra apsaugota nuo neigiamo kirtimų poveikio ar sunaikinimo. Dalis 9010 *Vakarų taigos ir 91T0 Kerpinių pušynų buveinių ploto negali būti įtraukta į numatomą išplėsti Cimakavo draustinį ir Vietovę „Cimakinė II“ dėl Druskininkų sav. bendrajame plane išskirtos rekreacinio vystymo funkcinės vietovės. Papildomi 9010 *Vakarų taigos buveinių apsaugos iššūkiai taip pat kyla dėl Lietuvos Respublikos bendrajame plane numatytos geležinkelio linijos.

5.2. Reprezentatyvūs plotai ir kartinės miško buveinės

VĮ VMU Druskininkų regioninio padalinio reprezentatyvių plotų sąrašas buvo patvirtintas regioninio padalinio vadovo 2024 m. birželio 5 d. potvarkiu Nr. 76-RP-1093-2024 „Dėl ypatingos vertės miško plotų sąrašo ir ypatingų vertybių teritorijose galimų grėsmių nustatymo ir priemonių joms išvengti tvarkos aprašo tvirtinimo“. Šis sąrašas buvo pakoreguotas ir išdėstytas nauja redakcija 2025 m. sausio 9 d. regioninio padalinio vadovo potvarkiu Nr. 76-RP-54-2025.

Nagrinėjamoje teritorijoje reprezentatyvūs plotai užima 515,7 ha (18,6 % nuo visų teritorijos valstybinės reikšmės miškų ploto). Šiuose plotuose pagal miškų sertifikavimo reikalavimus jokia ūkinė veikla nėra vykdoma (17 pav.).

VĮ VMU, prižiūri reprezentatyvius plotus, kuriuose puoselėja saugomas vertybes. Reprezentatyviuose plotuose saugomos esamai vietai būdingos ekosistemos. Jie apima KMB (įskaitant potencialias), saugomų paukščių rūšių lizdines teritorijas, medžiais apaugusias ganyklas, sausuosius ąžuolynus, paupių guobynus, taip pat EB svarbos natūralias buveines, saugomų rūšių radavietes, gaisravietes, kurių neprivaloma atkurti, ir kitus vertingus miško plotus. Šiose teritorijose gali būti vykdomos tik gamtotvarkos priemonės, skirtos palaikyti arba pagerinti aplinkos vertybių būklę [21]. EB svarbos natūralių miško buveinių plotai, patenkantys į reprezentatyvius miško plotus, aptarti 5.1 skyriuje.

Remiantis Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro duomenimis, nagrinėjamoje teritorijoje yra inventorizuotos 42 KMB / PKMB užimančios 205,6 ha plotą. Beveik pusę šio ploto užima šlapiųjų juodalksnynų ir beržynų KMB / PKMB – 94,4 ha. (7 lentelė, 17 pav.). Absoliuti dauguma (98 %, 2,6 ha KMB ir) KMB / PKMB ploto patenka į reprezentatyvius plotus, kas miškų sertifikato galiojimo laikotarpiu užtikrina jų apsaugą nuo kirtimų.

KMB / PKMB plotai, patenkantys į EB svarbos natūralių miško buveinių plotus, aptarti 5.1 skyriuje.

7 lentelė. Kartinės miško buveinės.

Kodas	KMB tipas	KMB		PKMB	
		ha	%	ha	%
A2	Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis	21,0	10,9	4,1	33,7
C1	Šlapieji juodalksnynai ir beržynai	91,0	47,1	3,4	27,9
C2	Šlapieji eglėnys ir mišrūs miškai su eglėmis	38,0	19,7	1,4	11,7
C3	Pelkiniai pušynai ir beržynai	23,3	12,1	0,5	4,4
D3	Upelio šlaitas	8,2	4,2	1,5	12,3
E3	Ežero krantas	–	–	1,2	10,0
F2	Šaltiniuota vieta	9,4	4,8	–	–
L	Senas parkas	2,4	1,2	–	–
	Iš viso	193,3	100,0	12,3	100,0

A2. Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis. Seni medynai, kur spygliuočiai, daugiausia pušys, sudaro ne mažiau kaip 50 % medyno tūrio. Aptinkami sausose ar vidutinio drėgnumo augavietėse. Medynuose yra stovinčių sausuočių, stuobrių ir virtuolių ar apdegusių kamienų.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 6 KMB (21 ha) ir 2 PKMB (4,1 ha) plotai. Į reprezentatyvius miško plotus nepatenka tik 0,2 ha išskirtų KMB ir 1,3 ha PKMB ploto. Didžioji nepatenkančio PKMB ploto dalis yra Latežerio ežero pakrantėje išskirtoje rekreacinėje zonoje.

C1. Šlapieji juodalksnynai ir beržynai. Natūraliai atsinaujinantys juodalksnių ir plaukuotųjų beržų miškai, įsikuriantys ant durpinių arba šlapių mineralinių dirvožemių; gruntinis vanduo dažniausiai nejudrus, negausi kiminių danga. Tai dažniausiai vėlyvųjų sukcesijos stadijų miškai, turtingi stambių medienos liekanų arba biologiškai senų medžių. Augimvietės dažniausiai nenusausintos arba melioracijos grioviai seni, negilūs ir nepažeidžia ekosistemos gamtinių vertybių. Bebrų užtvankos dažnai iš dalies atstato ankstesnįjį nusaustų miškų drėgmės režimą. Medynuose įsiterpia beržai, eglės, rečiau uosiai.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 10 KMB (91 ha) ir 2 PKMB plotai (3,4 ha), iš kurio tik 0,6 ha KMB nepatenka į reprezentatyvius miško plotus.

C2. Šlapieji eglynai ir mišrūs miškai su eglėmis. Natūraliai susidarę eglų, eglų ir pušų ar mišrūs miškai, įsikuriantys ant seklių durpių ir šlapių mineralinių dirvožemių. Aukštas vandens lygis sudaro nepalankias sąlygas medžiams augti, kas lėtina jų augimą. Dažnai pasitaiko medžių su išpuvusia šerdimi, virtuolių.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 11 KMB (38 ha) ir 1 PKMB (1,4 ha) plotas, iš kurio tik 0,3 ha KMB ir 0,08 ha PKMB nepatenka į reprezentatyvius miško plotus.

Į reprezentatyvius miško plotus nepatenka tik 0,3 ha išskirtų KMB ploto.

C3. Pelkiniai pušynai ir beržynai. Natūraliai susidarę pušynai ir beržynai, dažniausiai įsikuriantys skurdžiuose rūgščiuose durpiniuose dirvožemiuose. Nuo kitų šlapių miškų buveinių skiriasi storu kiminių durpių sluoksniu. Pušys ir beržai sudaro daugiau kaip 70 % medyno tūrio. Augalija paprastai acidofilinė. Būdingas santykinai didelis stambių medienos liekanų ir biologiškai senų medžių skaičius.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 3 KMB (23,3 ha) ir 1 PKMB (0,5 ha) plotas, iš kurio tik 0,3 ha KMB nepatenka į reprezentatyvius miško plotus.

D3. Upelio šlaitas. Miško upelių (siauresnių kaip 5 m tėkmių) pakrantėse susiformavusios drėgnos buveinės su eglėmis, beržais ir kitais lapuočių medžiais, išsiskiriančios iš teritorijoje dominuojančių medynų ir pasižyminčios yrančių eglų, beržų, drebulių ir juodalksnių virtuoliais.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 2 KMB (8,2 ha) ir 1 PKMB (1,5 ha), iš kurio 1,2 ha KMB, išsidėsčiusios Yžinės upelio pakrantėje, nepatenka į reprezentatyvius miško plotus.

E3. Ežero krantas. Ežerų lėkštose, nuolat drėgnose ūksmingose pakrantėse susiformavusios buveinės, kurioms būdingos šlapynių, ežerų pakrančių rūšys.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra tik 1 PKMB (1,2 ha) susiformavusi Latežerio ežero pakrantėje rekreacinėje zonoje. PKMB pilnai patenka į reprezentatyvius miško plotus.

F2. Šaltiniuota vieta. Tai buveinės, kurias formuoja tekantys šaltiniai, pelkių klampupiai, kurie kartu su susiformavusiu medynu palaiko specifines gana stabiliais mikroklimatines sąlygas. Jose gausu kertinių elementų sukuriančių buveines specializuotoms rūšims.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 1 KMB plotas (9,4 ha), kuris pilnai patenka į reprezentatyvius miško plotus.

L. Senas parkas. Tai seni apleisti parkai – dažniausiai pusiau atviros tipo buveinės su išsibarsčiusiais senais medžiais (dažniausiai klevais, liepomis, uosiais).

Išskirta 1 KMB (2,4 ha), kuri pilnai patenka į reprezentatyvius miško plotus.

Daugumoje KMB ir PKMB tipų išskirtinių priemonių taikyti nereikia. Su EB svarbos natūraliomis miškų buveinėmis sutampančios KMB ar PKMB turėtų būti tvarkomos pagal natūralių buveinių tvarkymo poreikius.

5.3. Saugomos rūšys

5.3.1. Saugomos grybų rūšys

Remiantis SRIS duomenimis [22], nagrinėjamoje teritorijoje yra užregistruotos 8 saugomos grybų ir kerpių rūšys (8 lentelė, 7 pav.), kurios įrašytos į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 9 d. įsakymo Nr. D1-340 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“ (toliau – Lietuvos saugomų rūšių sąrašas).

8 lentelė. Saugomos grybų ir kerpių rūšys nagrinėjamoje teritorijoje ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	IUCN kategorija*	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Aukšliagrybūnai				
Alksninė hipotrachina	<i>Hypotrachyna revoluta</i> (Flörke) Hale	EN	8 radavietės	Nežinoma
Baltakraštė artonija	<i>Felipes leucopellaeus</i> (Ach.) Frisch & G. Thor	EN	3 radavietės	Nežinoma
Krateriškas taurūnis	<i>Urnula craterium</i> (Schwein.) Fr.	VU	1 radavietė	Nežinoma
Plačioji platužė	<i>Lobaria pulmonaria</i> (L.) Hoffm	NT	5 radavietės	Nežinoma
Riestalakštė nefroma	<i>Nephroma resupinatum</i> (L.) Ach.	CR	1 radavietė	Nežinoma
Skylėtoji menegacija	<i>Menegazzia terebrata</i> (Hoffm.) A. Massal.	EN	2 radavietės	Nežinoma
Žalsvoji kežytė	<i>Cetrelia olivetorum</i> (Nyl.) W. L. Culb. & C. F. Culb.	EN	1 radavietė	Nežinoma
Papėdgrybūnai				
Plunksninis raukšliagybis	<i>Phlebia centrifuga</i> P. Karst.	EN	1 radavietė	Nežinoma

* – Rūšies apsaugos kategorija: CR – kritiškai grėsmingos būklės, EN – grėsmingos būklės, VU – pažeidžiamos, NT – arti grėsmės esančios.

Viena nagrinėjamoje teritorijoje aptinkama saugomų kerpių rūšis – riestalakštė nefroma – priskirta kritiškai grėsmingos būklės (CR) kategorijai. Ši rūšis auga ant apsamanojusių senų lapuočių medžių kamienų, dažniausiai ant pamatinių jų dalių bei nesenų stambių virtuolių senuose miškuose.

Vienintelė nagrinėjamoje teritorijoje nustatyta radavietė yra šiaurės rytinėje dalyje už BAST ir Vietovės ribų esančiame sodybos senų medžių parke (KMB), kuris patenka į išskirtą reprezentatyvų miško plotą.

Nagrinėjamoje teritorijoje aptinkamos 5 saugomų grybų ir kerpių rūšys yra priskirtos grėsmingos būklės (EN) kategorijai:

Alksninė hipotrachina dažniausiai auga ant juodalksnių kamienų, rečiau ant kitų lapuočių medžių drėgnuose miškuose, ypač pelkiniuose, ir miškų fragmentuose palei vandens telkinius. Pagrindinė grėsmė yra plynieji miškų kirtimai. Taip pat ši kerpė jautri aplinkos taršai, ypač azoto junginiais. Palankiausios sąlygos ir didžiausios galimybės alksninei hipotrachinai išlikti yra tuose miško sklypuose, kuriuose nėra ūkinės veiklos.

Nagrinėjamoje teritorijoje nustatytos 8 radavietės, iš kurių 4 yra BAST, 3 – Vietovėje ir viena už jų ribų. 5 radavietės yra EB svarbos 9010 *Vakarų taigos, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų ir 91E0 *Aliuvinių miškų buveinėse ir net 7 radavietės patenka į reprezentatyvius miško plotus.

Baltakraštė artonija auga ant senų juodalksnių ir eglių kamienų senuose mažai žmogaus paveiktuose drėgnuose mišriuose miškuose. Pagrindinė grėsmė rūšiai yra plynieji miškų kirtimai. Palankiausios sąlygos ir didžiausios galimybės šiai rūšiai išlikti yra tuose miškų sklypuose, kuriuose nevykdoma jokia ūkinė veikla.

Nagrinėjamoje teritorijoje nustatyta 1 radavietė, kuri patenka į BAST, 91E0 *Aliuvinių miškų buveinę ir reprezentatyvų miško plotą.

Plunksninis raukšliagybis auga ant senų stambių eglių virtuolių su apatinėje ir šoninėje virtuolio pusėse besilaikančia žieve. Eglės virtuoelis jau būna apardytas kitų grybų, bet dar gerai pasirėmęs ant likusių šakų. Grybas prierašus seniems ilgaaamžiams eglynams su gausiu negyvos medienos kiekiu. Medienos ardytojas, saprotofas, sukeliantis baltąją medienos puvinį.

Vienintelė radavietė yra Vietovėje, 9010 *Vakarų taigos buveinėje ir reprezentatyviame miško plote netoli Yžninės upelio.

Skylėtoji menegacija auga beveik vien tik ant juodalksnių kamienų (vieną kartą aptikta ant uosio) senuose mažai žmogaus paveiktuose, dažniausiai pelkėtuose miškuose. Pagrindinė grėsmė rūšiai yra plynieji miškų kirtimai. Palankiausios sąlygos ir didžiausios galimybės skylėtajai menegacijai išlikti yra tuose miško sklypuose, kuriuose nevykdoma ūkinė veikla.

Rūšis aptikta 2 radavietėse šiaurės rytinėje nagrinėjamos teritorijos dalyje, iš kurių viena yra Vietovėje, 91D0 *Pelkinių miškų buveinėje. Antra radavietė yra sename sodybos parke (KMB). Abi radavietės patenka į reprezentatyvius miško plotus.

Žalsvoji kežytė auga ant lapuočių medžių kamienų, tik senuose miškuose ir jų fragmentuose. Pagrindinė grėsmė, išskylanti rūšiai, yra plynieji miškų kirtimai. Palankiausios sąlygos ir didžiausios galimybės šiai rūšiai išlikti yra tuose miškuose, kuriuose nevykdoma jokia ūkinė veikla.

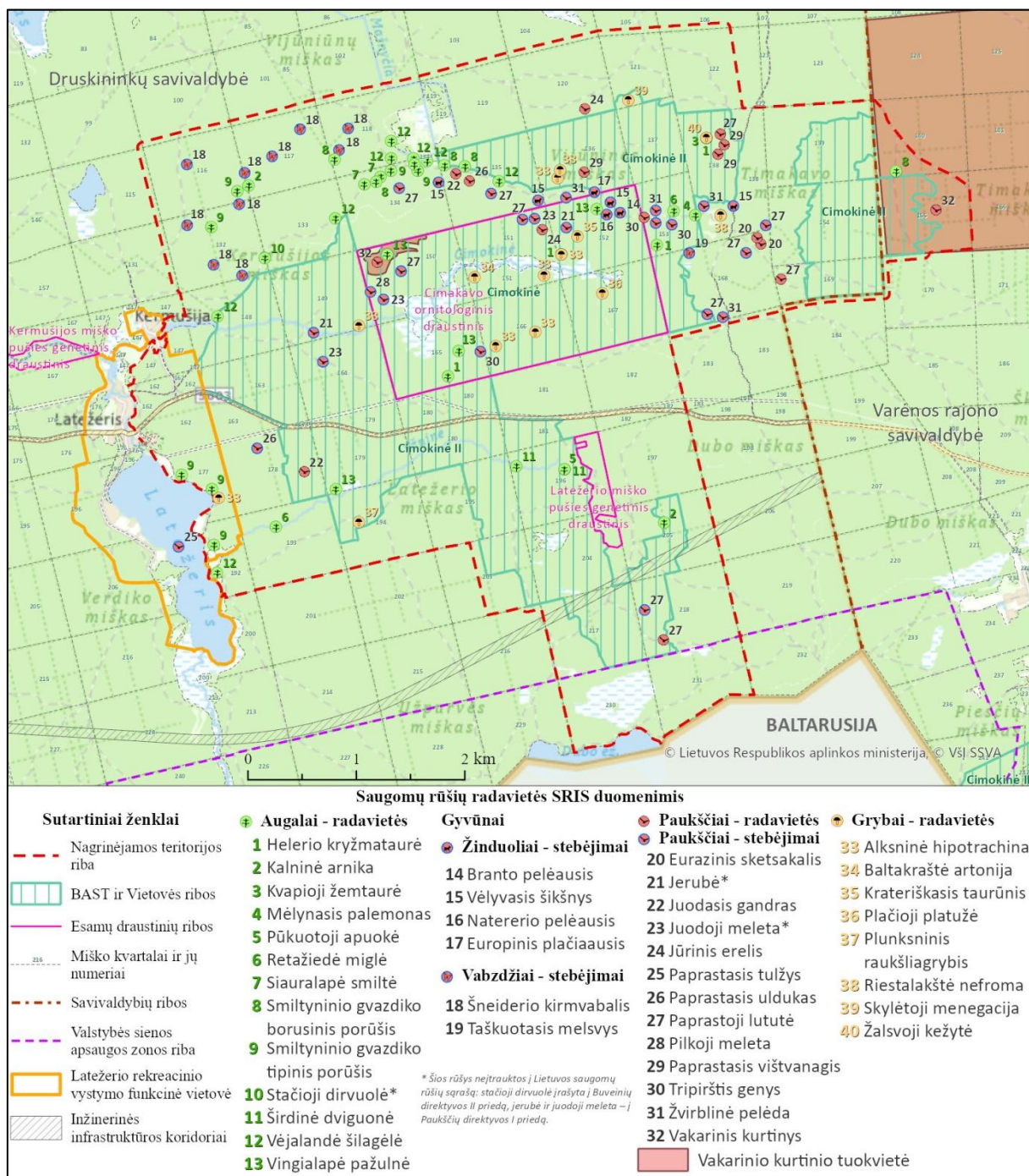
Nagrinėjamoje teritorijoje vienintelė šios rūšies radavietė yra Vietovėje, 91E0 *Aliuvinių miškų buveinėje ir reprezentatyviame miško plote.

Viena nagrinėjamoje teritorijoje aptikta grybų rūšis – krateriškasis taurūnis – priskirta pažeidžiamų (VU) kategorijai. Tai saprotofas, augantis ant trūnijančios lapuočių medienos ir miško paklotės. Paprastai vystosi ant lazdynų, alksnių, beržų ir ąžuolų nukritusių šakų ir stiebų, gulinčių vidutinio drėgnumo humusingame dirvožemyje. Būdingos augavietės yra brandūs ir ūksmingi eglynai ar ąžuolynai su senais lazdynais, drėgnokose raguvų ir šlaitų vietose, šalia upelių. Tokių buveinių mažėjimas ir fragmentacija, hidrologinio režimo kitimas ir dirvožemio sausėjimas, tinkamo substrato trūkumas – pagrindinės krateriškojo taurūnio išlikimui kylančios grėsmės.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra viena radavietė, kuri patenka į BAST ir reprezentatyvų miško plotą.

Viena nagrinėjamoje teritorijoje aptikta rūšis – plačioji platužė – priskiriama arti grėsmės esančių (NT) kategorijai. Tai lapiškoji kerpė, kuri auga ant apsamanojusių, senų lapuočių medžių kamienų, senuose miškuose ir jų fragmentuose, ypač netoli vandens telkinių. Tai palyginti ilgaamžė kerpė, bet sunkiai plintanti kerpė, galinti kurį laiką išlikti ir pablogėjus buveinės kokybei.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinoma 1 platužės radavietė, kuri patenka į BAST, 91E0
*Aliuvinių miškų buveinę ir reprezentatyvų miško plotą.

7 pav. Saugomų rūšių pasiskirstymas nagrinėjamoje teritorijoje pagal SRIS duomenis.

5.3.2. Saugomos augalų rūšys

Nagrinėjamoje teritorijoje, remiantis SRIS duomenimis [22], užregistruoti 4 samanų ir kerpsamanių ir 9 induočių taksonai (9 lentelė), įrašyti į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą. Iš jų 2 rūšys įrašytos ir į Buveinių direktyvos II priedo sąrašą (lentelės kategorijos skiltyje papildomai pažymėtos BD II). Viena augalų rūšis įrašyta tik į Buveinių direktyvos II priedo sąrašą. Radavietės, kurių stebėjimo data iki 2000 m. į saugomų rūšių žemėlapi (7 pav.) neįtrauktos.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra aptiktos 2 rūšys, priskirtos grėsmingos būklės (EN) kategorijai:

Helerio kryžmataurė dažniausiai auga ant stambios, su nukritusia žieve ankstyvųjų irimo stadijų medienos. Vėlesnėse medienos irimo stadijose natūralios sukcesijos metu ji yra išstumiamą kitų kerpsamanių ar lapsamanių. Lietuvoje dažniausiai aptinkama ant eglių ar pušų medienos drėgnuose ar vidutinio drėgnumo spygliuočių ar mišriuosiuose miškuose. Auga tiek užpavėsintose, tiek atviresnėse vietose, todėl gali būti aptinkama vėjavartų plotuose, kur gausu stambios negyvos medienos.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra 4 radavietės – BAST ir Vietovėje yra po 2 radavietes, patenkančias į 9080* Pelkėtų lapuočių miškų arba 91E0* Aliuvinių miškų buveines ir reprezentatyvius plotus. Natūralių miško buveinių išsaugojimas sudaro geras prielaidas šios rūšies išlikimui.

Siauralapė smiltė auga sausuose pušynuose, šlaituose, smiltpievėse ir sausose pievose. Pagrindinė grėsmė – sukcesinė buveinių kaita – atvirų buveinių apaugimas medžiais ir krūmais.

Nagrinėjamos teritorijos šiaurinėje dalyje valstybinėje žemėje yra nustatytos 2 apie 100 m viena nuo kitos nutolusios radavietės greta miško keliuko, kur automobilių judėjimo formuojamos augalijos dangos pažaidos sudaro prielaidas šios rūšies išlikimui.

Nagrinėjamoje teritorijoje 6 aptikti taksonai priskiriami pažeidžiamų (VU) kategorijai:

Kalninė arnika vidutiniškai šilumamėgis, šviesamėgis augalas, geriausiai augantis visiškai apšviestoje vietoje. Įsikuria vidutinio drėgnumo rūgščiuose dirvožemiuose, kuriuose nedaug azoto. Lietuvoje kalninių arnikų aptinkama vidutinio drėgnumo ir sausų, rūgščių, nederlingų dirvožemių bendrijose: retuose šviesiuose pušynuose ar beržynuose, miško aikštelėse, pamiškėse arba briedgauryuose.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomos 5 kalninių arnikų radavietės su pavieniais žydinčiais individais, kurios plačiai pasiskirsčiusios teritorijoje, tačiau 3 radavietėse augalai registruoti iki 2000 m. Iš naujesnių radaviečių viena yra Vietovėje, 9010 *Vakarų taigos buveinėje, kita – už BAST ir Vietovės ribų šiaurinėje nagrinėjamos teritorijos dalyje po plyno kirtimo atsikuriančiame pušyne.

Mėlynasis palemonas mėgsta rūgščius durpingus dirvožemius, auga drėgnose pievose, krūmynuose, upių ir ežerų pakrančių aukštažolynuose ar aliuvinėse pievose, kartais aptinkamas lapuočių miškuose, taip pat įsikuria antrinės kilmės augavietėse – pagrioviuose ir drėgnose pakelėse.

Teritorijoje žinoma 1 radavietė Vietovėje prie miško keliuko netoli Timakavo kaimo.

9 lentelė. Saugomos augalų rūšys nagrinėjamoje teritorijoje ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	IUCN kategorija ir ES direktyvų statusas*	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Samanos ir kerpsamanės				
Helerio kryžmataurė	<i>Crossocalyx hellerianus</i> (Nees ex Lindenb.) Meyl.	EN	4 radavietės	Nežinoma
Kvapioji žemtaurė	<i>Geocalyx graveolens</i> (Schrad.) Nees	NT	1 radavietė	Nežinoma
Pūkuotoji apukė	<i>Trichocolea tomentella</i> (Ehrh.) Dumort.	NT	1 radavietė	Nežinoma
Vingialapė pažulnė	<i>Buckiella undulata</i> (Hedw.) Ireland	VU	4 radavietės	Nežinoma
Induočiai augalai				
Kalninė arnika	<i>Arnica montana</i> L.	VU	2+(3) teritorijoje plačiai išsibarsčiusios radavietės	Nežinoma
Mėlynasis palemonas	<i>Polemonium caeruleum</i> L.	VU	1 radavietė	Nežinoma
Retažiedė miglė	<i>Poa remota</i> Forselles	NT	2 radavietės rytinėje ir vakarinėje teritorijos dalyse	Nežinoma
Siauralapė smiltė	<i>Arenaria procera</i> Spreng.	EN	2 radavietės apie 100 m atstumu viena nuo kitos	Bloga
Smiltyninio gvazdikio tipinis porūšis	<i>Dianthus arenarius</i> ssp. <i>arenarius</i>	VU, BD II ^{AT}	6 radavietės	Dalies radaviečių būklė bloga, kitų – patenkinama
Smiltyninio gvazdikio borusinis porūšis	<i>Dianthus arenarius</i> ssp. <i>borussicus</i>	LC	4 radavietės	Nežinoma
Stačioji dirvuolė	<i>Agrimonia pilosa</i> Ledeb.	BD II	1 radavietė	Nežinoma
Širdinė dviguonė	<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.	VU	2 radavietės prie Yžninės upelio	Nežinoma
Vėjalandė šilagėlė	<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill.	VU, BD II ^{AT}	7 radavietės, kai kuriose vidutiniškai gausios, kitur – negausios	Vienoje radavietėje – patenkinama, kitur – bloga

^{AT} – Vietovės preliminariniuose apsaugos tiksluose įrašyta rūšis.

Pastaba – radavietės, kurių stebėjimo data iki 2000 m. sąraše pateiktos skliausteliuose.

Smiltyninio gvazdiko tipinio porūšio, kuris taip pat įtrauktas į Buveinių direktyvos II priedą, augalai auga smėlio arba priesmėlio dirvožemyje, dažniausiai retuose pušynuose ar jų aikštelėse ir pakraščiuose, smėlynuose, smiltpievėse, silpnos erozijos veikiamuose šlaituose, kvartalinėse linijose. Lietuvoje šis porūšis aptinkamas tik Dainavos žemumoje. Didžiausią grėsmę kelia buveinių būklės blogėjimas, kurį sukelia atvirų ir pusiau atvirų smėlynų plotų apaugimas krūmais, medžiais, kitų augalų konkurencija.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomos šio porūšio augalų 6 radavietės. Visos jos yra už BAST ar Vietovės ribų. 3 radavietės išsidėsčiusios miškų pakraščiuose netoli rytinės Latežerio ež. pakrantės. Šios radavietės, išskyrus nedidelę vienos radavietės dalį, patenka į Druskininkų sav. bendrajame plane išskirtą rekreacinio vystymo funkcinę vietovę, kuri, pagal išduotas planavimo sąlygas, negali būti įtraukiama į plečiamo draustinio teritoriją. Likusios 3 radavietės yra šiaurinėje nagrinėjamos teritorijos dalyje. Iš jų 2 radavietės išsidėsčiusios palei miško keliuką greta paskutinius du dešimtmečius intensyviai kirstų miškų plotų, o viena – pusamžio pušyno pakraštyje.

Širdinė dviguonė auga ūksminguose, drėgnuose ir pelkėtuose eglynuose ir mišriuosiuose miškuose, humusingame dirvožemyje, rečiau pasitaiko aukštapelkių pakraščiuose ir aukštapelkiniuose raistuose tarp kiminių. Kartais aptinkama gana sausuose pušynuose smėlio dirvožemyje, kur dirvožemio drėgmę kompensuoja nuolat drėgnas oras.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomos 2 radavietės Vietovėje prie Yžninės upelio. Abi radavietės patenka į reprezentatyvius plotus, viena radavietė – į išskirtą 91D0 *Pelkinių miškų buveinę.

Vėjalandė šilagėlė, kuri taip pat įrašyta į Buveinių direktyvos II priedą, auga kalkingame smėlio dirvožemyje sausuose vakarų taigos ir kerpiniuose pušynuose, sausuosiuose ažuolynuose, kartais mišriųjų miškų aikštelėse, viržynuose, rečiau – karbonatinių smėlynų pievose. Silpnai konkurencingas, šviesamėgis augalas. Pagrindinė rūšies nykimo priežastis – buveinės sukcesija, žemutinių gaisrų nebuvimas.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomos 7 šilagėlių radavietės. Viena iš jų yra Vietovės vakariniame pakraštyje prie Kermušijos tvenkinio, kitos – už BAST ir Vietovės ribų. Dauguma radaviečių išsidėsčiusios šiaurinėje teritorijos dalyje palei miško keliukus greta paskutinius du dešimtmečius intensyviai kirstų miškų plotų.

Vingialapė pažulnė – drėgmiamėgė ant rūgščių substratų įsikurianti lapsamanė, dažniausiai aptinkama eglynuose ar pelkiniuose pušynuose. Rūšiai svarbios pastovios mikroklimatinės sąlygos, todėl miško kirtimai ar hidrologinio režimo pasikeitimai gali lemti rūšies išnykimą.

Teritorijoje žinomos 4 radavietės, iš kurių 3 yra BAST, 9010 *Vakarų taigos arba 91E0 *Aliuvinių miškų buveinėse, o 1 – Vietovėje. Visos radavietės patenka į reprezentatyvius miško plotus.

Nagrinėjamoje teritorijoje aptiktos 3 rūšys priskiriamos arti grėsmės esančių (NT) kategorijai:

Kvapioji žemtaurė auga ant humuso, durpingo dirvožemio, pūvančios medienos, medžių kamienų apatinės dalies drėgnuose ir šlapiuose miškuose. Ypač dažnai aptinkama juodalksnynuose. Neigiamai veikia miškų sausinimas, medynų retinimas, negyvos medienos šalinimas.

Žinoma tik 1 šios rūšies radavietė rytinėje teritorijos dalyje Vietovėje. Ji taip pat patenka į 91E0 *Aliuvinių miškų buveinę ir reprezentatyvų miško plotą. Šios buveinės apsauga sudaro geras prielaidas rūšies išlikimui ir plitimui.

Pūkuotoji apuokė stambi kerpsamanė, auganti drėgnuose, ūksminguose miškuose, ypač šaltiniuose eglėnuose ir mišriuose miškuose, palei šaltinių upelių pakrantes. Dažnai aptinkama juodalksnynuose. Jautri sausinimui ir apšviestumo sąlygų pokyčiams.

Žinoma 1 rūšies radavietė esanti Vietovėje prie Yžnės upės ištakų. Radavietė patenka į reprezentatyvų plotą ir 91D0 *Pelkinių miškų buveinę, kas sudaro geras prielaidas rūšies išlikimui ir plitimui.

Retažiedė miglė auga aliuviniuose miškuose, šaltiniuose miškuose, juodalksnynuose, derlingame, trąšiamame, drėgname, bet ne šlapiame dirvožemyje. Pasitaiko kirtavietėse. Pusiau pavėsio augalas jautrus hidrologinio režimo pokyčiams.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomos 2 radavietės rytinėje ir vakarinėje dalyse. Rytinė radavietė patenka į Vietovę ir 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų buveinę, kuri šiuo metu nėra saugoma. Vakarinė radavietė, esanti Yžnės upės pakrantėje, patenka į 91E0 *Aliuvinių miškų buveinę ir reprezentatyvų miško plotą.

Nagrinėjamoje teritorijoje yra tik smiltyninio gvazdikio borusinis porūšis priskirtas susirūpinimo nekeliančių (LC) kategorijai. Šio porūšio augalai auga smėlio arba priemolio dirvožemyje, dažniausiai retuose pušynuose ar jų pakraščiuose, smėlynuose, smiltpievėse, silpnos erozijos veikiamuose šlaituose. Rūšiai didžiausią grėsmę kelia buveinių užaugimas tankia žoline augalija, krūmais, medžiais.

Teritorijoje žinomos 4 radavietės šiaurinėje ir rytinėje teritorijos dalyse už BAST ir Vietovės ribų. Dalis jų išsidėsčiusios palei tą patį miško keliuką, prie kurio nustatytos ir tipinio porūšio radavietės. Kitos – retuose pusamžiuose ar pribręstančiuose pušynuose. Viena radavietė yra reprezentatyviame miško plote.

Nagrinėjamoje teritorijoje taip pat aptinkama stačioji dirvuolė, kurios nėra Lietuvos saugomų rūšių sąrašas, bet įrašyta į Buveinių direktyvos II priedą. Žinoma 1 šios rūšies radavietė šiaurės vakarinėje teritorijos dalyje, kuri nepatenka į BAST ar Vietovę.

Su retmiškiais, atviromis aikštelėmis susijusių saugomų rūšių būklė blogėja vykstant sukcesijai, tankėjant samanų ar žolinei dangai, susiveriant medynams. Neigiamai buveinės įtakoja sausoms augavietėms būdingų ir svarbių natūralių trikdžių – žemutinių gaisrų, ganiavos eliminavimas. Iš dalies neigiamus procesus spartina ir tolimosios azoto pernašos. Kai kurias rūšis nuo išnykimo šiuo metu apsaugo mechaninės paklotės pažaidos, kurios atsiranda vykdant medienos ištraukimo darbus, miško keliais judant transportui, prižiūrint priešgaisrines juostas. Mažai konkurencingų rūšių, tokių kaip smiltyninis gvazdikas, vėjalandė šilagėlė, siauralapė smiltė išsaugojimui būtina numatyti ir taikyti gamtotvarkos priemones, nes pasyvi apsauga gali sąlygoti gana spartų šių rūšių praradimą.

5.3.3. Saugomos gyvūnų rūšys

Nagrinėjamoje teritorijoje užregistruotų saugomų gyvūnų rūšių sąrašas (7 pav., 10 lentelė) yra sudarytas remiantis SRIS duomenimis [22]. Rūšių stebėjimai ankstesni nei 2000 m. sausio 1 d. (išskyrus 1999 m. taškuotojo melsvio stebėjimą), išnykusios rūšys ar lokaliai gyvenančioms nepriskiriamos ir stebėtos ne veisimosi sezono metu į žemėlapių neįtrauktos. Registruota 21 saugomų gyvūnų rūšis, įrašyta į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, iš jų 2 rūšys vabzdžių, 14 – paukščių ir 5 – žinduolių. Iš jų 3 rūšys yra įtrauktos į Buveinių direktyvos II priedą ir 10 paukščių rūšių – į Paukščių direktyvos I priedą. Dar 2 paukščių rūšys yra įtrauktos tik į Paukščių direktyvos I priedą.

10 lentelė. Nagrinėjamoje teritorijoje registruotos saugomos gyvūnų rūšys ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	IUCN kategorija ir ES direktyvų statusas*	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Vabzdžiai				
Šneiderio kirmvabalis	<i>Boros schneideri</i> (Panzer, 1796)	NT, BD II	27 stebėjimai	Nežinoma
Taškuotasis melsvys	<i>Phengaris arion</i> (Linnaeus, 1758)	EN	(1 stebėjimas)	Nežinoma
Paukščiai				
Eurazinis sketsakalis	<i>Falco subbuteo</i> Linnaeus, 1758	LC	2 lizdavietės	Nežinoma
Europinis žalvarnis	<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus, 1758	CR, PD I	Patenka nedidelė dalis blogos būklės buveinės, apie rūšies stebėjimus duomenų nėra	–
Juodasis gandra	<i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	EN, PD I	2 lizdavietės	Nežinoma
Juodoji meleta	<i>Dryocopus martius</i> L.	PD I	4 stebėjimai	Nežinoma
Jūrinis erelis	<i>Haliaeetus albicilla</i> L.	NT, PD I	2 lizdavietės	Nežinoma
Kilnasis erelis	<i>Aquila chrysaetos</i> (Linnaeus, 1758)	CR, PD I	2 stebėjimai ne veisimosi laikotarpiu	–
Kukutis	<i>Upupa epops</i> Linnaeus, 1758	NT	1 stebėjimas	Nežinoma
Paprastasis tulžys	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	DD PD I	1 stebėjimas	Nežinoma
Paprastasis uldukas	<i>Columba oenas</i> Linnaeus, 1758	NT	1 lizdavietė, 1 stebėjimas	Nežinoma
Paprastasis vištvanagis	<i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)	NT	3 lizdavietės	Nežinoma
Paprastoji jerubė	<i>Bonasa bonasia</i> L.	PD I	2 stebėjimai	Nežinoma
Paprastoji lututė	<i>Aegolius funereus</i> (Linnaeus, 1758)	LC, PD I	3 lizdavietės, 8 stebėjimai	Nežinoma
Pilkoji meleta	<i>Picus canus</i> Gmel.	NT, PD I	1 stebėjimas	Nežinoma

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	IUCN kategorija ir ES direktyvų statusas*	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Tripirštis genys	<i>Picoides tridactylus</i> (Linnaeus, 1758)	VU, PD I	3 stebėjimai	Nežinoma
Vakarinis kurtinys	<i>Tetrao urogallus</i> Linnaeus, 1758	VU, PD I	1 tuokvietė, antros tuokvietės patenka tik pakraštys, kuriame paukščiai tuoktvių metu nebuvo registruoti. Dvi patelės ir vienas patinas stebėti teritorijoje už tuokviečių ribų.	
Žvirblinė pelėda	<i>Glaucidium passerinum</i> (Linnaeus, 1758)	LC, PD I	4 stebėjimai	Nežinoma
Žinduoliai				
Branto pelėausis	<i>Myotis brandtii</i> (Eversmann, 1845)	VU	2 stebėjimai	Nežinoma
Europinis plačiaausis	<i>Barbastella barbastellus</i> (Schreber, 1774)	VU, BD II	4 stebėjimai	Nežinoma
Lūšis	<i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	VU, BD II	(1 stebėjimas)	Nežinoma
Natererio pelėausis	<i>Myotis nattereri</i> (Kuhl, 1817)	DD	1 stebėjimas	Nežinoma
Vėlyvasis šikšnys	<i>Eptesicus serotinus</i> Schreber, 1774	LC	9 stebėjimai	Nežinoma

* – rūšies apsaugos kategorija: CR – kritiškai grėsmingos būklės, EN – grėsmingos būklės, VU – pažeidžiamos, NT – arti grėsmės esančios, LC – nekeliančios susirūpinimo, DD – trūksta duomenų, PD I – Paukščių direktyvos I priedas, BD II – Buveinių direktyvos II priedas.

Pastaba – stebėjimai, kurių data iki 2000 m., sąraše pateikti skliausteliuose.

Vabzdžiai

Nagrinėjamoje teritorijoje registruota tik 1 vabzdžių rūšis – taškuotasis melsvys – priskirta grėsmingos būklės kategorijai (EN). Šios rūšies suaugėliai aptinkami sausose saulėtose smėlingose pamiškėse, miško aikštelėse, pakelėse. Drugiai suskrenda prie žydinčių čiobrelų, kur maitinasi. Kiaušinėlius deda ant čiobrelų ar raudonėlių. Pasiekę ketvirtą ūgį palieka mitybinį augalą ir nukritę ant žemės laukia kol juos suras *Myrmica* skruzdėlės ir nuneš į skruzdėlyną, kuriame minta skruzdžių lervomis ir kiaušinėliais. Rūšies išlikimui svarbūs kseroterminės augalijos plotai bei *Myrmica scabrinodis* ar *Myrmica sabuleti* skruzdėlynų gausa, kuri priklauso nuo atvirų įšildomų aikštelių, pievų, pamiškių išsaugojimo.

Nagrinėjamos teritorijos rytinėje dalyje už Vietovės ribų registruotas vienas suaugėlio stebėjimas 1999 m. Atsižvelgiant į tai, kad tai gana sėkli rūšis, galima daryti prielaidą, kad rūšis, bent jau tuo laikotarpiu, veisėsi teritorijoje.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruota 1 vabzdžių rūšis priskiriama kategorijai esančių arti grėsmės (**NT**) – Šneiderio kirmvabalis (Buveinių direktyvos II priedo rūšis). Tai sėsli rūšis prieraši pusamžiams ir brandiems medynams, kuriuose yra 1 ardo medyno skalsumas 0,7–0,8, o antro ardo nėra, geras apšviestumas, bet pakankama drėgmė ir didelis kiekis negyvos medienos, džiūstančių ir nudžiūvusių medžių, dažniausia pušų, todėl svarbiausi veiksniai, keliantys grėsmę Šneiderio kirmvabaliui ir ribojantys jo plitimo galimybes, yra intensyvus ūkininkavimas miškuose, džiūstančių ir nudžiūvusių medžių šalinimas, miškų sanitarinės būklės gerinimas. Lietuvoje ši rūšis dažniausiai aptinkama Nbl, rečiau Pb tipo augavietėse. Lervos vystosi po nudžiūvusių medžių, dažniausiai pušų, žieve. Mitybos spektras platus: nuo plėšrumo ir nekrofagijos iki saproksilofagijos ir micetofagijos.

Nagrinėjamoje teritorijoje valstybiniuose miškuose 2023 m. registruoti 27 rūšies stebėjimai, kurie koncentruojasi šiaurės vakarinėje dalyje ir nepatenka į BAST ar Vietovę. Gana platus stebėjimų išsibarstymas ir jų skaičius rodo, kad rūšis paplitusi bent dalyje teritorijos su tinkamomis buveinėmis.

Paukščiai

Nagrinėjamoje teritorijoje registruota 14 paukščių rūšių įrašytų į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, iš jų 10 rūšių įrašytos ir į Paukščių direktyvos I priedą. Dar 2 rūšys įrašytos tik į Paukščių direktyvos I priedą. Tiksliniai paukščių tyrimai nagrinėjamoje teritorijoje nebuvo daryti, todėl SRIS stebėjimų ir radaviečių duomenys neatspindi realaus paukščių populiacijų dydžio.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruotos 2 saugomos paukščių rūšys, kurios priskiriamos kritiškai grėsmingos būklės (**CR**) kategorijai. Tai europinis žalvarnis ir kilnasis erelis. Abiejų rūšių paukščiai teritorijoje nesiveisia.

Kilnasis erelis stebėtas du kartus (2011 m. ir 2013 m.) žiemos laikotarpiu. Vėlesnių stebėjimų nėra.

Į teritoriją patenka tik nedidelis europinio žalvarnio radavietės pakraštys. Radavietės būklė 2010 m. įvertinta kaip bloga. Paukščių stebėjimų nagrinėjamoje teritorijoje nėra.

Registruota 1 rūšis – juodasis gandras – priskirta grėsmingos būklės (**EN**) kategorijai (rūšis įrašyta ir į Paukščių direktyvos I priedą). Juodasis gandras dažniausiai įsikuria dideliuose miškų masyvuose: drėgnuose mišriuosiuose arba sausuose spygliuočių miškuose netoli pelkių ar vandens telkinių. Lizdams vietas renkasi senuose medynuose. Lizdą dažniausiai sukauna senuose ažuoluose, rečiau uosiuose, drebulėse, juodalksniuose, pušyse. Minta varliagyviais, žuvimis, vandens bestuburiais.

Nagrinėjamoje teritorijoje juodieji gandrai registruojami reguliariai – yra dvi šios rūšies radavietės. Viena jų yra Vietovės vakarinėje dalyje netoli Yžninės upelio. Kita – šiaurinėje nagrinėjamos teritorijos dalyje už BAST ir Vietovės ribų. Abi radavietės yra brandžiuose pušynuose, reprezentatyviuose miško plotuose.

Registruotos 2 perinčių paukščių rūšys priskirtos pažeidžiamų (**VU**) kategorijai (abi rūšys įrašytos ir į Paukščių direktyvos I priedą):

Tripirštis genys (PD I) dažniausiai pasirenka brandžius eglynus, rečiau mišrius minkštųjų lapuočių, ypač juodalksnių, medynus bei pušynus, kuriuose daug džiūstančių medžių, sausuočių ir vėjovartų. Peri uoksuose, kuriuos išsikala puvinio pažeistuose medžiuose

ar stuobriuose. Maitinasi po žieve ar paviršiuje spygliuočiuose medžiuose gyvenančiomis vabzdžių lervomis ir voragyviais.

Nagrinėjamos teritorijos rytinėje dalyje, Vietovėje išskirta viena šios sėslios rūšies radavietė. Suaugęs paukštis stebėtas tris kartus – 2013, 2025 ir 2026 m. brandžiuose juodalksnynuose ar netoli jų.

Vakarinis kurtinys (PD I) – didelių borealinių miškų masyvų sėslus paukštis, dažniausiai įsikuriantis brandžiuose pušynuose. Tuokvietės, kuriose susirenka nuo kelių iki keliolikos patinų, dažnai išlieka tose pačiose vietose daug metų. Patelės lizdus įsirengia kelių kilometrų atstumu nuo jų. Pirmenybę teikia netoli pelkių esantiems miškams. Minta daugiausia augaliniu maistu. Žiemą – daugiausia pušų spygliais. Kitu metu – uogomis, pumpurais, lapais. Tik jauniklių svarbią raciono dalį pirmosiomis gyvenimo savaitėmis sudaro įvairūs bestuburiai.

Nagrinėjamoje teritorijoje, BAST šiaurės vakariniame pakraštyje esančiame daugiau kaip 160 m pušyne – 9010 *Vakarų taigos buveinėje priskirtoje reprezentatyviems miško plotams, išskirta viena kurtinių tuokvietė. Antros tuokvietės tik nedidelė dalis patenka į rytinį teritorijos pakraštį. Pavieniai paukščiai už tuokviečių ribų stebėti 2024, 2025 m.

5 paukščių rūšys yra priskirtos esančių arti grėsmės (NT) kategorijai, iš jų dvi yra įrašytos į Paukščių direktyvos I priedą (PD I):

Jūrinis erelis (PD I) įsikuria įvairaus tipo miškuose, šalia arba iki kelių kilometrų nuo didesnių vandens telkinių. Lizdams vietas renkasi brandžiuose, įvairios rūšinės sudėties medynuose, tačiau gali perėti ir pavieniuose senuose medžiuose, augančiuose plynose kirtavietėse, jaunuolynuose.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomos 2 jūrinio erelio lizdavietės, iš kurių viena yra BAST šiaurinėje dalyje. Antra lizdavietė yra šiauriau BAST ir nepatenka į Vietovę.

Kukutis mėgsta mozaikinį kraštovaizdį. Įsikuria įvairaus dydžio miškų pamiškėse, medžių grupėse, įvairiuose laukų ir sodybų želdiniuose, kur randa lizdams krauti tinkamas vietas, o šalia yra tinkamos mitybinės sąlygos – ganyklos, dirvonai, sausos pievos, arimai, smėlynai, kirtimai. Peri įvairiose drevėse, uoksuose, tinkamo dydžio inkiluose. Maitinasi ant žemės daugiausia vabalais, jų lervomis, sliekais.

Nagrinėjamoje teritorijoje žinomas tik vienas šios paukščių rūšies stebėjimas 2025 m. veisimosi sezono pačioje pabaigoje – migracijos pradžioje.

Paprastasis uldukas įsikuria didesniuose miškuose. Neaptinkamas vienamžiuose kultūriniuose medynuose. Dažniausiai aptinkamas kur yra medžių su uokšais, drevėmis. Paprastai įsikuria pušų uoksuose. Nevengia mišriųjų ir lapuočių miškų. Maisto ieško atvirose vietose, todėl pasirenka mozaikinio kraštovaizdžio teritorijas. Minta tik augaliniu maistu: sėklomis, grūdais, ūgliais, lapeliais, vaisiais.

Nagrinėjamos teritorijos šiaurinėje dalyje 2024 m. už BAST ir Vietovės ribų brandžiam pušyne yra registruota viena lizdavietė (uoksas). Perėjimo laikotarpiu paukštis taip pat stebėtas 2025 m.

Paprastasis vištvanagis įsikuria įvairaus tipo miškuose, dažniausiai dideliuose masyvuose. Retkarčiais gali perėti ir mažuose miškuose ar net miestų parkuose. Lizdams vietas renkasi brandžiuose, įvairios rūšinės sudėties medynuose. Lizdą iš šakų sukrauna daugiausia eglėse, pušyse, beržuose, juodalksnuose. Minta įvairaus dydžio, dažniausiai miško paukščiais. Miestuose vištvanagiai specializuojasi gaudydami karvelius. Tose pačiose lizdavietėse netrikdomi gali perėti daug metų. Suaugę paukščiai sėslūs.

Nagrinėjamoje teritorijoje nustatytos 3 šių paukščių lizdavietės. Jos išsidėsčiusios šiaurinėje ir šiaurės rytinėje Vietovės dalyse, 9010 *Vakarų taigos ir 91E0 *Aliuvinių miškų buveinėse, patenkančiose į reprezentatyvius plotus.

Pilkoji meleta (PD I) – sėsli rūšis, įsikurianti mozaikiškame kraštovaizdyje su lapuočių ir mišriais miškais. Didžiąją raciono dalį sudaro skruzdėlės. Peri uoksuose, kuriuos išsikala puvinio pažeistuose lapuočių medžiuose. Brandūs, pažeisti medžiai yra svarbūs tiek perėjimui, tiek maitinimuisi žiemos metu juose gyvenančiomis vabzdžių lervomis, kuomet skruzdėlynai yra padengiami sniegu.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruotas tik 1 šios sėslios rūšies stebėjimas 2025 m.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruotos 3 saugomos paukščių rūšys priskirtos nekeliančių susirūpinimo (LC) kategorijai, iš jų 2 rūšys yra įrašytos į Paukščių direktyvos I priedą:

Eurazinis sketsakalis įsikuria įvairaus tipo ir dydžio miškuose, atvirame kraštovaizdyje augančiose giraitėse. Peri medžiuose arba ant elektros perdavimo linijų stulpų esančiuose senuose varninių paukščių, dažniausiai kranklių, rečiau plėšriųjų paukščių lizduose. Minta smulkiais atvirų vietų paukščiais ir vabzdžiais.

Nagrinėjamos teritorijos rytinėje dalyje privačiame plynai iškirstame miško sklype, nepatenkančiame į BAST ir Vietovę, paliktuose pavieniuose medžiuose yra registruotos dvi šios rūšies lizdavietės.

Paprastoji lututė (PD I) – pelėda, kurios tipiškos buveinės yra dideli miškų masyvai, kuriuose vyrauja pušys. Peri brandžiuose medynuose, senuose paprastai juodųjų meletų iškaltuose uoksuose, natūraliose drevėse. Suaugę paukščiai, ypač patinai, laikosi veisimosi vietose ištisus metus. Maitinasi smulkiais žinduoliais: pelėnais, pelėmis, kirstukais.

Nagrinėjamos teritorijos rytinėje ir pietinėje dalyse registruotos 3 lizdavietės, iš kurių 2 yra Vietovėje, o trečia – už BAST ir Vietovės ribų. Paukščių balsai registruoti 8 kartus 2008–2015 m. laikotarpiu, dauguma jų – šiaurinėje teritorijos dalyje.

Žvirblinė pelėda (PD I). Tipiškos buveinės yra dideli mišriųjų, spygliuočių miškų masyvai, nors gali įsikurti ir nedideliuose, izoliuotuose miškuose. Dažniausiai peri didžiojo ar tripirščio genio iškaltuose uoksuose. Pagrindinis grobis – smulkūs miško paukščiai, graužikai. Žiemą gali laikytis ir atvirose vietose, netoli žmonių gyvenamųjų vietų.

Nagrinėjamos teritorijos šiaurės rytinėje dalyje žvirblinių pelėdų balsai registruoti 4 kartus, iš kurių 3 registracijos – 2007 m., 1 – 2008 m.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruota 1 paukščių rūšis – tulžys – apie kurią nacionalinę populiacijos būklę trūksta duomenų (DD kategorija). Ši kategorija bus keičiama atnaujinant Raudonąją knygą, nes Europos Komisijai pateiktoje 2019–2024 m. laikotarpio ataskaitoje apie Paukščių direktyvos įgyvendinimą Lietuvoje nurodoma, kad populiaciją sudaro 600–700 porų ir jos būklė lyginant su praėjusiu laikotarpiu yra stabili (rūšis įrašyta ir į Paukščių direktyvos I priedą). Tulžys (PD I) – upių, ežerų ar kitų vandens telkinių pakrančių gyventojas. Peri skardžiuose iškastuose iki metro gylio urveliuose. Minta smulkiais žuvimis.

Vienas šios rūšies stebėjimas registruotas prie Latežerio pakrantės.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruotos 2 paukščių rūšys, kurios neįrašytos į saugomų rūšių sąrašą, bet įrašytos į Paukščių direktyvos I priedą:

Juodoji meleta – brandžių, natūralių spygliuočių miškų (ypač pušynų) paukštis. Lizdavietės pastovios. Uoksus kala iš vidaus puvinio pažeistuose ar sveikuose medžiuose. Minta daugiausia medkirtėmis skruzdėlėmis, įvairių vabzdžių lervomis.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruoti 4 stebėjimai.

Paprastoji jerubė – dažniausiai gyvena mišriuose miškuose su didele paprastųjų eglių priemaiša ir gausiu pomiškiu, ornitochoriniais krūmais. Rūšiai palankūs brandūs miškai.

Teritorijoje rūšies stebėjimai užregistruoti tik 2 kartus. Vieną kartą BAST, kitą kartą – šiaurės vakarinėje dalyje – Vietovėje.

Žinduoliai

Nagrinėjamoje teritorijoje registruotos 3 žinduolių rūšys, įrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą ir priskirtos pažeidžiamų kategorijai (**VU**). Iš jų 2 rūšys yra įrašytos į Buveinių direktyvos II priedą.

Branto pelėausis – šikšnosparnių rūšis, kuri įsikuria šlapiuose mišriuose ir lapuočių miškuose, dažniausiai netoli vandens. Kai kada šie šikšnosparniai aptinkami gyvenvietėse. Vasarą slėptuvės būna medžių drevėse, rečiau – pastatuose, paukščių ar šikšnosparnių inkiluose. Žiemoja olose, tuneliuose, rūsiuose ir požemiuose, kur pastovi teigiama temperatūra.

2022 m. šiaurės rytinėje BAST dalyje 2 kartus fiksuotas Branto pelėausio ultragarsinis signalas.

Europinis plačiaausis (BD II) – lapuočių ir mišrių miškų gyventojas. Dienoja po atšokusia medžių žieve, plyšiuose. Dažnai keičia dienojimo vietas. Žiemoja požemiuose, rūsiuose.

2022 m. šiaurės rytinėje BAST dalyje 4 kartus fiksuoti ultragarsiniai signalai.

Lūšis (BD II) – rūšis įsikurianti didesniuose mozaikiškuose mišriuose miškuose su aikštelėmis ir kirtavietėmis. Mėgsta plotus su tankiu pomiškiu ar pasižyminčius virtuolių gausa. Svarbios paribio zonos tarp miško ir laukymių ar aplinkinių pievų, laukų. Didžiąją raciono dalį sudaro stirnos, likusią – smulkesni žinduoliai.

Teritorijoje tik 1988 m. registruoti lūšies pėdsakai. Vėlesnių stebėjimų nėra registruota.

Nagrinėjamoje teritorijoje registruota 1 žinduolių rūšis – vėlyvasis šikšnys – priskirta nekeliančių susirūpinimo (**LC**) kategorijai. Vasarą dažniausiai laikosi pastatuose – po stogais, sienų ertmėse. Maitinasi netoli medžių parkuose, soduose, pamiškėse. Žiemoja pavieniui arba mažomis grupėmis šaltose ir sausose vietose – pastatuose, olose. Maitinasi stambesniais vabalais, naktiniais drugiais, dvisparniais vabzdžiais. Gana sėsli rūšis.

Rūšis registruota 9 kartus 2019 ir 2022 m. šiaurės rytinėje BAST dalyje ir už BAST ribų Timakavo kaimo teritorijoje ir prie apsausintos žemapelkės – Mašnyčios upelio ištakų.

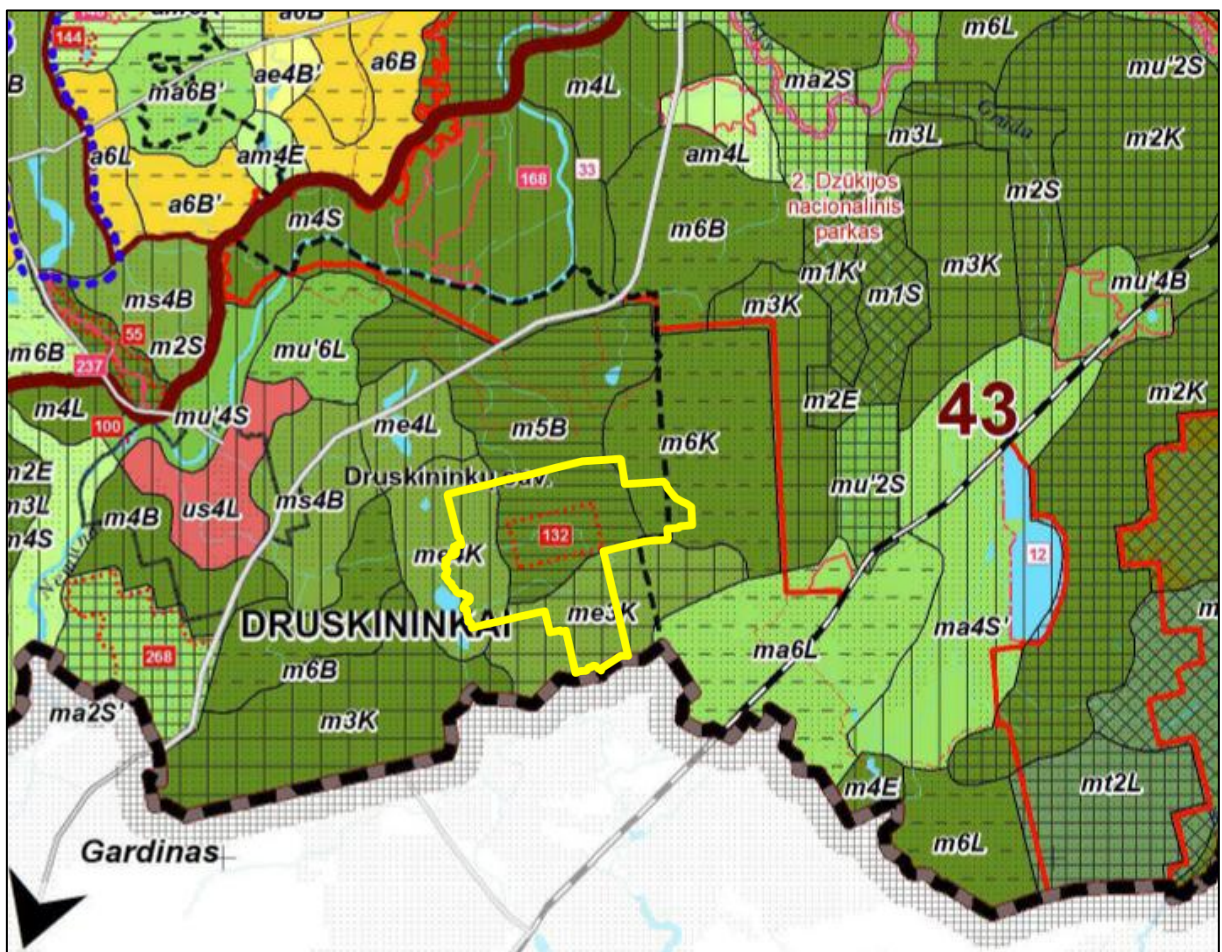
Nagrinėjamoje teritorijoje registruota 1 žinduolių rūšis – Natererio pelėausis – apie kurių nacionalinę populiacijos būklę trūksta duomenų (**DD** kategorija). Gyvena miškuose, parkuose ir atvirose vietovėse su medžių guotais. Vasarinės slėptuvės būna lapuočių ir spygliuočių medžių drevėse, pastatuose, inkiluose. Žiemoja olose, tuneliuose ir rūsiuose, slepiasi plyšiuose arti įėjimo.

Rūšis registruota vieną kartą 2022 m. šiaurės rytinėje BAST dalyje.

6. Kraštovaizdis

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“, pateikia Lietuvos kraštovaizdžio formavimo, apsaugos, naudojimo, tvarkymo ir planavimo principines nuostatas; nustato kraštovaizdžio tvarkymo zonas pagal svarbiausius teritorijos vystymo prioritetus, urbanistinio ir gamtinio karkaso plėtojimo interesus; numato kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptis, siūlo priemones ir apribojimus, užtikrinančius kraštovaizdžio bendrąją ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtinių, kultūrinių vertybių, kitų vertingų kraštovaizdžio komponentų ar kraštovaizdžio kompleksų išsaugojimą.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinį nagrinėjama teritorija patenka į Pietų Pabaltijo žemumų ruožo Pietryčių Lietuvos (Dainavos) žemumos srities Nemuno vidurupio-Merkio žemupio miškingų paslėnių kraštovaizdžio rajoną (F-XVI-43). Pagal gamtinį kraštovaizdžio pobūdį teritorija priskiriama smėlingai banguotai pakilumai (B) ir fluvioiglacialiniams kopynams (K). Vyrauja natūralaus pobūdžio miškingas gamtinis kraštovaizdis (m5B, m6K), kuris nagrinėjamos teritorijos pietuose ir vakaruose pereina į miškingą ežerotą (me3K, me4K). Kraštovaizdžio naudojimo pobūdis kinta nuo tausojančio, tausojančio intensyvaus, intensyvaus-konservacinio iki net intensyvaus naudojimo (8 pav.) [23].

8 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinio [23]. Nagrinėjamos teritorijos ribą žymi geltonas kontūras.

Beveik visą nagrinėjamą teritoriją užima smėlingos banguotos pakilumos (B) ir smėlingo fliuvioglacialinio kopyno (K) kraštovaizdžiai, kurie pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą dėl santykinai mažo ploto šalyje pripažistami prigimtaine šalies kraštovaizdžio vertybe.

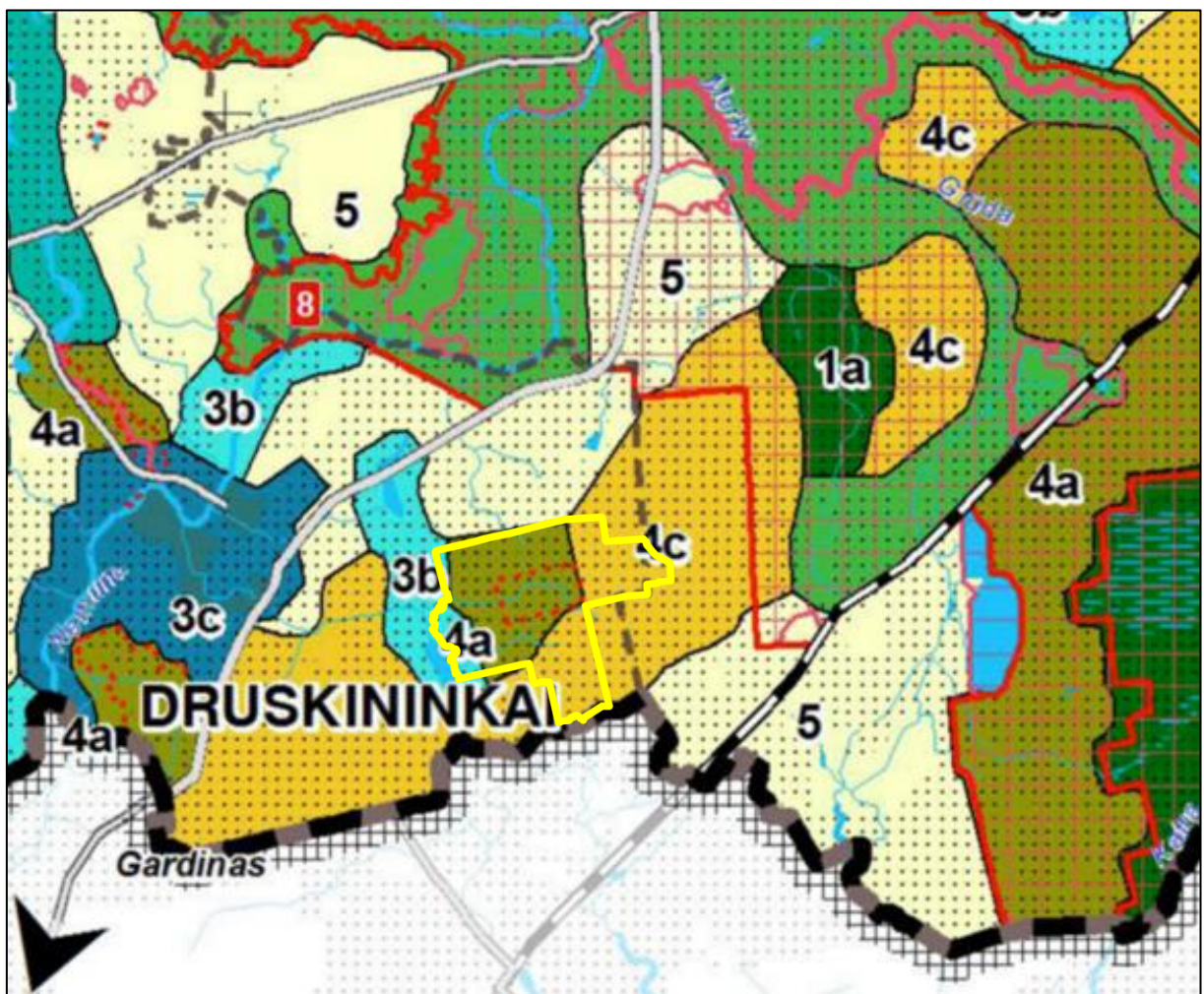
Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas nustato 8-ių apibendrintų kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo strategijų sistemą, kurią sudaro 17 konkretizuotų kraštovaizdžio tvarkymo reglamentų kryptių. Nagrinėjama teritorija patenka į poros tvarkymo reglamentų formavimo strategijų (C ir D) reglamentų kryptis (9 pav.):

3b – rekreacinio naudojimo ir funkcinės konversijos reglamentų kryptis;

4a – tausojančio bioprodukcinio naudojimo ir konservacijos reglamentų kryptis;

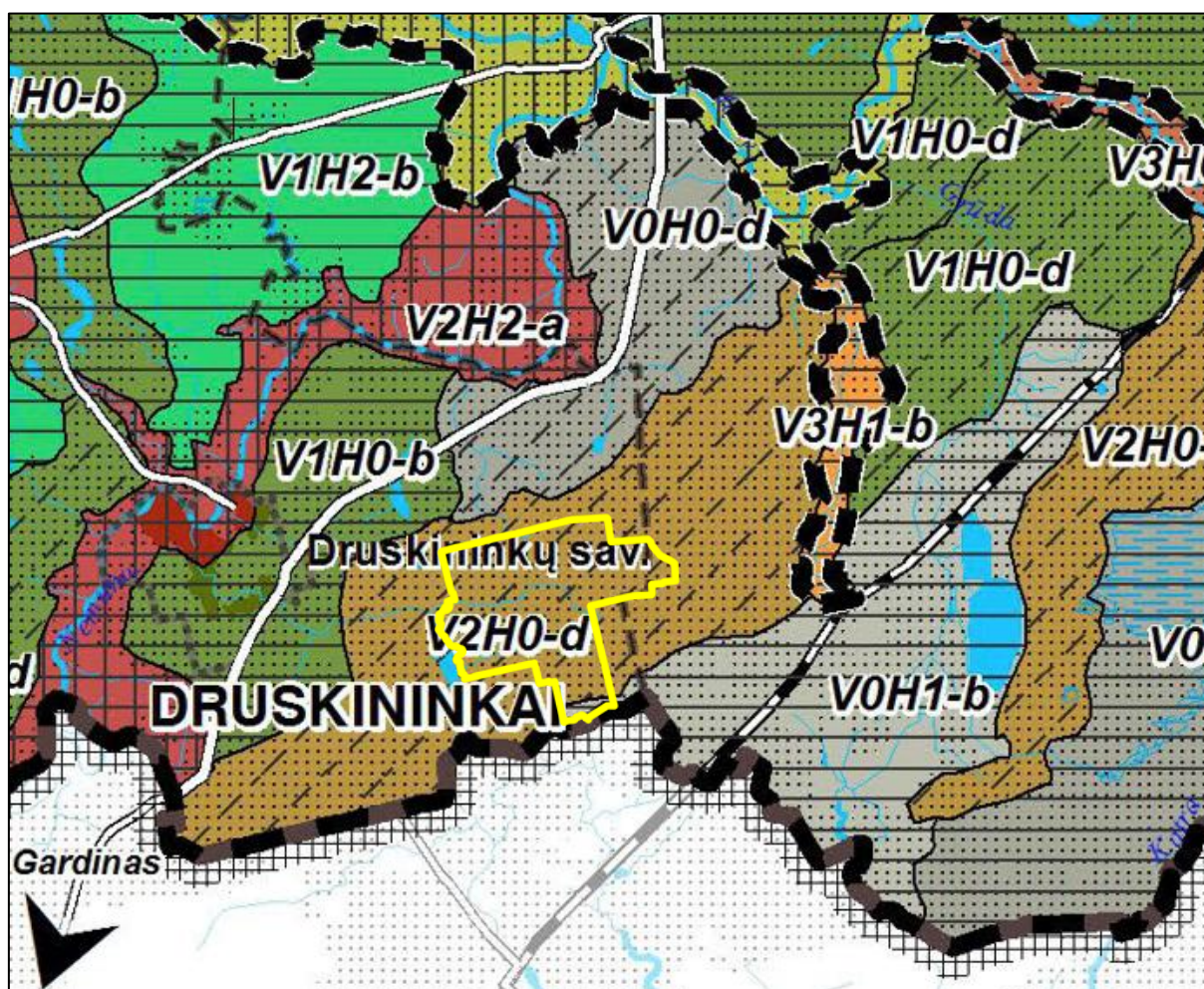
4c – tausojančio bioprodukcinio naudojimo reglamentų kryptis.

Nagrinėjamoje teritorijoje didžiąją dalį užima bioprodukcinio naudojimo racionalų ekologinį reguliavimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija (D strategija), apimanti pagrindines gamtinio karkaso kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo teritorijas ir ekologiškai jautrias smėlingų kopynų teritorijas su dviem reglamentų kryptimis: 4a – nustatyta Draustiniui ir gretimoms teritorijoms, 4c – nustatyta rytinėje ir pietinėje nagrinėjamos teritorijos dalyje, įskaitant Dubo kopų sklypą. C strategijos reglamentų kryptis (3b) nustatyta Latežerio paežerėse.

9 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptių brėžinio [23]. Nagrinėjamos teritorijos ribą žymi geltonas kontūras.

Nagrinėjama teritorija išsidėsčiusi vidutinės vertikaliosios sąskaidos, kopų bei išreikštų slėnių kraštovaizdyje su trijų lygmenų videotopais. Vyrauja uždarų neperžvelgiamų (miškingų) erdvių kraštovaizdis (V2H0-d), kurio erdvinė struktūra neturi išreikštų vertikalių ar horizontalios dominančių (10 pav.) [23].

10 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio vizualinio estetinio potencialo brėžinio [23]. Nagrinėjamos teritorijos ribą žymi geltonas kontūras.

7. Žemėnauda ir žemėvalda

GRPK duomenimis daugiau kaip 95 % nagrinėjamos teritorijos užima miškai. Toliau seka pelkės – beveik 2,3 % teritorijos (11 lentelė), nors reikia pabrėžti, kad mišku apaugusios pelkės ar jų dalys naudmenų struktūroje apskaitomos kaip miškai. Prie Latežerio ir Kermušijos kaimų išsidėstę negausios žemės ūkio naudmenos, sodybos ir kitos užstatytos teritorijos. Nedidelis pievų ir ganyklų masyvas susiformavęs melioruotose Mašnyčios ištakose. Keliai užima virš 1 % nagrinėjamos teritorijos. Vandens telkiniai (ežerai, tvenkiniai, upės ir sausinimo grioviai) siekia vos 0,35 %.

11 lentelė. Žemės naudmenų struktūra nagrinėjamoje teritorijoje (GRPK 2026 m. duomenimis).

Naudmenos	Plotas, ha	Dalis, %
Vandentėkmės	7,6	0,26
Ežerai, tvenkiniai, kūdros	2,7	0,09
Pelkės	67,2	2,27
Miškai, medžių, krūmų želdiniai ir žėliniai	2 818,2	95,33
Dirbama žemė	1,9	0,06
Pievos ir ganyklos	16,7	0,56
Keliai ir gatvės	31,2	1,05
Užstatytos teritorijos	1,7	0,06
Kita nenaudojama žemė	9,3	0,31
Iš viso:	2 956,4	100,00

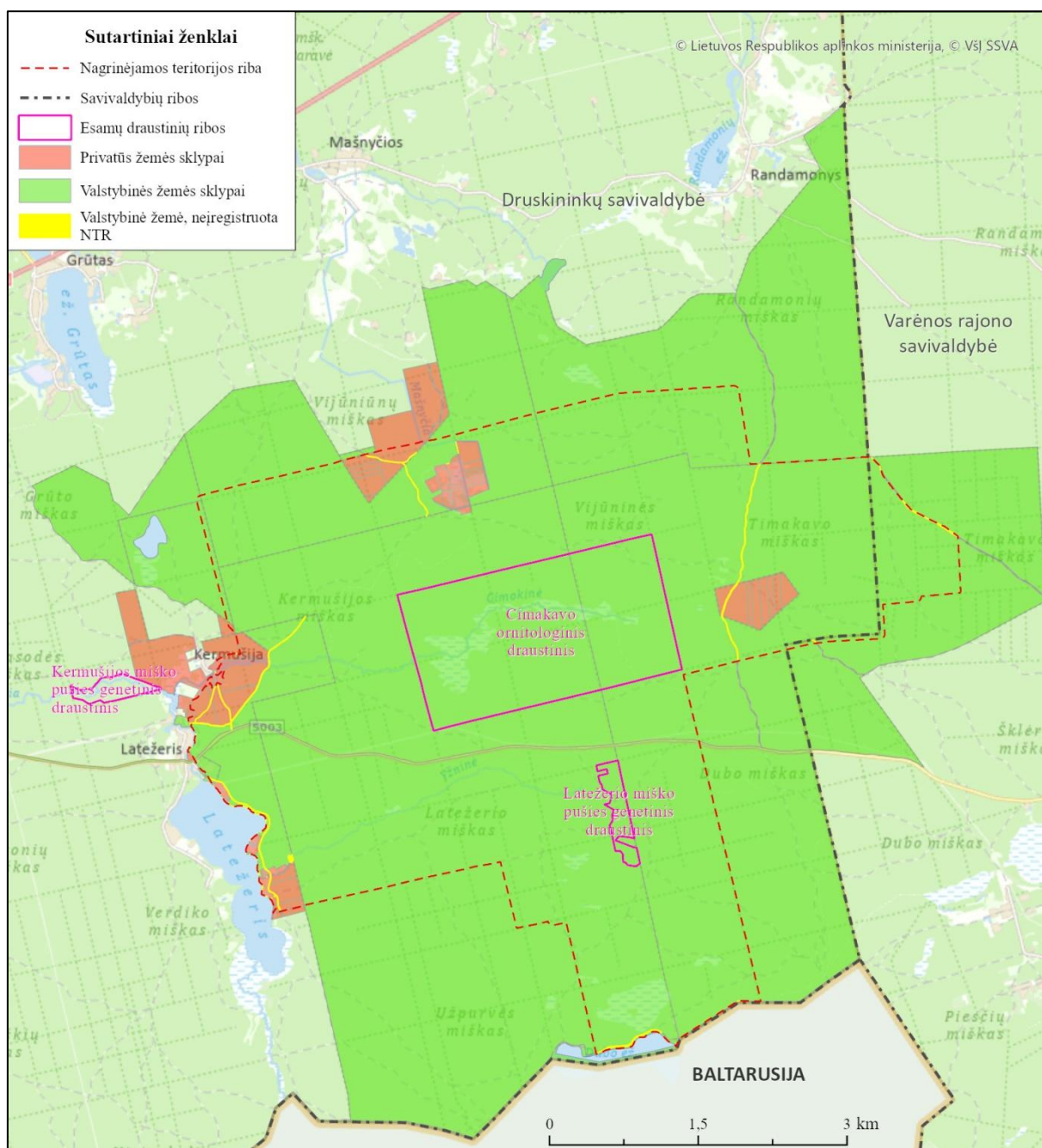
12 lentelė. Nagrinėjamos teritorijos žemėvaldų struktūra (NTR ir VŽA_DRLT* 2026 m. duomenimis).

Žemės nuosavybės forma ir tikslinė paskirtis arba naudmenos	Žemės sklypų skaičius	Plotas, ha	Dalis, %
Privatūs žemės sklypai	87	135,6	4,59
Žemės ūkio paskirties žemė	46	36,3	1,23
Miškų ūkio paskirties žemė	32	96,6	3,27
Kitos paskirties žemė	9	2,8	0,10
Valstybiniai žemės sklypai	27	2 814,4	95,20
Miškų ūkio paskirties žemė	21	2 798,3	94,65
Kitos paskirties žemė	6	16,1	0,54
Valstybinė žemė, neįregistruota NTR	–	6,3	0,21
Miškai	–	2,1	0,07
Keliai ir gatvės	–	4,1	0,14
Kitos naudmenos	–	0,1	0,00
Iš viso	114	2 956,4	100,00

* Lietuvos Respublikos teritorijos apskaitytų valstybinės žemės plotų erdvinį duomenų rinkinys.

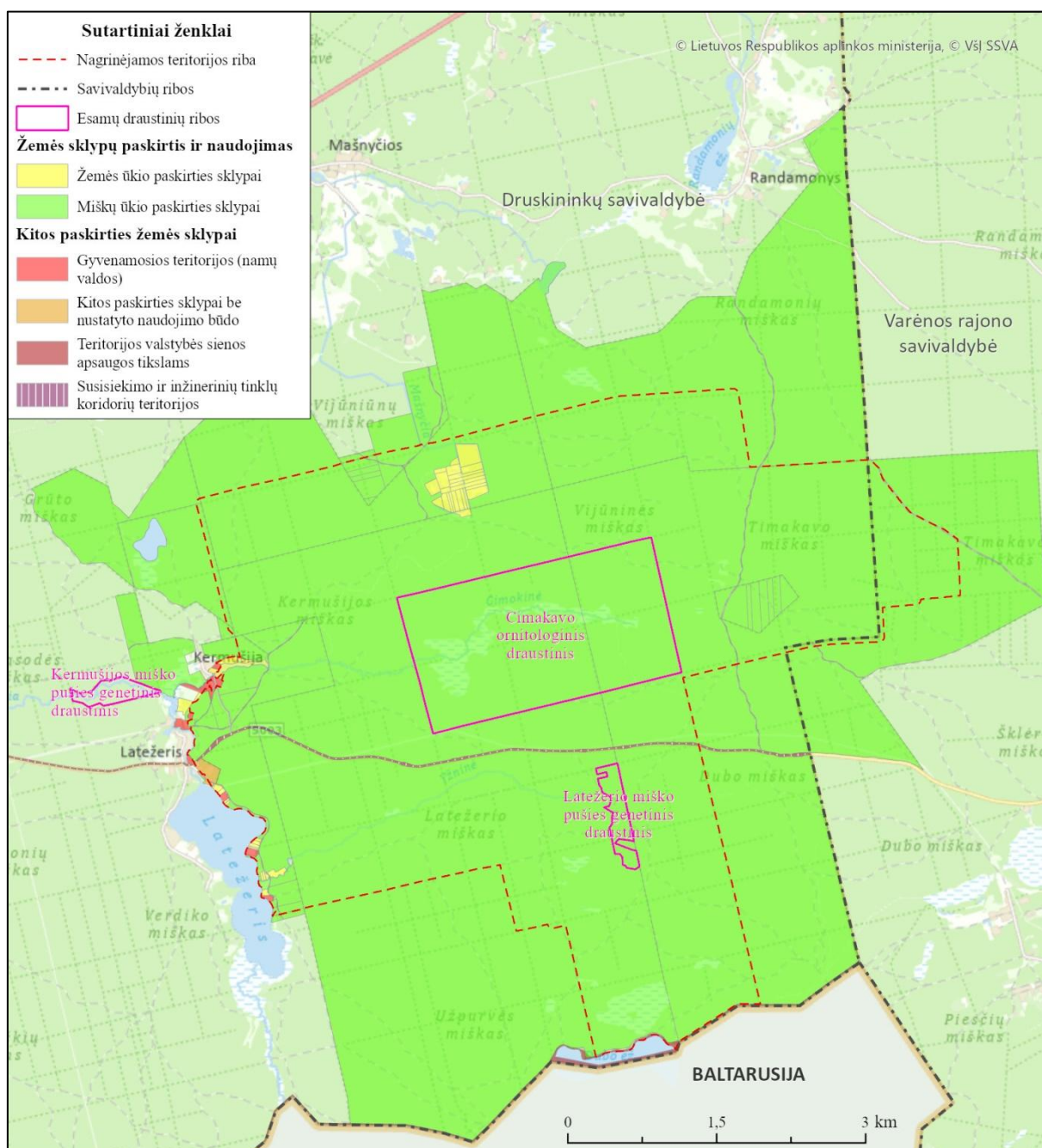
NTR duomenimis, į nagrinėjamą teritoriją visiškai ar iš dalies patenka 114 žemės sklypų. Iš jų didžioji dauguma (87) privatūs žemės sklypai. Tačiau pagal plotą valstybinė žemė užima virš 95 % nagrinėjamos teritorijos (12 lentelė, 11 pav.). Didžiąją dalį valstybinių žemės sklypų teritorijoje sudaro valstybiniai miškų ūkio paskirties sklypai ar jų dalys, kuriuos patikėjimo teise valdo VĮ VMU Druskininkų regioninis padalinys. Draustinis patenka į du valstybinius miškų ūkio paskirties sklypus. Dalis žemės nagrinėjamoje teritorijoje yra NŽT valdoma valstybinė žemė (daugiausia miško keliai), neįregistruota NTR (11 pav.).

Žemės sklypai, priklausantys privatiems asmenis, susitelkę penkiose vietose: Vijuniūnų miške, buv. Timakavo kaimavietėje, Mašnyčios pievose, Kermušijos kaime ir Latežerio paežerėje. Dauguma jų yra miškų ūkio paskirties (12 pav.). Mašnyčios pievose yra tik žemės ūkio paskirties žemės sklypai. Kermušijos kaime ir prie Latežerio yra kitos paskirties žemės sklypų, dauguma jų – namų valdos.

11 pav. Nagrinėjamoje teritorijoje suformuoti žemės sklypai ir jų savininkai.

Rajoninio kelio Nr. 5003 Varėna–Marcinkonys–Druskininkai žemės sklypui nustatytas susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijų naudojimo būdas. Nagrinėjamos teritorijos pietiniame pakraštyje, pasienio juostoje, suformuotas žemės sklypas valstybės sienos apsaugos tikslams (12 pav.).

12 pav. Nagrinėjamoje teritorijoje suformuotų žemės sklypų paskirtys ir naudojimo būdai.

8. Socialinė ir ekonominė apžvalga

Nuo XIX a. pabaigos (1 priedas) nagrinėjamos teritorijos kraštovaizdis iš esmės nepasikeitė. Miškai ir toliau dengia beveik visą teritoriją, kelių tinklas išliko gana panašus. XX a. pirmoje pusėje buvo suformuotas tankesnis miško kvartalinių linijų tinklas (2 priedas). Didesnis pokytis XX a. aštuntajame dešimtmetyje nagrinėjamos teritorijos šiauriniame pakraštyje buvo keliais melioracijos grioviais nusausta pelkė (3 priedas). Šie grioviai dabar tapę Mašnyčios ištakomis [17].

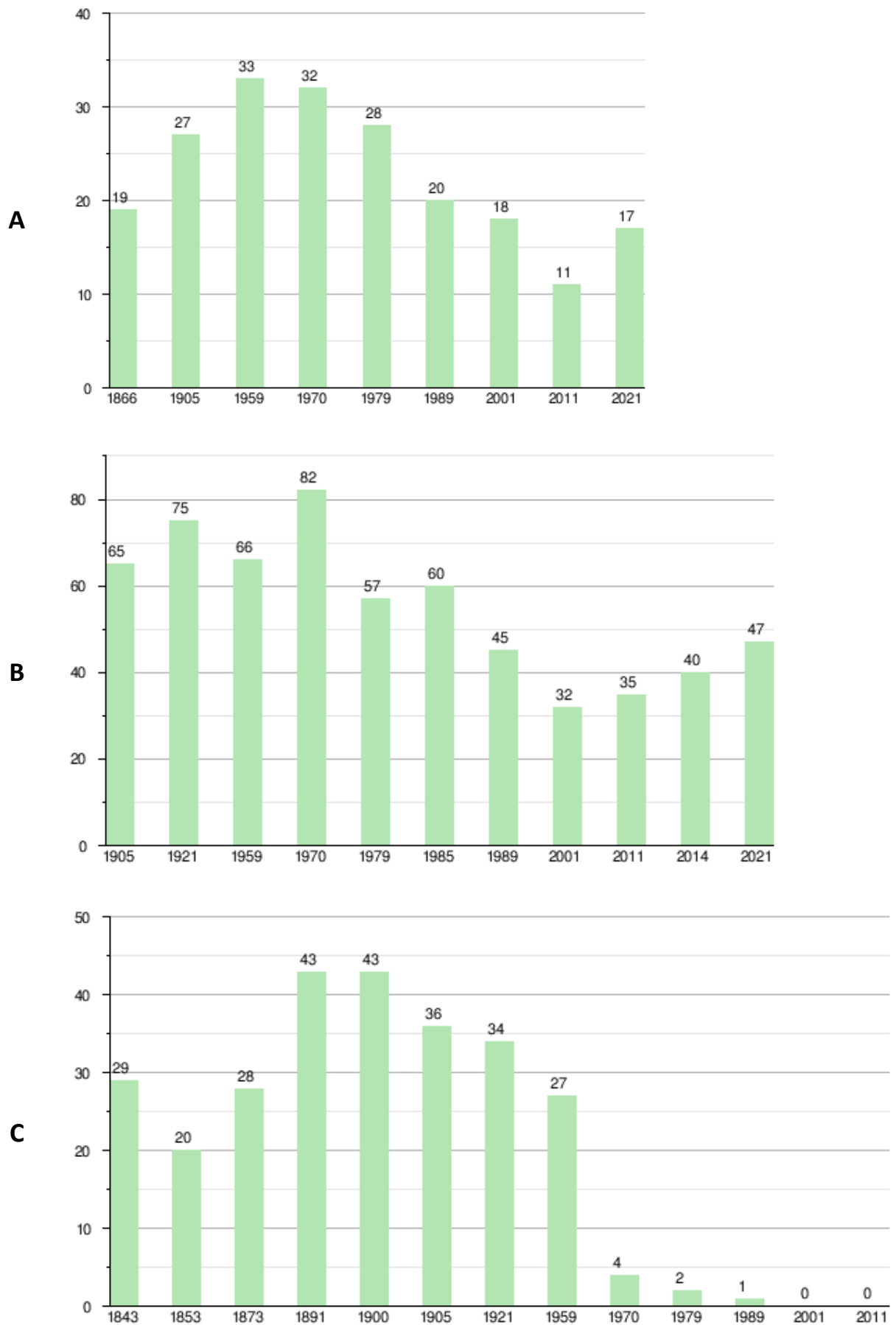
Į nagrinėjamą teritoriją patenka Kermušijos, Latežerio ir Timakavo kaimai ar jų dalys. Dalies nagrinėjamos teritorijos kaimų demografinė padėtis šalies mastu dar gana neblogo (13 pav.). Druskininkų savivaldybės gyventojų skaičiaus kitimo tendencijos labai susijusios su kurorto plėtra ir Dzūkijos NP kaimynystė [24]. Šiame amžiuje vėl didėja gyventojų skaičius Latežerio ir Kermušijos kaimuose (13 pav. A, B). Tuo tarpu iš Timakavo kaimo dabar likusi tik viena sodyba, ir ta be nuolatinių gyventojų. Kaimas sunyko XX a. septintajame dešimtmetyje (13 pav. C), o kaimavietė jau užaugusi mišku (4 priedas). Kalbant apie Dzūkijos kaimų gyventojus labai svarbu suvokti XIX a. pab. ir XXI a. pr. šeimų skirtumus. Pavyzdžiui, Kermušijos kaime 1866 m. 2 sodybose buvo net 19 gyventojų [25], o dabar dažnoje Dzūkijos kaimo sodyboje yra vos 1–2, arba ji naudojama kaip vasarvietė (be nuolatinių gyventojų).

Miškingos apylinkės prie vandens telkinių skatina poilsio paslaugų teikimą. Latežeryje turistus kviečia Močiutės sodyba, sodyba „Latkrantė“, vila Dzūkė [26]. Taip pat Latežerio šiauriniame krante (Latežerio k., Kranto g. 17) yra Lietuvos sveikatos mokslų universiteto poilsio bazė – Latežerio poilsiavietė, kuri veikia kaip vasaros poilsio stovykla. Iš valstybiniuose miškuose VĮ VMU įrengtų ir prižiūrimų rekreacinių objektų į nagrinėjamą teritoriją patenka Vijūninių ir Cimakavo poilsiavietės bei Latežerio stovyklavietė (13 lentelė, 14 pav.) [27].

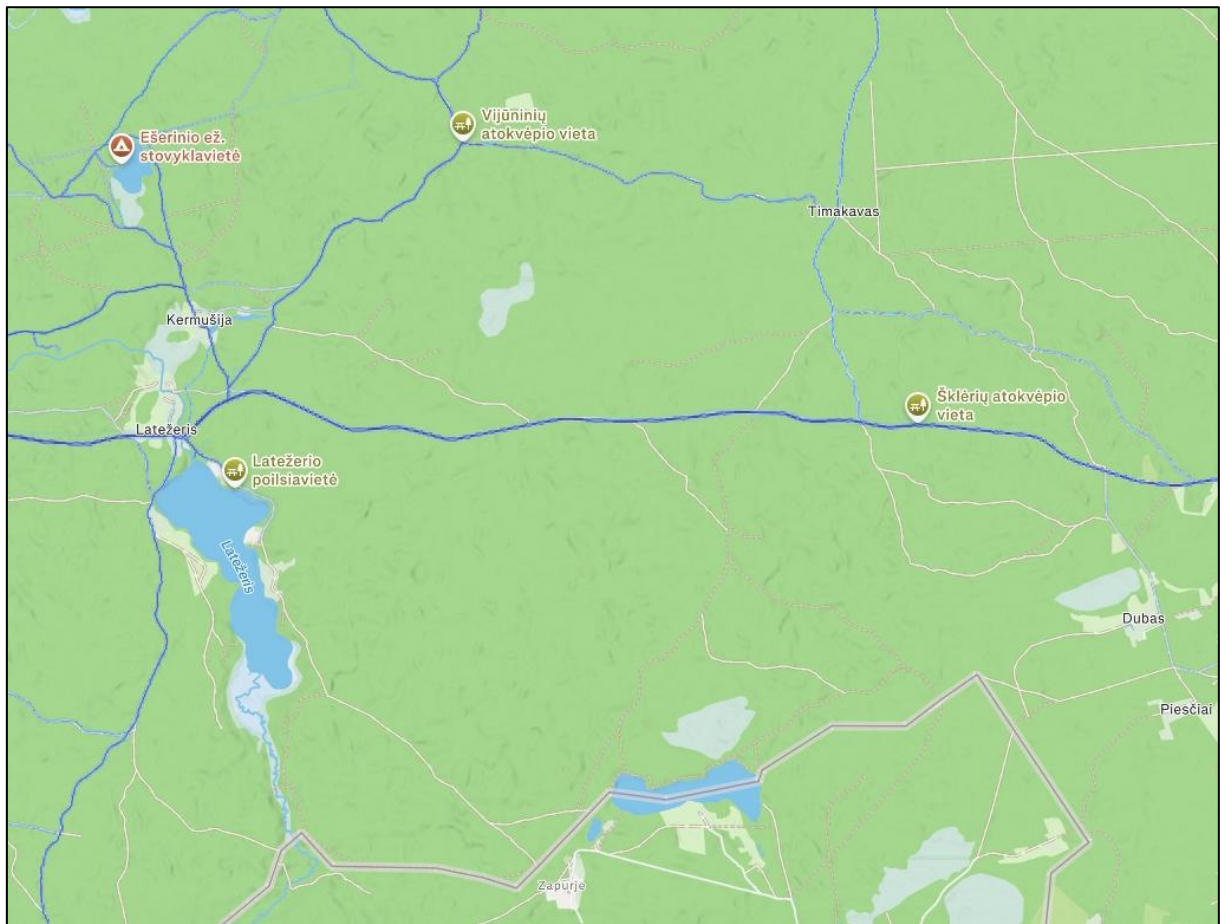
13 lentelė. VMU įrengti ir prižiūrimi rekreaciniai objektai.

Objekto pavadinimas	Rekreacinė įranga	Vieta
Vijūninių poilsiavietė	pavėsinė su miško baldais, informacinis ženklas, rodyklė	Latežerio gir., 118 kv., 25 skl.
Cimakavo poilsiavietė	pavėsinė su miško baldais, stalas su dviem suolais, informacinis stendas	Latežerio gir., 138 kv. 52 skl.
Latežerio stovyklavietė	dvi pavėsinės, 4 miško baldų komplektai, lieptas, persirengimo kabina, dvi laužavietės	Latežerio ežero ŠR pakrantė

Nagrinėjamą teritoriją, pagal rajoninį kelią Nr. 5003 Varėna–Marcinkonys–Druskininkai, kerta tarptautinė dviračių turizmo trasa – EuroVelo 11 koridorius „Rytų Europos takas“. Ši turizmo trasa numatyta Druskininkų savivaldybės ir Varėnos rajono savivaldybės teritorijų bendruosiuose planuose, tačiau nagrinėjamoje teritorijoje dar nėra įrengta, dviratininkai važiuoja rajoniniu keliu (14 pav.).

13 pav. Nagrinėjamos teritorijos kaimų: Kermušijos (A), Latežerio (B) ir Timakavo (C) demografinės raidos histogramos.

14 pav. *Važinėjimo dviračiais intensyvumas planuojamoje teritorijoje ir artimiausioje aplinkoje Strava programėlės (<https://www.strava.com/heatmap>) duomenimis.*

9. Miškų naudojimas

Nagrinėjama teritorija patenka į VĮ Valstybinių miškų urėdijos Druskininkų regioninio padalinio Latežerio girininkiją. Bendras miško žemės plotas – 2 876,3 ha, iš jo medynai užima 2 783,9 ha. Miškų teritorija patenka į 2 savivaldybių teritorijas – Druskininkų (97 % ploto) ir Varėnos rajono (3 %). Miško žemės pasiskirstymas pagal savivaldybes pateikiamas 14 lentelėje.

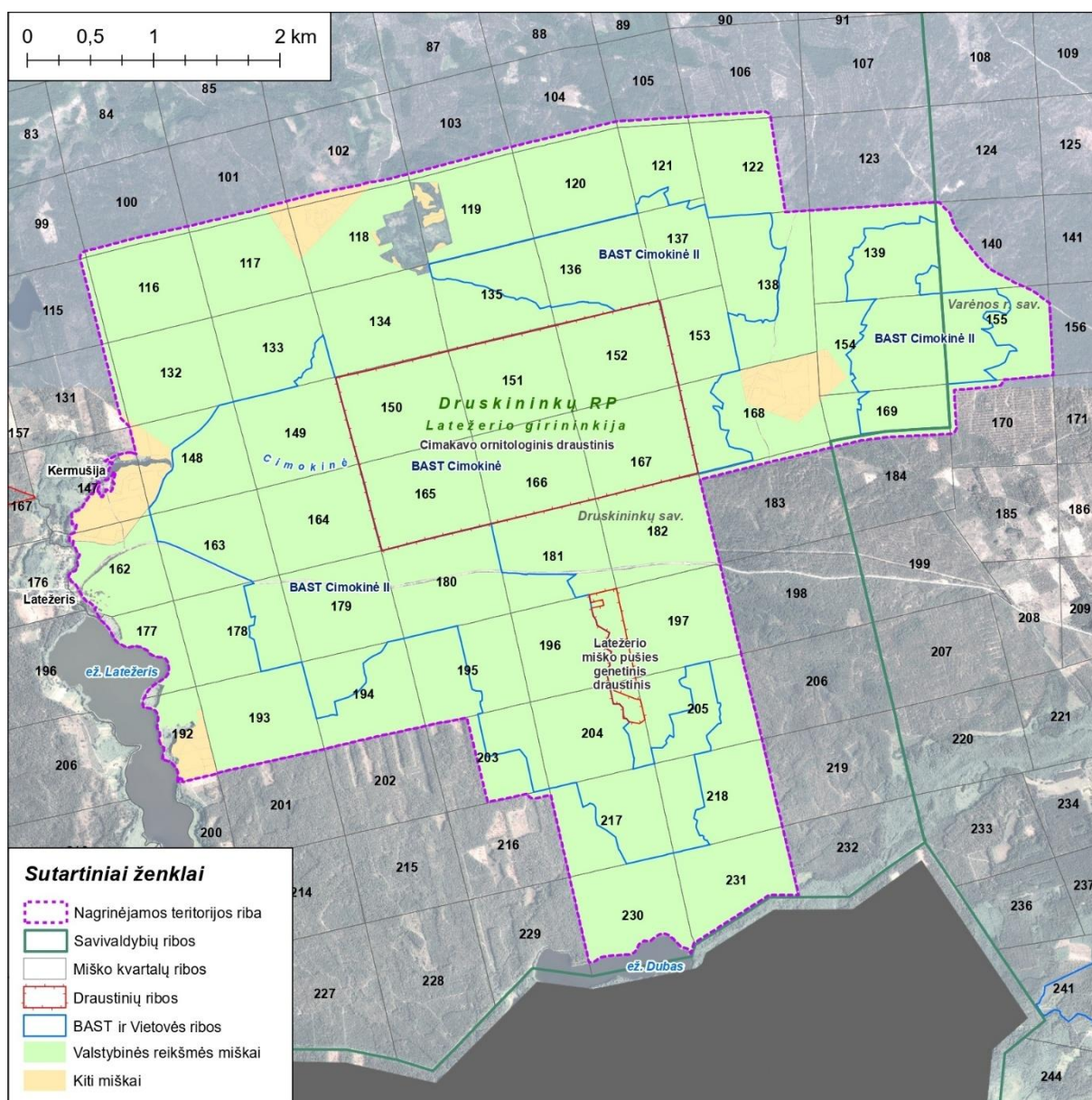
Tiek privatūs, tiek valstybiniai miškai tvarkomi, naudojami, atkuriami ir saugomi pagal vidinės miškotvarkos projektus. Projektai privalomi visoms miško valdoms, išskyrus savininkų, turinčių miškų iki 3 ha ploto ne miškų masyvuose.

14 lentelė. Nagrinėjamos miško žemės ir medynų plotai pagal savivaldybes.

Savivaldybė	Miško žemės plotas, ha	Medynų plotas, ha
Druskininkų sav.	2 788,7	2 699,8
Varėnos r. sav.	87,6	84,1
Iš viso	2 876,3	2 783,9

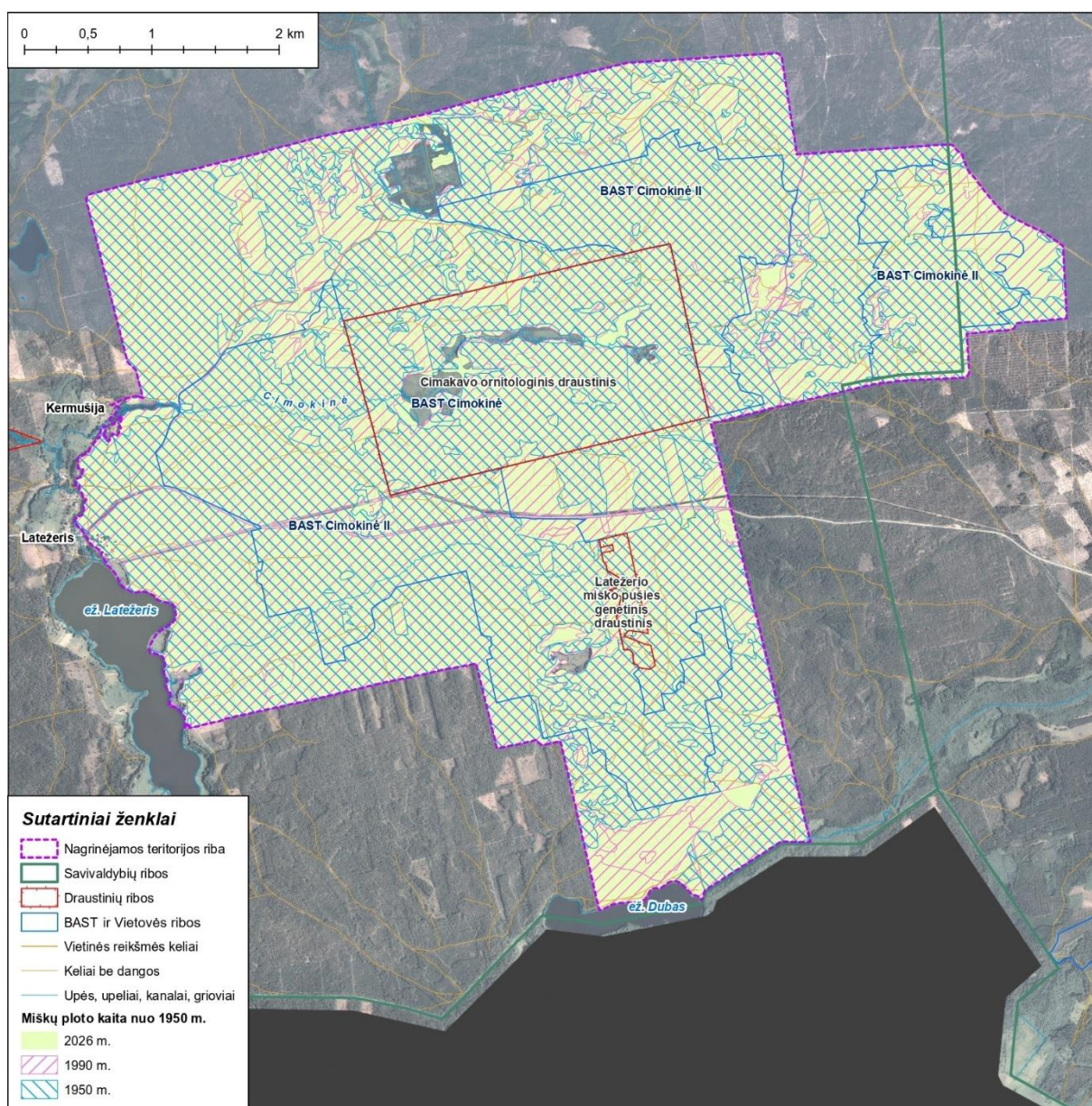
VĮ VMU patikėjimo teise valdomiems Druskininkų regioninio padalinio administruojamiems valstybinės reikšmės miškams dabar galiojantis vidinės miškotvarkos projektas buvo patvirtintas Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-413, o Varėnos regioninio padalinio administruojamiems miškams – 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-407.

Nagrinėjamoje teritorijoje pagal Miškų valstybės kadastro duomenis miško žemė užima 2 876,3 ha, tai sudaro 97,3 % teritorijos ploto. Valstybinės reikšmės miškai teritorijoje, kuriuos patikėjimo teise valdo ir prižiūri VĮ VMU, užima 2 773,1 ha plotą, tai sudaro 96,4 % nuo viso miškų ploto (15 pav.).

15 pav. Valstybinės reikšmės miškai.

Atlikus nagrinėjamos teritorijos miško žemės ir miškingumo kaitos analizę, palyginus dabartinius Miškų valstybės kadastro duomenis su istoriniais miško dangos ir miško žemės geografiniais duomenimis (tyrimo „Miško žemės plotų kaitos Lietuvoje 1990–2011 m. įvertinimas“ duomenys, darbo vadovas prof. Gintautas Mozgeris, 2012 m.), nustatyta, kad apie 1950 m. miško danga nagrinėjamoje teritorijoje sudarė apie 2 304 ha, arba 77,9 % teritorijos ploto. Pagal 1990 m. duomenis miško žemės plotas buvo padidėjęs iki 2 814,6 ha, arba 95,2 % teritorijos ploto, taigi per 40 metų miškingumas padidėjo 17,3 %. Remiantis naujausiais Miškų valstybės kadastro duomenimis, miško žemės dalis nuo 1990 m padidėjo dar 2,1 % ir dabar užima 2 876,3 ha arba 97,3 % nagrinėjamos teritorijos ploto. Bendras miškingumo padidėjimas nuo XX a. vidurio iki dabar sudaro 19,4 %. Visa ši analizė rodo didelę seniai susiformavusių miško ekosistemų dalį ir tolesnį teritorijos miškingumo didėjimą, kuris jau beveik pasiekė savo galimybių ribas (16 pav.).

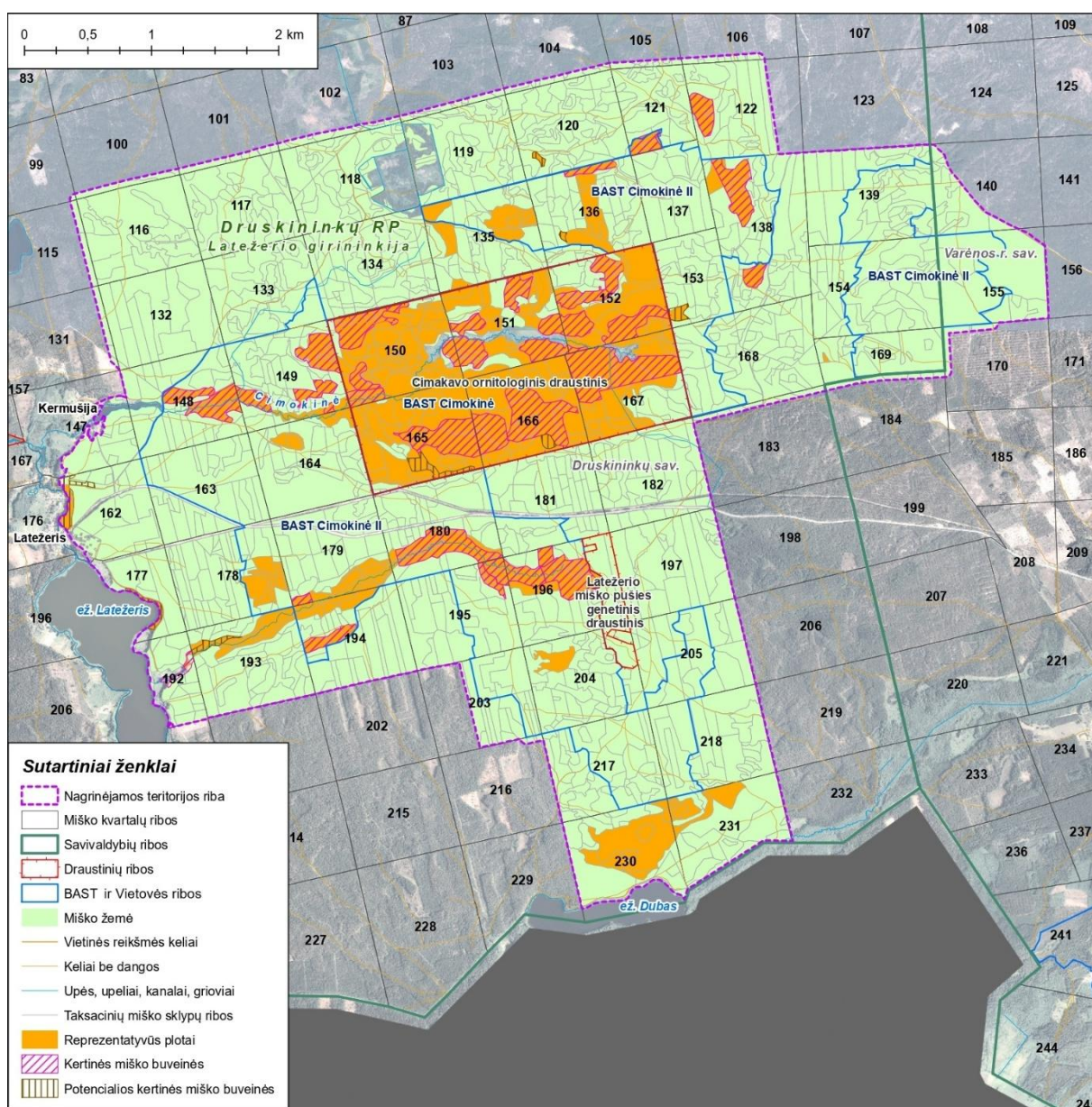

16 pav. Miško žemės plotų kaita nuo XX a. vidurio.

Vykdydami miškų sertifikavimo keliamus reikalavimus, VĮ VMU regioniniai padaliniai turi identifikuoti pavyzdinius ekosistemų plotus (reprezentatyvius plotus), kuriuose nevykdoma jokia ūkinė veikla, jie skirti išsaugoti arba atkurti gyvybingus ekosistemas (arba jos atskirų komponentų, objektų) pavyzdžius, kurie aptinkami natūraliai. Vadovaujantis Lietuvos nacionalinio FSC miškų valdymo standarto reikalavimais, kiekvienas VĮ VMU regioninis padalinys reprezentatyviems plotams priskiria ne mažiau nei 10 % nuo visų valdomų miškų.

Nagrinėjamoje teritorijoje reprezentatyvūs plotai užima 515,7 ha (18,6 % nuo visų teritorijos valstybinės reikšmės miškų ploto). Šiuose plotuose (17 pav.) jokia ūkinė veikla nėra vykdoma.

Miško raidos ypatybės ir kiti veiksniai lemia, kad ypač vertingi biologinės įvairovės elementai susitelkia fragmentiškuose, dažnai labai nedideliuose miško plotuose, vadinamuose „karštuosiuose taškuose“ – kartinėse miško buveinėse. Šiose buveinėse biologinė įvairovė pasižymi itin didele gausa. 2002–2004 m., vykdant bendrą Lietuvos ir Švedijos projektą, tokios buveinės buvo inventorizuotos. Nors jos sudaro tik nedidelę visų miškų dalį, jose aptinkama reikšminga kraštovaizdžio biologinės įvairovės elementų dalis, ypač retų ir nykstančių rūšių. Potencialiomis kartinėmis miško buveinėmis laikomi plotai, kurie artimiausiais dešimtmečiais gali tapti kartinėmis miško buveinėmis, jei per tą laiką bus tinkamai saugomi. Pakartotinę dalinę KMB inventorizaciją 2013 m. atliko Aleksandro Stulginskio universiteto specialistai. Nagrinėjamoje teritorijoje inventorizuotos 42 kartinės miško buveinės (įskaitant potencialias) užimančios 205,6 ha plotą. Daugiausia yra šlapiųjų juodalksnynų ir beržynų – 94,4 ha (15 lentelė, 17 pav.).

17 pav. Reprerzentatyvūs miško plotai ir kartinės miško buveinės.

15 lentelė. Kertinės miško buveinės.

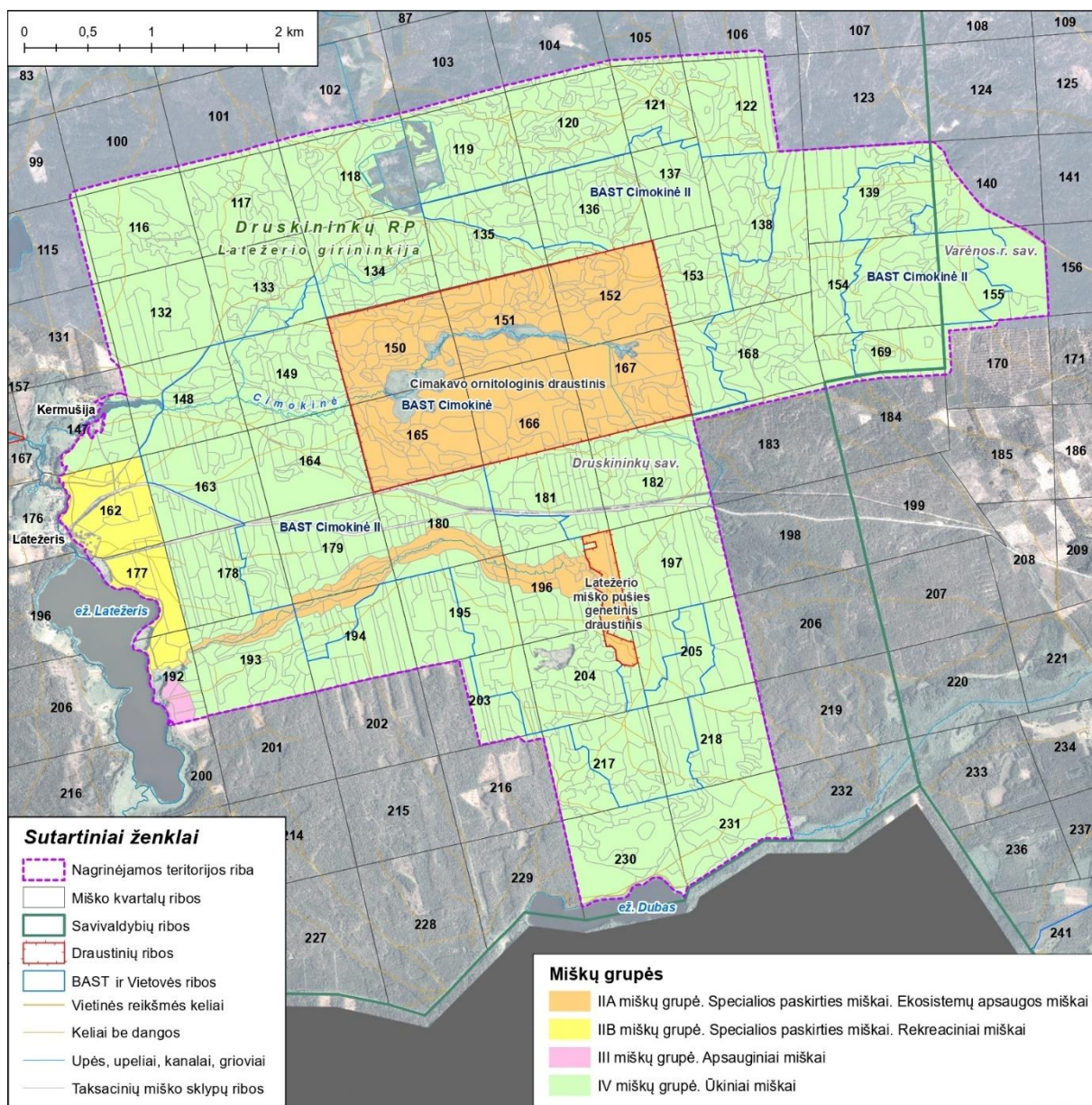
KMB tipo kodas	KMB tipas	Plotas, ha	Dalis, %
Kertinės miško buveinės			
A2	Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis	21,0	10,9
C1	Šlapieji juodalksnynai ir beržynai	91,0	47,1
C2	Šlapieji eglynai ir mišrūs miškai su eglėmis	38,0	19,7
C3	Pelkiniai pušynai ir beržynai	23,3	12,1
D3	Upelio šlaitas	8,2	4,2
F2	Šaltiniuota vieta	9,4	4,8
L	Senas parkas	2,4	1,2
KMB iš viso		193,3	100,0
Potencialios kertinės miško buveinės			
A2	Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis	4,1	33,7
C1	Šlapieji juodalksnynai ir beržynai	3,4	27,9
C2	Šlapieji eglynai ir mišrūs miškai su eglėmis	1,4	11,7
C3	Pelkiniai pušynai ir beržynai	0,5	4,4
D3	Upelio šlaitas	1,5	12,3
E3	Ežero krantas	1,2	10,0
KPMB iš viso		12,3	100,0
KMP ir KPMB kartu		205,6	

Savaiminės kilmės medynai sudaro 49,3 % nuo bendro medynų ploto, kultūrinės kilmės medynai – 50,3 %. Detalus visos miško žemės pasiskirstymas naudmenomis pateikiamas toliau (16 lentelė).

16 lentelė. Miško žemės pasiskirstymas naudmenomis.

Žemės naudmena	Plotas, ha	Dalis, %
Savaiminės kilmės medynas	1 372,0	47,7
Kultūrinės kilmės medynas	1 411,8	49,1
Kirtavietė	44,6	1,6
Medienos sandėlis	0,5	< 0,1
Miško poilsiavietė, miško stovyklavietė	0,1	< 0,1
Pašarų aikštelė	1,4	< 0,1
Miško laukymė	3,6	0,1
Miško pelkė	1,3	< 0,1
Miško aikštė	10,4	0,4
Žuvęs medynas	28,9	1,0
Trasa	1,7	0,1
Iš viso	2 876,3	100,0

Didžiausią dalį nagrinėjamoje teritorijoje užima IV miškų grupės ūkiniai miškai – 82,4 %. III miškų grupės apsauginiai miškai užima 0,2 % teritorijos. IIA miškų grupės ekosistemų apsaugos miškai (draustinių miškai ir priešeroziniai miškai Yžninės slėnyje) sudaro 14,8 % teritorijos, IIB miškų grupės rekreaciniai miškai prie Latežerio sudaro 2,6 % teritorijos (17 lentelė, 18 pav.).

18 pav. Miškų grupių pasiskirstymas.

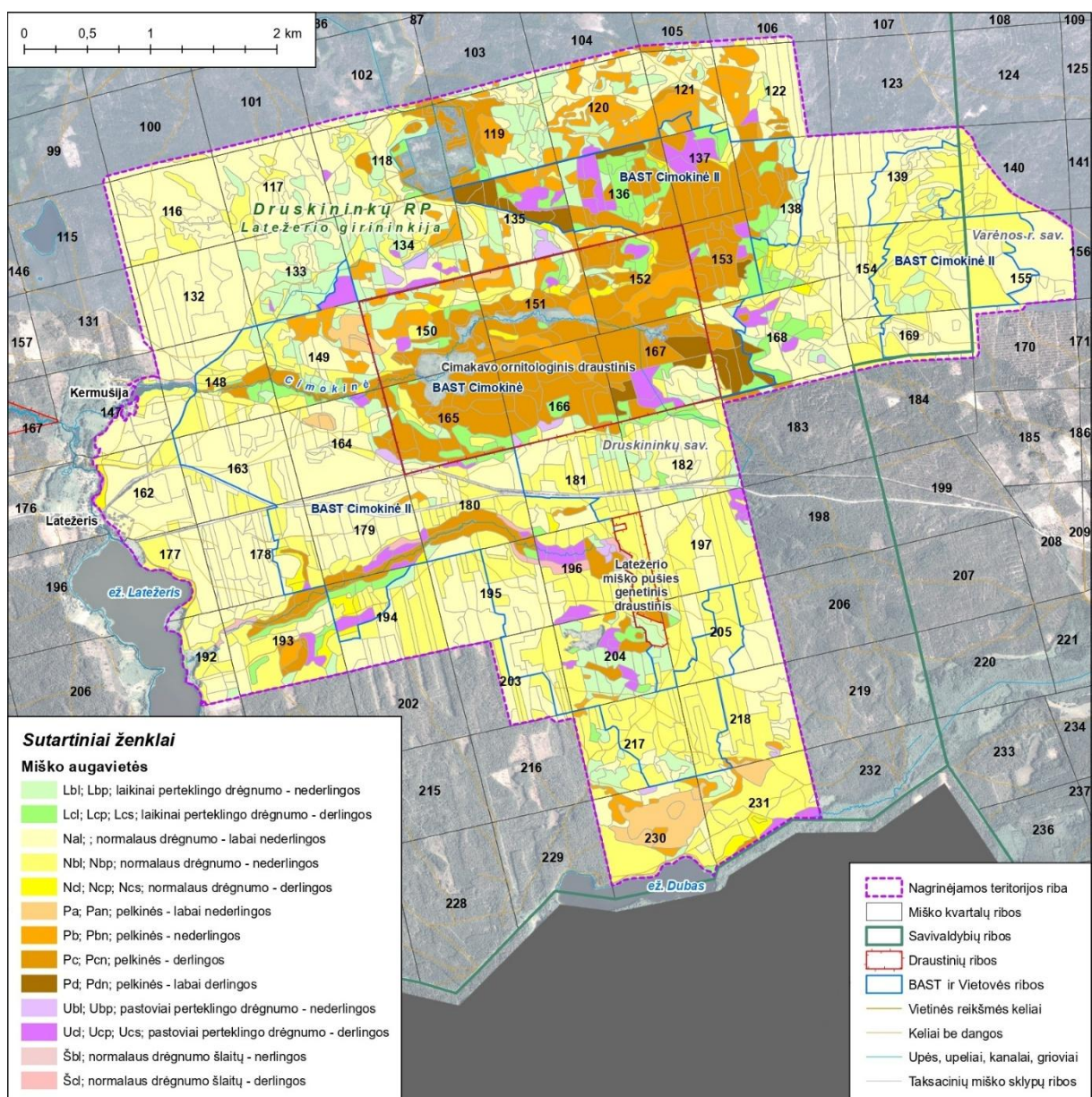
17 lentelė. Miškų grupių ir pogrupių nagrinėjamoje teritorijoje pasiskirstymas.

Grupė, pogrupis	Plotas, ha	Ploto dalis, %
IIA miškų grupė. Specialios paskirties, ekosistemų apsaugos miškai		
Draustinių miškai	365,5	12,7
Priešeroziniai miškai	60,7	2,1
IIB miškų grupė. Specialios paskirties, rekreaciniai miškai		
Miško parkai	48,7	1,7
Rekreaciniai miško sklypai	25,6	0,9
III miškų grupė. Apsauginiai miškai		
Vandens telkinių apsaugos zonų miškai	6,7	0,2
IV miškų grupė. Ūkiniai miškai		
Ūkiniai miškai	2 369,1	82,4
Iš viso	2 876,3	100

Teritorijoje vyrauja normalaus drėgnumo dirvožemiai (N), kurie sudaro 64,2 % visų augaviečių (1 847,1 ha). Pelkinių dirvožemių (P) yra 20,8 % (596,5 ha). Laikiniai perteklingo drėgnumo dirvožemiai (L) sudaro 11,5 % (331,1 ha), o pastoviai perteklingo drėgnumo, užmirkę dirvožemiai (U) užima 3,2 % (89,5 ha). Šlaitinės, Š hidrotopo augavietės nesudaro ir procento (18 lentelė, 19 pav.).

18 lentelė. Miško augaviečių struktūra, %.

Dirvožemio drėgnumo laipsnis		Dirvožemio derlingumo laipsnis					Iš viso
Kodas	Tipas	a Labai nederlingi	b Nederlingi	c Derlingi	d Labai derlingi	f Ypač derlingi	
L	Laikiniai perteklingo drėgnumo (glėjiški) dirvožemiai	–	7,8	3,7	–	–	11,5
N	Normalaus drėgnumo dirvožemiai	38,0	25,2	1,0	–	–	64,2
P	Pelkiniai durpiniai dirvožemiai	1,3	5,2	13,0	1,3	–	20,8
Š	Normalaus drėgnumo šlaitų dirvožemiai	–	< 0,1	0,3	–	–	0,3
U	Pastoviai perteklingo drėgnumo (glėjiniai) dirvožemiai	–	0,5	2,7	–	–	3,2
Iš viso		39,3	38,7	20,7	1,3	–	100,0

19 pav. Miško augaviečių išsidėstymas.

Nagrinėjamoje teritorijoje dominuoja pušynai, užimantys 2 198,9 ha plotą arba 79 % nuo viso medynų ploto. Kitų rūšių yra gerokai mažiau: juodalksnynai sudaro 10,5 %, beržynai – 5,6 %, eglynai – 4,8 % (19 lentelė, 20 pav.).

19 lentelė. Medynų ploto pasiskirstymas pagal vyraujančią medžių rūšį.

Vyraujanti medžių rūšis	Plotas, ha	Dalis, %
Beržynai	156,3	5,6
Drebulynai	1,6	0,1
Eglynai	132,3	4,8
Juodalksnynai	294,7	10,5
Pušynai	2 198,9	79,0
Iš viso	2 783,9	100

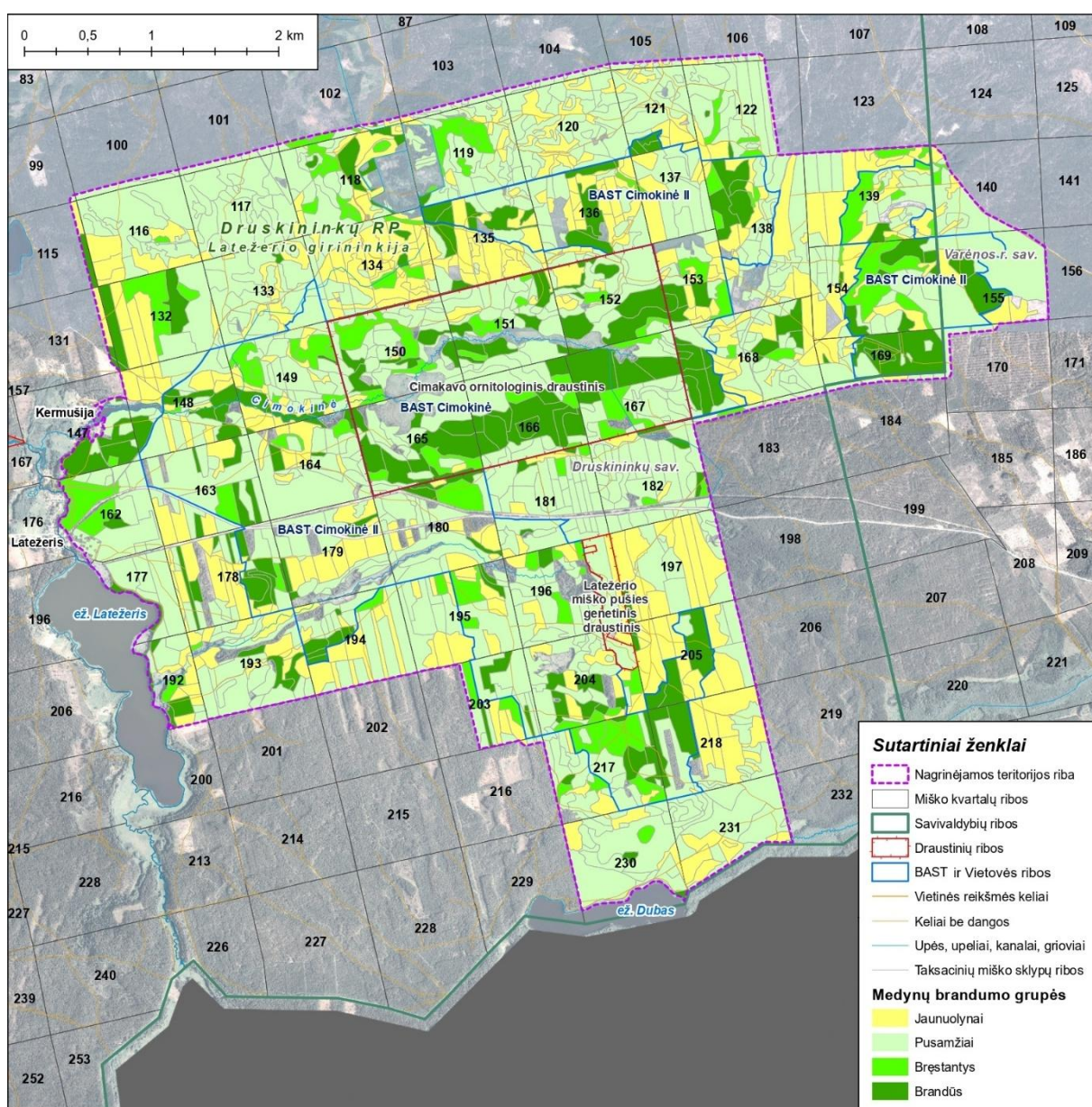

20 pav. Medynų išsidėstymas pagal vyraujančią medžių rūšį.

Analizuojant medynų pasiskirstymą brandumo grupėmis, matome, kad brandūs sudaro 6,1 % visų medynų. Pribreštantys, brandūs, perbrendę ir pasiekę gamtinę brandą medynai sudaro 22 % medynų ploto (20 lentelė, 21 pav.). Medynų struktūra atitinka Lietuvos nacionalinio FSC miškų valdymo standarto 5.2.5 punktą (pribreštančių ir brandžių medynų plotų sumos ir bendro medynų ploto santykis turi būti ne mažesnis kaip 20 %) [28].

20 lentelė. Brandumo grupės pagal vyraujančią medžių rūšį (%).

Vyraujanti medžių rūšis	Medynų brandumo grupės						Iš viso
	1	2	3	4	5	6	
	Jaunuolynai	Pusamžiai	Pribrestantys	Brandūs	Perbrendę	Pasiekę gamtinę brandą	
Beržas	1,6	2,4	0,7	0,2	0,1	0,6	5,6
Drebulė	< 0,1	-	-	-	-	< 0,1	0,1
Eglė	1,8	1,8	0,4	0,4	0,2	0,2	4,8
Juodalksnis	1,3	2,9	1,0	0,5	0,7	4,1	10,5
Pušis	18,8	47,2	5,7	5,1	1,8	0,4	79,0
Iš viso	23,6	54,4	7,8	6,1	2,8	5,3	100,0

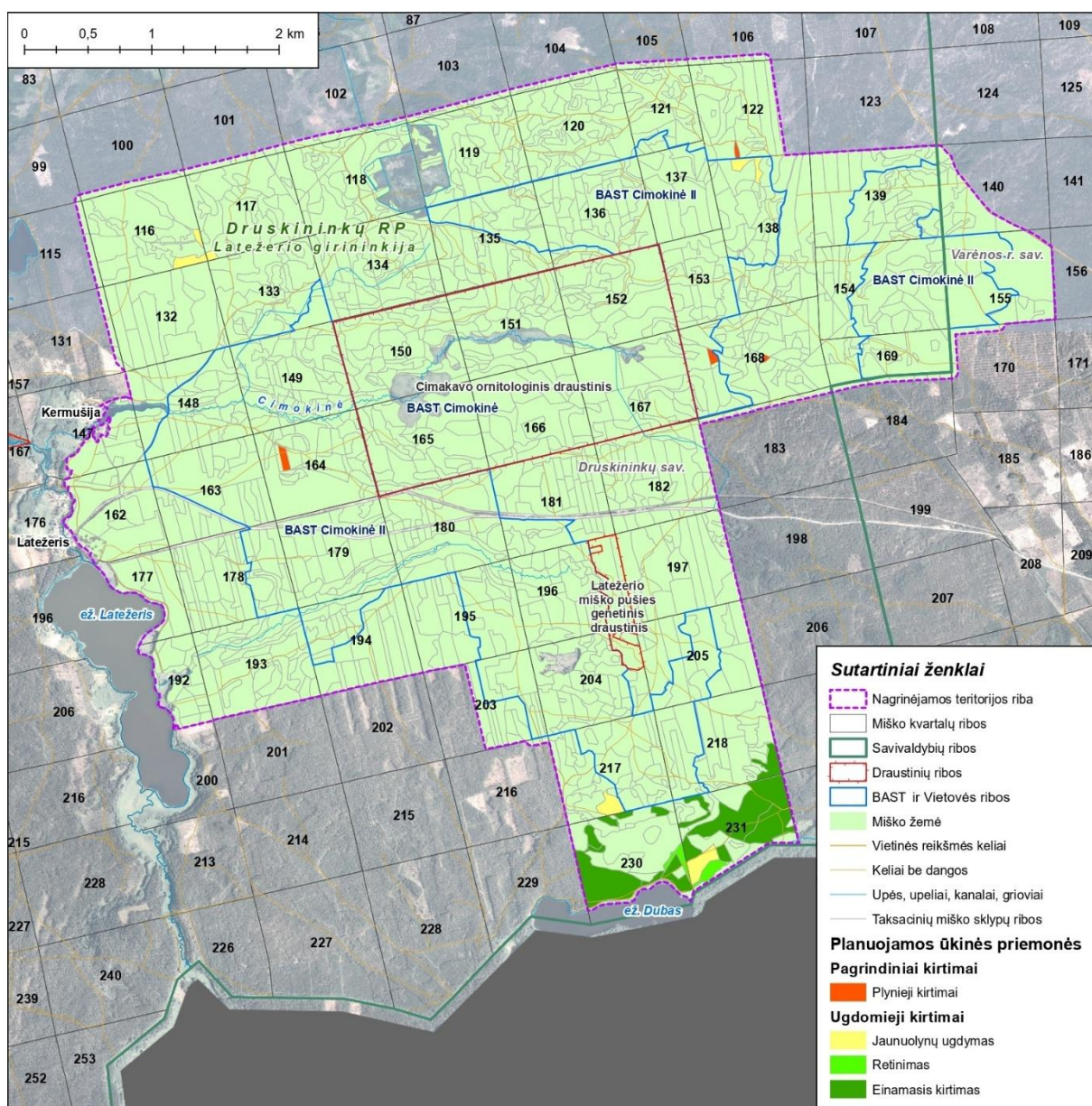

21 pav. Medynų brandumo grupės.

Pagal Druskininkų regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projekte patvirtintas miško kirtimų apimtis, 2026 m. nagrinėjamoje teritorijoje suplanuota ūkinės priemonės vykdyti 68,3 ha plote. Pagrindiniai (plynieji) miško kirtimai sudaro 3,7 %, ugdomieji – 96,3 % nuo bendro kirtimų ploto (21 lentelė, 22 pav.).

21 lentelė. Suplanuotos miško ūkinės priemonės 2026 metams.

Ūkinės priemonės pavadinimas	Plotas, ha	Dalis, %
Pagrindiniai kirtimai	2,5	3,7
Plynieji kirtimai	2,5	3,7
Ugdomieji kirtimai	65,8	96,3
Jaunuolynų ugdymas	10,9	16,0
Retinimai	3,7	5,4
Einamieji kirtimai	51,2	75,0
Iš viso	68,3	100

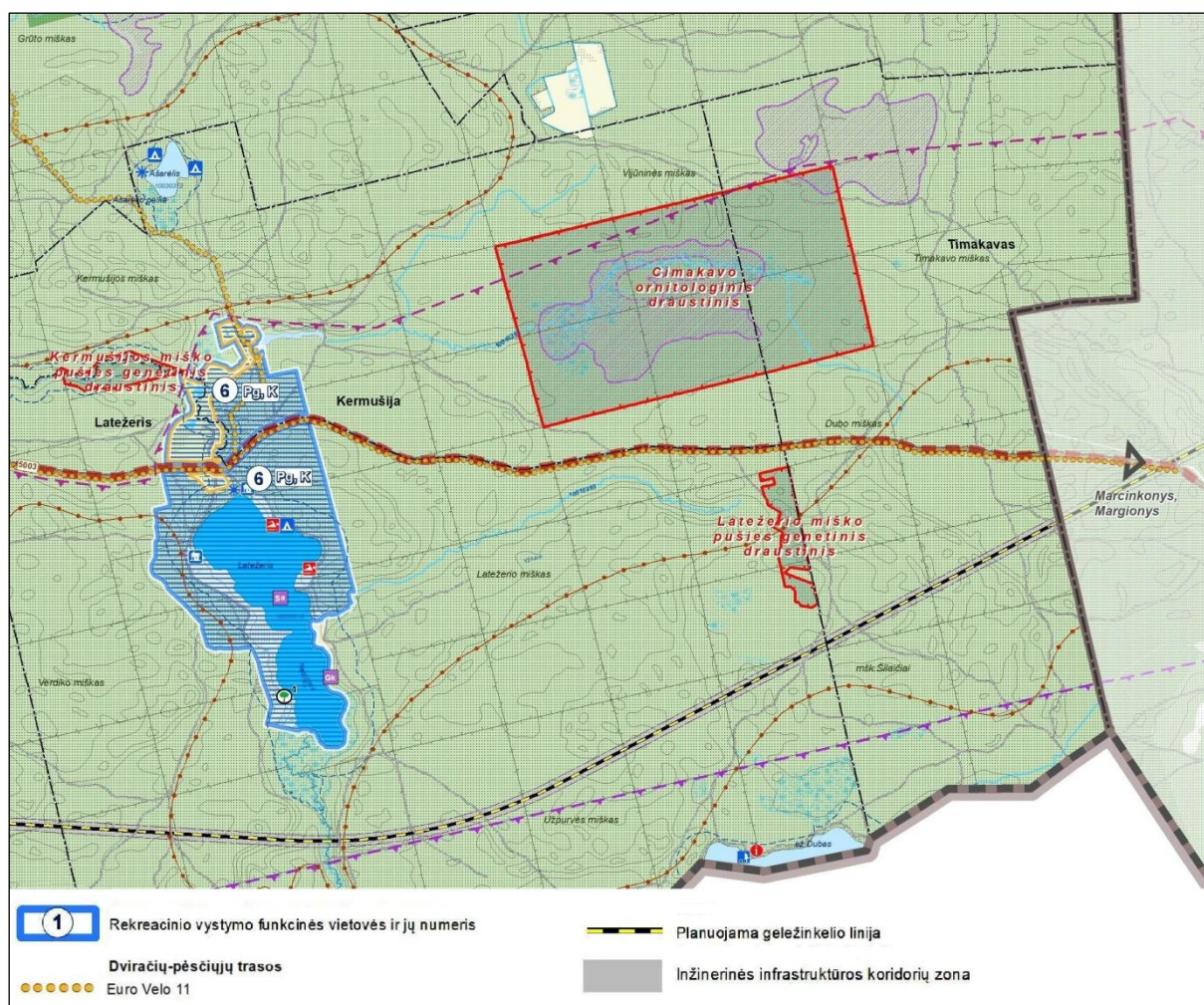

22 pav. 2026 m. suplanuotos miško ūkinės priemonės.

10. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai

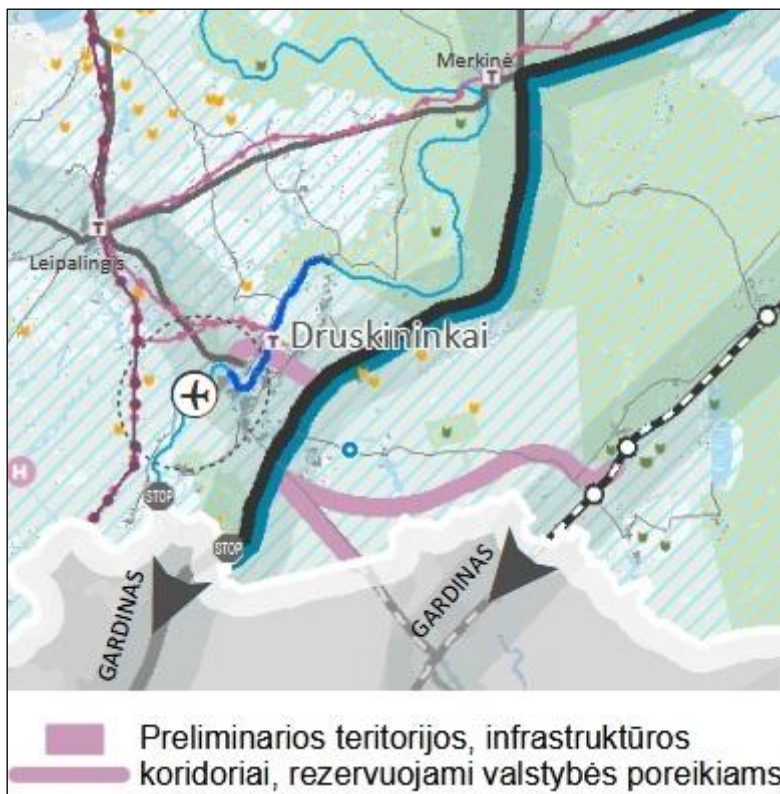
Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose (patvirtinti 2020 m.) beveik visa nagrinėjama teritorija priskirta neurbanizuotoms ir neurbanizuojamoms teritorijoms – miškų ir miškingų teritorijų bei žemės ūkio teritorijų zonoms. Ties Latežeriu išskirta rekreacinio vystymo funkcinė vietovė Nr. 6 Latežeris-Kermušija (23 pav.), kurioje numatyta plėtoti poilsį gamtoje (poilsinį turizmą) ir kaimo turizmą. Pagal Druskininkų savivaldybės administracijos išduotas planavimo sąlygas, nustatomos (keičiamos) Draustinio ar jo buferinės apsaugos zonos ribos negali patekti į šią vietovę, kurioje nustatytas rekreacinio naudojimo prioritetas ir numatytos nesuderinamos su draustinio režimu vystytinos rekreacijos rūšys.

Nagrinėjamą teritoriją iš vakarų į rytus kerta inžinerinės infrastruktūros koridoriai – esamas rajoninis kelias Nr. 5003 Varėna–Marcinkonys–Druskininkai, pagal kurį numatyta dviračių turizmo trasa – EuroVelo 11 koridorius, bei planuojama geležinkelio linija Druskininkai–Kabeliai, kuri sujungtų Druskininkus su Vilniaus–Marcinkonių geležinkeliu (23 pav.). Bendrojo plano susisiekimo sistemos plėtojimo sprendiniuose numatoma prijungti Druskininkų savivaldybę prie Lietuvos geležinkelių tinklo, nutiesiant naują geležinkelio liniją, kuri užtikrintų keleivių ir krovinių vežimą į kitas Lietuvos savivaldybes.

23 pav. Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrojo plano rekreacijos ir turizmo brėžinio iškarpa.

Galimybė nutiesti geležinkelio liniją Druskininkai–Kabeliai numatyta ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (patvirtinto 2021 m.) sprendiniuose. Šio bendrojo plano sprendinių geležinkelių transporto ir infrastruktūros vystymo dalyje numatyta: „260. Atlikti naujos geležinkelio linijos Druskininkai–Kabeliai įrengimo, galimybių ir poreikio analizę atsižvelgiant į rekreacinio koridoriaus Druskininkai–Varėna–Trakai–Vilnius–Ignalina–Zarasai–Latvijos siena vystymą ir perspektyvinius poilsiautojų bei turistų srautus, taip pat svarstyti poreikį bei galimybę geležinkelio liniją tęsti iki Baltarusijos sienos sujungiant Lietuvos regioninio ir rekreacinio lygmens geležinkelio koridorių su Baltarusija (Gardinu). Pasitvirtinus poreikiui ir galimybėms suplanuoti geležinkelio jungtis.“ Kompleksinės infrastruktūros ir teritorijų rezervavimo valstybės poreikiams brėžinyje pažymėtas valstybės poreikiams rezervuojamas infrastruktūros koridorius (24 pav.).

24 pav. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano kompleksinės infrastruktūros ir teritorijų rezervavimo valstybės poreikiams brėžinio iškarpa.

Planuojama geležinkelio linija negali patekti į numatomą plėsti Draustinį. Pažymėtina, kad planuojamos geležinkelio linijos atkarpa šiuo metu kerta Vietovę ir inventorizuotas 9010 *Vakarų taigos buveines, kurioms siūloma nustatyti apsaugos tikslus, nors Vietovė buvo išskirta vėliau nei patvirtinti bendrieji planai, kuriuose numatyta naujos geležinkelio linijos tiesimo galimybė.

Į Varėnos rajono savivaldybę patenkanti nagrinėjamos teritorijos dalis šios savivaldybės bendrajame plane (patvirtintas 2008 m.) priskirta miškų ūkio paskirties žemei, ūkinių miškų sklypų naudojimo būdai. Pagal patvirtintus Druskininkų savivaldybės ir Varėnos rajono savivaldybės teritorijų bendruosius planus, visa nagrinėjama teritorija patenka į gamtinį karkasą – regioninės svarbos geoekologines takoskyras, vietinės svarbos migracinius koridorius ir regioninės svarbos vidinio stabilizavimo arealus.

11. Probleminės situacijos ir arealai

Dabartinės Draustinio ribos nėra optimalios. Draustinį planuojama išplėsti į šalia esančią saugomos teritorijos statuso neturinčią ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritoriją „Cimokinė II“ ir dalį Kermušijos, Vijuniūnų, Vijūninės ir Timakavo miškų, kuriuose randamos Europos Bendrijos svarbios natūralios buveinės ir rūšys. Išplėtus Draustinį būtų sustiprinta juodojo gandro, jūrinio erelio, paprastosios lututės, vakarinio kurtinio ir žvirblinės pelėdos apsauga.

Kermušijos miško dalyje yra smiltyninio gvazdiko tipinio porūšio radavietės, šie augalai aptinkami tik Varėnos r. ir Druskininkų savivaldybių teritorijose. Šio augalo išlikimui labai svarbi draustinio suteikiama apsauga. Nagrinėjamoje teritorijoje visos 6 žinomos šio porūšio augalų radavietės yra už BAST ir Vietovės ribų. 3 radavietės netoli rytinės Latežerio ež. pakrantės patenka į Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrajame plane išskirtą rekreacinio vystymo funkcinę vietovę, kuri, pagal išduotas planavimo sąlygas, negali būti įtraukiama į plečiamo draustinio teritoriją.

Nors dauguma išskirtų natūralių miško buveinių yra valstybinėje žemėje, kas sudaro palankias prielaidas jų apsaugai, dalis 9010 *Vakarų taigos ir 91T0 Kerpinių pušynų buveinių ploto negali būti įtraukta į numatomą išplėsti Cimakavo draustinį dėl Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrajame plane išskirtos rekreacinio vystymo funkcinės vietovės prie Latežerio ežero.

9010 *Vakarų taigos buveinių apsaugos iššūkiai taip pat kyla pietinėje nagrinėjamos teritorijos dalyje dėl Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrajame plane ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos geležinkelio linijos Druskininkai–Kabeliai. Šis svarbus planuojamas infrastruktūros objektas negali būti įtrauktas į numatomą išplėsti Draustinį, nors jo dalis patenka į Vietovę ir inventorizuotas 9010 *Vakarų taigos buveinės, kurioms siūloma nustatyti apsaugos tikslus.

Šiaurinėje ir rytinėje nagrinėjamos teritorijos dalyse naujų Draustinio ribų nustatymą gali komplikuoti įsiterpiančios privatūs žemės sklypai.

Nagrinėjamą teritoriją kerta rajoninis kelias Nr. 5003 Varėna–Marcinkonys–Druskininkai. Plečiant Draustinį, būtina užtikrinti, kad nebūtų apsunkintas šio kelio naudojimas ir priežiūra, išlaikyta galimybė įrengti tarptautinę dviračių turizmo trasą – EuroVelo 11 koridorių „Rytų Europos takas“.

LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI

- [1] *Cimakavo valstybinis ornitologinis draustinis, ribų planas M 1:10 000. Inv. Nr. 132*, Valstybinis žemėtvarkos institutas, 1998.
- [2] „Saugomų teritorijų valstybės kadastras“, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://stvk.lt/map>. [Kreiptasi 04 06 2026].
- [3] R. Baškytė, G. Raščius, P. Kavaliauskas, T. Tukačiauskas, Lietuvos saugomos teritorijos. Informacinis leidinys, Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2019, pp. 85, 89, 92.
- [4] „Saugomų teritorijų valstybės kadastras“, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://stvk.lt/map>. [Kreiptasi 07 01 2026].
- [5] „Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras“, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt>. [Kreiptasi 27 05 2026].
- [6] „Dzūkijos nacionalinio parko kraštovaizdžio struktūros schema ir aprašas“, VĮ Valstybės žemės fondas, Vilnius, 2018.
- [7] R. Guobytė ir V. Baltrūnas, „Kas supylė piliakalnius?“, *Geologijos akiračiai*, nr. 4, pp. 7-18, 2017.
- [8] Akmens amžius Pietų Lietuvoje, Vilnius: Geologijos institutas, 2001.
- [9] A. Basalykas, Lietuvos TSR fizinė geografiija, t. 1, Vilnius, 1958.
- [10] R. Vaitonienė, Dzūkijos kopos, Vilnius: Mokslas, 1985.
- [11] Lietuvos durpynų kadastras, t. 3, Vilnius: Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministerija, Kraštotvarkos departamentas, 1995, pp. 1077, 1084.
- [12] Lietuvos nacionalinis atlasas, t. 1, Vilnius: Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras "Gis-Centras", 2016.
- [13] Lietuvos klimatas, Vilnius: Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba, 2007.
- [14] Šadzevičius, R., Dumbrasukas, A., Baublys, R., Vyčius, Ž., „Grybaulios žuvininkystės tvenkinių hidrologinio režimo atkūrimo galimybių įvertinimo studija“, Baltijos aplinkos forumas (užsakovas), Vilnius, 2021.
- [15] Taminskas, J., Linkevičienė, R., Mažeika, J., Kibirkštis, G., „Klimato kaitos poveikis Čepelių pelkės hidrometeorologinėms sąlygoms“, *Annales Geographicae*, t. 40, nr. 2, p. 53–55, 2008.
- [16] Gailiusis, B., Jablonskis, J., Kovalenkovičienė, M., Lietuvos upės: hidrografija ir nuotėkis, Kaunas: Lietuvos energetikos institutas, 2001.
- [17] „Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras (UETK)“, Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://uetk.biip.lt/zemelapis/>. [Kreiptasi 05 06 2026].
- [18] „Žemės informacinė sistema“, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://www.geoportal.lt/map/zis>. [Kreiptasi 07 2026].
- [19] „Skirtingų tipų kertinių miško buveinių palaikymo ir tvarkymo rekomendacijos“, [Tinkle]. Available: http://www.amvmt.lt/images/veikla/kmb/KMB_tvarkymo_rekomendacijos.pdf.
- [20] G. Brazaitis, V. Marozas, D. Augutis, Ž. Preikša, S. Šaudytė-Manton, „Naturalių misko buveinių tvarkymo rekomendacijos“, 02 2021. [Tinkle]. Available: <https://naturalit.lt/wp-content/uploads/2021/02/Naturaliu-misko-buveiniu-tvarkymo-rekomendacijos.pdf>.
- [21] „Reprezentatyvūs plotai“, Valstybinių miškų urėdija, [Tinkle]. Available: <https://vmu.lt/visuomenei/reprezentatyvus-plotai/>. [Kreiptasi 14 07 2026].
- [22] „Saugomų rūšių informacinė sistema“, Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://sris.am.lt>. [Kreiptasi 07 04 2026].

- [23] „Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas“, UAB "Urbanistika", Vilnius, 2015.
- [24] R. Krušinskaitė, „Viečiūnai – seniūnija, kurioje norisi gyventi“, *Ūkininko patarėjas*, 18 07 2022.
- [25] Kiermusza. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich (Kęs – Kutno), t. 4, Warszawa, 1883.
- [26] „Atostogos kaime“, Lietuvos kaimo turizmo asociacija, [Tinkle]. Available: <https://atostogoskaime.lt/>. [Kreiptasi 03 07 2026].
- [27] Valstybinių miškų urėdija, „Rekreacinių objektų žemėlapis“, [Tinkle]. Available: <https://vmu.lt/veikla/miskininkyste/poilsio-zemelapis/>. [Kreiptasi 12 08 2026].
- [28] „Lietuvos nacionalinis FSC miškų valdymo standartas“, Forest Stewardship Council, 2020. [Tinkle]. Available: <https://lt.fsc.org/sites/default/files/2021-10/STD-LTU-01-2020%201-0.pdf#viewer>.

Naudoti erdviniai duomenys

Biologinės įvairovės duomenų bazė – BĮDB © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2026.

Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių erdvių duomenų rinkinys © Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas, 2015.

Georeferencinio pagrindo kadastro (GRPK) erdvių duomenų rinkinys © Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, 2026.

Lietuvos erdvinės informacijos portalas. Prieiga internete: <https://www.geoportal.lt/>

Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro skaitmeniniai duomenys © Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2026.

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro ir registro duomenys © VĮ Registrų centras, 2026.

Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė miškų tarnyba, 2026.

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2026.

Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:10 000 skaitmeninis rastrinis ortofotografinis žemėlapis ORT10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 1999–2020.

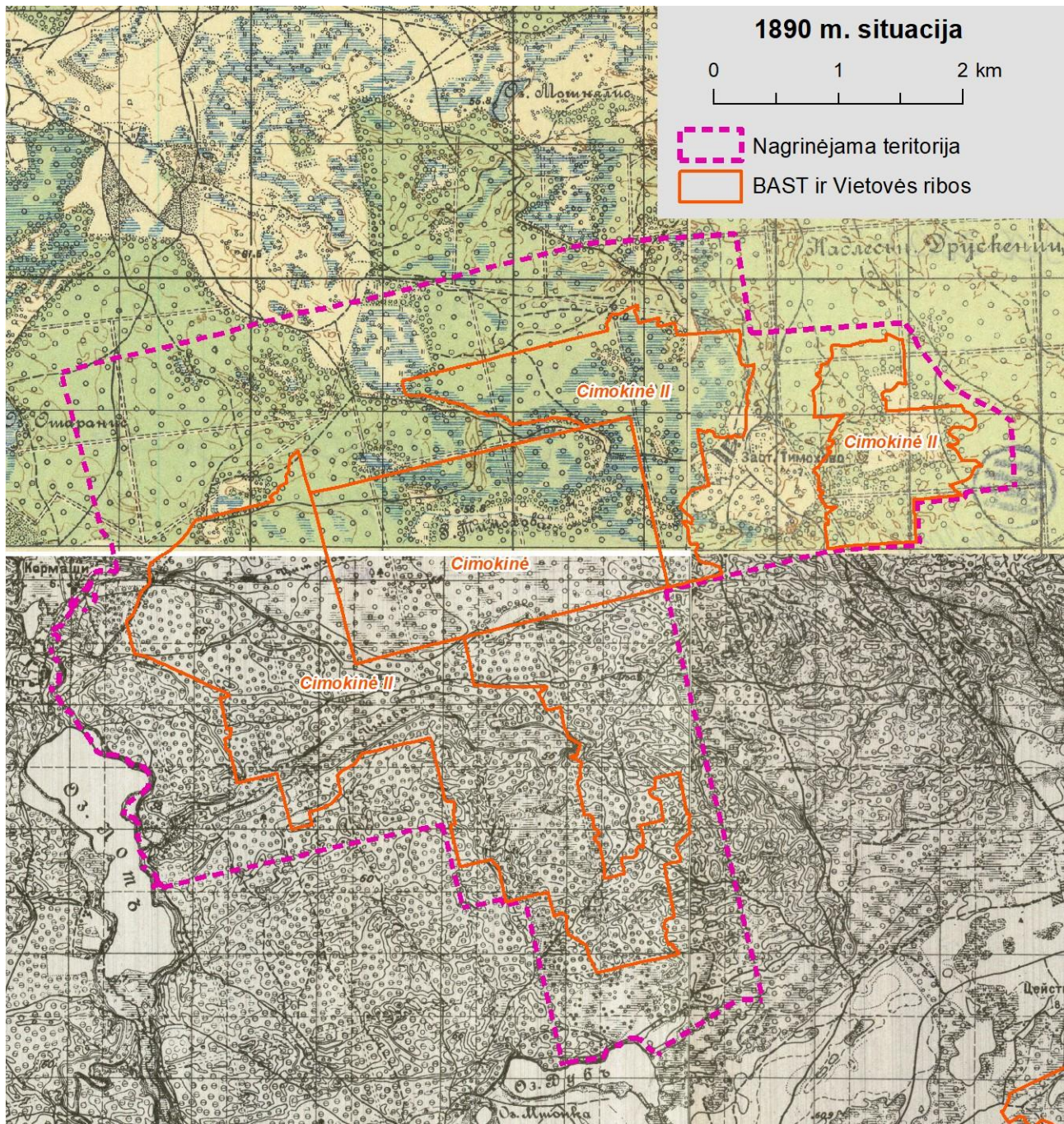
Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninis erdvinis žemės paviršiaus modelis (DTM-LT 1m.) © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, UAB Hnit-Baltic, 2020.

Saugomų rūšių informacinės sistemos (SRIS) skaitmeniniai duomenys © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2026.

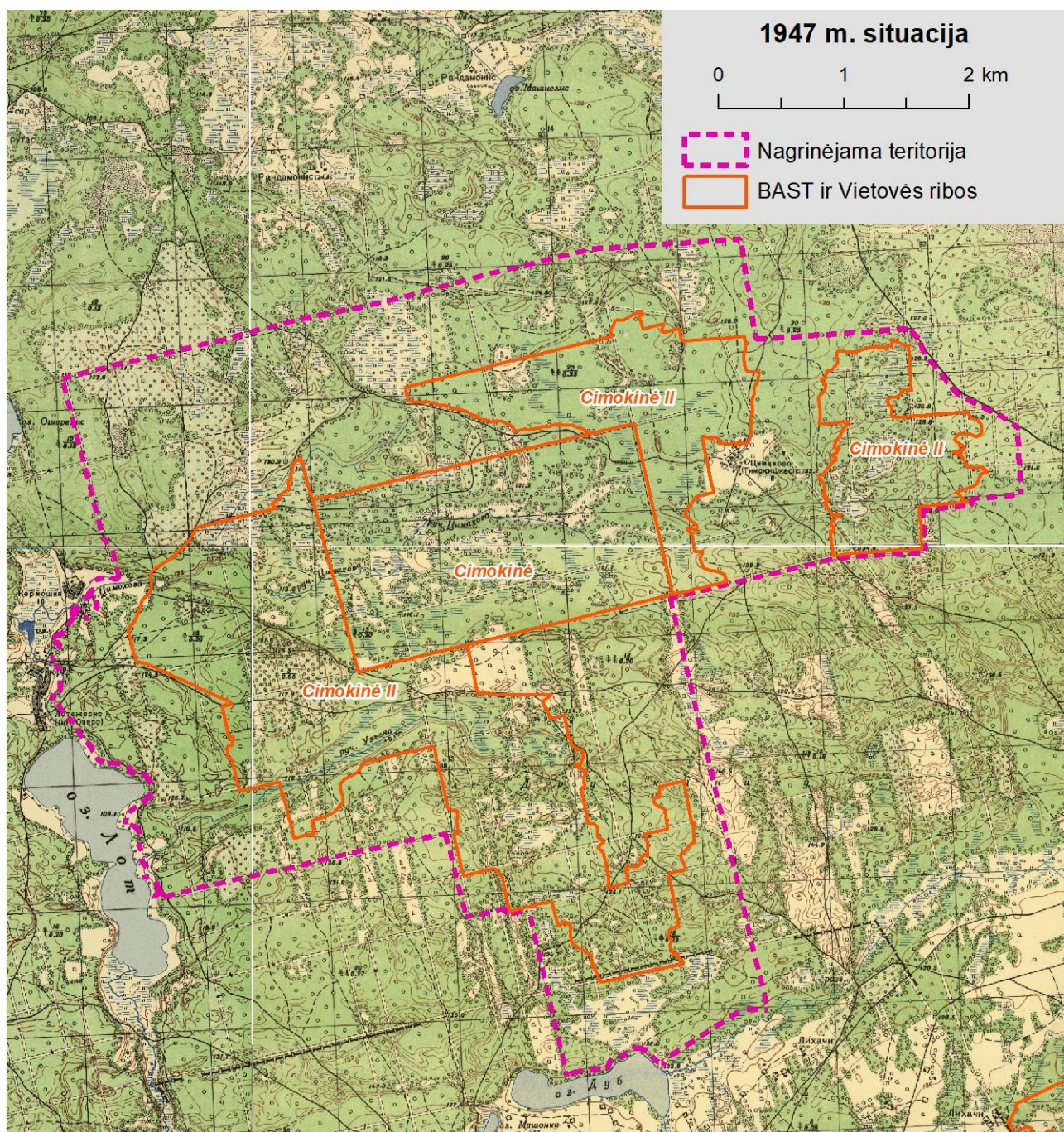
Žemės gelmių registro duomenys © Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2026.

PRIEDAI

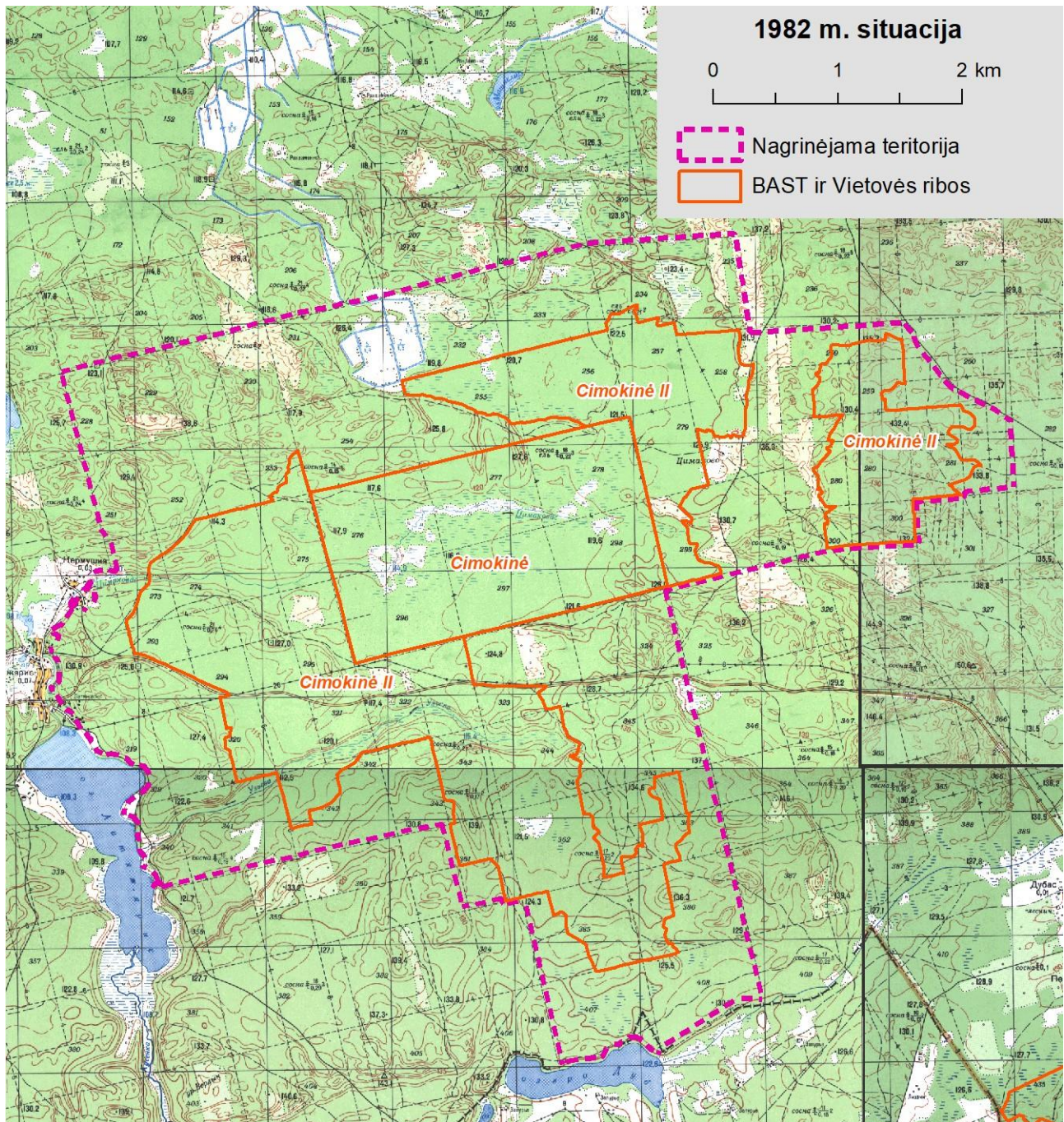
1 priedas. Nagrinėjamos teritorijos topografinio žemėlapis iškarpa, 1890 m.

2 priedas. NAGRINĖJAMOS TERITORIJOS TOPOGRAFINIO ŽEMĖLAPIO IŠKARPA, 1947 M.

3 priedas. Nagrinėjamos teritorijos topografinio žemėlapis iškarpa, 1982 m.

4 priedas. NAGRINĖJAMOS TERITORIJOS TOPOGRAFINIO ŽEMĖLAPIO IŠKARPA, 1996 M.

